
Av *FRIDA STÉENHOFF:*

Lejonets unge, skådespel
Sin nästas hustru, skådespel
Ärkefienden, skådespel
Det heliga arvet, roman
Feminismens moral, essay
Öknen, roman
Den reglementerade prostitutionen, essay
Humanitet och barnalstring, essay
Varför skola kvinnorna vänta, essay
Stridbar ungdom, skådespel
Fosterlandskänslan, essay
Den vita duvans samfund, skådespel
Penningen och kärleken, essay
Riktlinjerna i mitt författarskap, essay
Teatern och livet, essay
Den smala vägen, skådespel
Det nya folket, essay
Kring den eviga elden, noveller
Kärlekens rival, skådespel
Minfru, fru eller fröken, essay
Kärleken som kulturproblem, essay
Äktenskap och demokrati, essay
Könsslaveri, essay
Krigets herrar — världens herrar, essay
Ljusa bragder och mörka dåd, noveller
Den kinesiska muren (tillsammans med Anna Lenah Elgström och Elin Wägner)
Filippas öden, roman
Innerliga band, essayer (under utgifvande)

Filippas öden.

Roman

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna roman av **Frida Stéenhoff** (1865-1945) har digitaliserats 2016 av **Göteborgs Universitetsbibliotek** och anpassats för Projekt Runeberg i januari 2016 av Ralph E.

Detta verk kan även läsas hos **Litteraturbanken**.

FÖRSTA DELEN

FÖRBEREDELSER TILL LIVET

I.

Prinsessan var ond.

Alla på Solvik kände sig mer eller mindre skakade därav. Det var något nytt ock skrämmande i prinsessans vrede. Hur skulle det gå? Man sade sig ovillkorligen, att det var fara i situationen.

Hade det ej varit ett faktum, hon själv sett, skulle Filippa Shermans trettonåriga medvetande vägrat fatta det möjliga däri.

Prinsessan Caroline var ju den mildaste och fullkomligaste varelse på jorden, en ängel redan i livstiden. Och nu hade denna ängel talat hårda ord och visat människor ut ur sina rum.

”Människorna” var visserligen endast barn, tre gossar och två flickor i ålder från nio till femton år, men när lakejen stängde dörren efter dem, hade Filippa, mitt i sorgen ochk skammen, nästan haft en stolt förnimmelse av att de blivit behandlade som herrar och damer i miniatyr.

Den natten dröjde sömnen att komma till Filippa, det var en allt för smärtsam tomhet is

hennes huvud för att hon skulle kunna slumra in. Hon grubblade och ville förstå prinsessans ord om ”ett rent hjärta”. Men det var besynnerligt! Det var som om alla förstående tankar varit försvunna!

I stället bultade Filippas puls som en hammare i hjärnan, blodet gick i vågor genom hela hennes kropp, i takt med vågorna därute i havet.

Hade Berta varit vaken, skulle Filippa velat prata med henne. Men Berta hade visst somnat fortare än vanligt av trötthet efter den gemensamma sinnesrörelsen.

Och prinsessan som alltid varit så god mot Filippa! Och som hon älskade så oerhört! Prinsessans ögon hade inte velat besvara Filippas blickar, när de tiggde om vänlighet!

När kärleksfulla ögon inte längre svarar...!

Sömnen kom till slut i ett virrvarr av underliga fantasier, som smälte samman med bränningarnas brus genom de öppna fönstren. Det bruset hade allt för många gånger lullat Filippa till ro för att icke också nu segra till sist. Det blev denna gång till en vaggsång med tavlor, vilka hopades och trängdes och övergick i de mest brokiga drömmar. Men på morgonen tänkte Filippa ej mera därpå, hon brukade skaka av sig nätternas drömmer ier som ingenting att lägga på minnet.

Det var Berta, som grep fast:$

— Du pratade så mycket i sömnen1?

— Gjorde jag? Jag drömde så besynnerligt Om en tung vagn, som jag måstc dra med mig. Den var så konstig, ocli jag visste inte, vad som var inuti. Den såg ut som ett avgudatempel med väldiga hjul. Och väggarna var randiga som här inne, gröna och vita.

— Var den tapetserad? frågade Berta vetgirigt, Jag har en drömbok. Påminn mig, när vi kommer till Stockholm. En vågn? Det står nog upptaget.

— Jag vet, var jag har vagnen ifrån, sade Filippa. Jag såg den härom dagen i en mis-sionstidning, som farfar fick från Indien. Den hade likadana tillbommade fönster och dörrar. Men det hemska var, att alla — Gud och farfar och prinsessan och alla mina bekanta — skulle bli rysligt onda, om jag släppte av vagnen, bara ett enda litet tag...

Nu kom en norsk kammarjungfru — kvar-lämnad efter en norsk hovfröken, som hade ständig tjänstledighet — in med flickornas vita klädningar i händerna. Hon kom från strykrummet, där tre strykerskor varje morgon pressade Solviksgästernas kläder för dagens bruk. Berta hade hopfogat sitt stora hår av rödbruna lockar till ett torn på huvudet för att bekvämare kunna tvätta sig, och avbröt mitt i intvål-ningen:

~ T dag är väl prinsessan glad igen?Filippas blickar hängde vid den norska kammarjungfruns mun. Hon måste veta det! I strykrummet var det nog bekant, fem minuter sedan prinsessan vaknat, huruvida den kungliga vreden försvunnit eller ej!

— Jag har hört, svarade norskan, att prinsessan haft en god sömn. Hon har inte alls berört ledsamheten från i går.

Filippa drog en suck av lättnad och ämnade stiga upp. Men till de andras bestörtning blev hon i stället vit som lakanet och svimmade. Längre fram på dagen fick hon feber. Prinsessans läkare kom och lade is på hennes huvud. Prinsessan kom också själv, hon lät bära sig i sin bärstol till Bertas och Filippas rum, som var beläget i översta våningen. Prinsessan var en åldrig dam med svag hälsa, särskilt var hennes lungor dåliga, och hon fick hosta, om hon gick i trappor. När prinsessan satt vid Filippas säng, var Filippa ej fullt redig, men trots yrseln uppfattade hon, att de stora, bruna ögonen åter strålade av vänlighet. Sedan blev Filippa snart frisk igen.

Farfar hade naturligtvis i timmar suttit vid sängkanten, han vek knappt Hån Filippas sida, hans ömhet var blandad med stor ängslan, ty för honom var barnbarnet som den fattige mannens enda lam.

På så sätt hjälpte sjukdomen till att inrista den märkliga vredesdagen i Filippas minne.Vad som för de andra blott blev en tråkig, men hastigt glömd episod, stannade kvar i Filippas medvetande som ett outplånligt intryck. Det

hela var knappast något att minnas, smått och obetydligt, ingenting att göra affär av, barnslighet från ovan och nedan. Men åratal efteråt, när Filippa och Berta fördjupade sig i erinringar, kom det fram alltsammans. Det Berta förgätit, fick Filippa komplettera. Och då påstod Filippa, att det för henne varit en sorts begynnelse. Då hade hon börjat reflektera.

Händelsen var följande.

Prinsessan hade varit på inspektion i sina barnhem. Hon kom åkande över heden, söder om parken.

— Vad är det som rör sig där borta? hade lion plötsligt undrat.

Terrängen höjde sig terrassformigt. Från vagnsfönstret behärskade man en vid utsikt över havsstranden, som sträckte sig i en halvcirkel längs bukten på ön, där Solvik var beläget. Prinsessan hade pekat långt bort på den öde stranden, mot badhuset, som sköt ut som en pir i det grunda vattnet.

Sällskapet, som utgjordes av hovfröken och pastor Hjalmar Sherman, Filippas farfar, kunde ej genast svara prinsessan. Sällskapet var närsynt och urskiljde ingenting tydligt.

— Vi har ju en kikare! utbrast hovfröken.

Ur en väska i vagnens inredning tog honfram en kikare, som kon skruvade upp ock räckte prinsessan. Denna lät klicken vila vid den avlägsna platsen. Det skulle vara omöjligt att återgiva den bestörtning, som speglade sig i prinsessans drag vid anblicken av vad hon såg. Hon lät kikaren sjunka ned i sitt knä och satt ett ögonblick liksom överväldigad. Sedan räckte hon den utan ett ord till pastorn. Denne justerade och betraktade — lämnade sedan,i sin tur kikaren till hovfröken, vilken äntligen talade, mest för att bryta den tryckande stämningen.

— Det är Filippa och Berta i en liten båt! Så liten, att flickorna knappt får rum! Och den rullar som en bytta på vågorna!

— Vattnet är grunt som väl är, inföll pastorn. Det är ingen fara, att dom drunknar.

— Men ser ni inte, utropade prinsessan upprörd, att flickorna inte är ensamma? Gossarna är med flickorna i vattnet!

De andra hade avsiktligt undvikit att beröra denna häpnadsväckande upptäckt. De visste ej, vad de skulle säga, de märkte vibreringen i prinsessans stämma och ville ej med ett enda ord gjuta olja på elden.

Pastorn vågade lätt framkasta, med en skymt av försvar i tonen:

— Allesammans är klädda i baddräkter.

Anmärkningen föll till marken. Strax därpå

var man hemma. Hovfröken fick order, att låtaen lakej gå ued till stranden och hämta barnen. Prinsessan ville tala vid dem. Hon gick in i sina rum, dit de hade att infinna sig. Under tiden samlades barnens föräldrar till rådplägning i biblioteket. Där överlädes, hur man bäst skulle kunna breda ett förmildrande ljus över barnens tanklösa uppförande. FÖräldrahjär-tan förnekar sig sällan. Man insåg visserligen tydligt det brottsliga i, att utan lov företaga något, som aldrig brukats på Solvik, men barn är barn, de vill hitta, på nyheter. Dessutom hade dessa barn i så många år träffats på Solvik var sommar och lekt tillsammans som kamrater. De glömde rent av bort, att de bestod av gossar och flickor.

Pastorn visste, att herrar och damer badade tillsammans utomlands. Han framdrog denna synpunkt, men den gjorde mindre effekt. Bertas mor, fru van Niethen, som varit hovdam hos prinsessan, genmälde milt klandrande:

— Ja, pastorn! Men det är världens lättsinniga. väsen. Är det inte det, som vi alla är så rädda för?

Pastorn höll naturligtvis fullständigt med henne däri, hans ton hade ju även varit ogillande oeli bedrövad. Han ville blott påvisa, att barn ofta tar efter det förkastliga utan att förstå, vad det innebär. Pastorns tro var, att barnen kände sig som syskon. Det var förklaringen över det ogenerade uppträdandet. Dettaville han framhålla för prinsessan, när han hos henne talade barnens sak. De samlade föräldrarna lade därpå försvaret i pastorns händer,

de hade stort förtroende för pastor Sherman.

När lakejen kom till stranden, fann han där endast gossarna, som klädde sig bakom några stora stenar. Flickorna hade gått in i badhuset och syntes följaktligen ej till. Lakejen framförde prinsessans befallning, skrämde upp gossarna så gott han kunde (han kände ej till förbrytelsen, men märkte åskan i luften) och gick. Gossarna var vanliga pojkar på gott och ont, mest gott. De hade självbevarelsedrift och var ej utan anlag för ridderlighet. Skulle de ha bannor för att de lekt skeppsbrott med den lilla båten, kunde de taga bannorna ensamma, de behövde ej blanda in flickorna i leken. Lakejen hade ju ej sett flickorna.

Dessa förblev tills vidare ovetande om detta välmenande bedrägeri, som tänktes skola minska obehaget för båda parterna. Men bedrägeri är en ful last — särskilt hos barn — och gossarnas tvetydiga omtänksamhet förlängde persen inför prinsessan. Den trasslade till förhöret och blev droppen, som hennes sinnesrörelse behövde för att övergå från ledsnad till vrede.

— Att ni velat göra mig denna skam och sorg! bröt prinsessan ut i en ton, som kom Filippa och Berta att gråta.

Gossarna gjorde sig hårda och låtsadeoberörda för att ej gråta de också. Alla de fem barnen älskade prinsessan. De skulle varit odjur, om de ej älskat henne.

Leken hade varit oskyldig. På stranden råkade gossarna hitta en stor leksaksbåt, som barnhemspojkarna förfärdigat. Vid åsynen därav hade idén sprungit upp, att man borde leka skeppsbrott.

— Men vi måste ha någon att rädda, förklarade ledaren.

— Vi ska rädda flickorna!

— Det är bra att öva sig!

Tanken på övningar i räddningskonst har sedermera blivit populär. På Solvik var den då ännu av ondo.

*

II.

Villan låg åt väster, högt över havet. Om aftnarna såg man solen gå ned som en stor gyllne tallrik i böljorna. Bakom villan låg parken, åt söder sträckte sig heden bort till vilda klippor, där barnen lekte rövare. Norrut fanns en låg, ogenomtränglig granskog, tät som en mur, grå till färgen, mera lik en fårpäls än en skog. Genom denna snåriga trädmassa, som förde tanken på en förhäxad skyddsmur kring en förtrollad Törnrosa, var landsvägen upphuggen, bred, jämn, vit av kalkdam. Den hamnade i norra porten i den krenelerade mur, som omslöt den gamla staden på ön.

Som en ändlös kedja av sorglösa somrar hade livet på Solvik fortgått för de fem barnen. De hade aldrig tänkt på att något kunde ändras, kedjan borde väl fortsätta att rulla upp sig som en evighetsautomat. För dem var solskenet på denna plats mera strålande än annat solsken, vattnet i bukten mera skönt än annat vatten, stranden hade finare sand än som kunde finnas annorstädes.

När Filippa första gången kom till SolvikTST hon bara ett litet knyte av liv och glädje oen ljusa lockar.

i /har vi henne! hade prinsessan atro-

fi iekan °PPnat St°ra famnen för den lilla

K ,.;Fl.]lpfa mi:ades sä väl den dagen. Prinsessan , i 1 glasverandan utanför salongen och må-|6 Storkort till en basar. Filippa fick s ,a bred^d och se på. Nästa dag fick Filippa

ni arglada och fick måla på ett litet bord bred-v 1d prinsessan.

Det var samma år Filippa* föräldrar dött.

Svik mdS h°n Snart' h°n hade så på

En morgon kom hon in i prinsessans skriv-nim> nar denna satt och skrev.

se ~ 'Kaf du Vara alldeles shilla, föreslog prinsessan, så ska jag- rita av dig?

n JTu1"i f °d °rÖrIig' prinsessan doppade pen-

ettonr S? °Ch På 6n Hten Stund var där

farfar ^ ' SOm fattades oeli skänktes till

Alla de fem barnens föräldrar var mer eller mindre ivriga pietister. Barnen var så vana vid religiösa talesatt, att dessa inte gjorde mera mtryck på dem än en allt för ofta börd melodi eller det milda plaskandet av fontänen utanför Prinsessans fönster. Barnen tog religionen på kolvik som en vattenkonst, som hörde till stäl-

2 — Filippas 6den.let» De rymde från predikningarna i parken om 6Öndagarna. Där var så mycket folk, att det inte kunde kontrolleras, om barnen hörde på eller ej. Men från och med vredesdagen, kunde Filippa ingenting företaga utan att hon kände av, att hon hade ett samvete. Det hade hon naturligtvis haft förut också, men hon hade ej tänkt vidare däröver. Kanske rösten inom henne förut varit så svag, att den ej gjort sig gällande. Nu hördes den ständigt mycket starkt, med oavbrutet samma fråga: "Är det rätt?"

Samtidigt gick det upp för Filippa, att det måtte finnas något i världen, som verkligen var "Det onda". Hon kunde ej göra sig reda för, vad det var, eller hurudant det borde tänkas. Det var allt för mycket böljt i dunkel. Var det en stor svart klippa med avgrunder, eller ett jättelikt, mörkt troll, eller ett levande nät, som kastade sig över alla människor? Det Onda var och förblev henne en hotande hemlighet. Men vad hade det för obegripligt sammanhang med prinsessans vrede?

Hon talade med Berta om samvetet.

— Ett samvete, sade Berta, ska inte bråka i tid och otid. Då vet man till slut inte på vilken fot man ska stå. Ett samvete ska vara måttligt.

Det skulle inte fallit Filippa in att tala med någon av de äldre om sitt samvete. Då. skullehon fått till svar en ström av ord, som hon hört hundra gånger förut.

Prinsessan utmärkte ingen som favorit hland barnen, men Filippa var den enda, som saknade moi. Det tyckte prinsessan var ömmande, därför gav hon henne bevis på särskild moderlig omtanke. Hon sysslade med Filippas behov och önskningar, hennes kläder, hennes undervis-ning, utvecklingen av hennes musikaliska anlag. Och hon talade med henne om hennes själ. Men då var Filippa fåordig.

.. möjligt, frågade prinsessan

känsligt, att pastor Skermans barnbarn icke skulle älska Gud?

hilippa kunde ingenting svara. Hon visste ej, om hon älskade Gud.

Var kväll tog prinsessan ett innerligt god natt av sina fem små vänner. Hon drog dem intill sig, hon klappade och smekte dem.

— Tack kära ni för i dag! sade hon. Vad det är roligt att ha er. Vad ska jag kunna tänka ut åt er för i morgon?

Nasta dag talade hovmarskalken om, vad prinsessan tankt ut under natten för att roa sina unga gäster. Det var utfärder i vagn med matsäck, eller ridpartier, eller resor till märkliga ställen på ön. Eller till någonting i staden, som. kunde locka.

Prinsessan lekte Bjälv med barnen. Då kom hennes glada, sydländska temperament till sinK»

fulla rätt. Hennes naturliga väsen var livligt ocb muntert.

Källan till all den glädje och godhet, som regnade ned över dessa fem barn, var prinsessans hjärta. Utan att barnen närmare gjort sig reda därför, var dock nog i alla fall prinsessans hjärta det som mest imponerat på dem i

världen. Hennes hjärta skulle de alltid minnas som något särskilt i sitt slag, olikt alla andra hjärtan. Det var som om där funnits outtömliga skatter av tillgivenhet att ösa ur.

Denna prinsessa Caroline med det franska blodet, den fromma själen och det underbara hjärtat var mest känd över land och rike för sin välgörenhet. Hon hade grundat barnhem, ålderdomshem och sjukhem, vilka hon underhöll och personligen omhuldade. I sin glödande iver att omsätta tron i goda gärningar, liknade hon de varmaste katolikerna, men hennes bekännelse var den protestantiska pietismen, närmare bestämt Rosenius' pietism. Hon liksom pastor Sherman hörde till det andliga uppbåd i Sverige, som haft Rosenius till lärofader. Prinsessan Caroline och pastor Sherman var jämnåriga ej blott i ålder utan också i omvändelse. De brukade leende säga, att de vakat hundvakten tillsammans den tiden, man slet ont för sin tro.

Det har verkligen funnits en tid, då ”Guds barn” förföljdes, då fritänkeri härskade även vid hovet, och då en prinsessa, som sade sig äl-ska Jesue, förlöjligades. Hur svårt ha vi ej nu fltt föreställa oss, att religiositeten ej alltid varit ”koffähig”. I de dagarna kade prinsessan Caroline oek pastor Sherm an bedit tillsammans ona tålamod ock utkålligket. De kade tröstat varandra med den kommande friden däruppe. Sådana minnen blir band, som förenar för livet, också blev deras vänskap livslång, de åldrades i ömsesidigt förtroende. De fann glädje och stöd i varandras sällskap. För Filippas ögon var de tillsammans som en tavla, ståtliga båda trots åi en, finare ock älskvärdare än människors flertal, gengångare från en mera belevad tid än vår.

I Stockholm var pastor Hjalmar Skermans kus ett av de förnämsta tillhållen för den hort-döende pietismen. Den hängivna ska-ra, som vandrade dit för tröst ock uppbyggelse var de sista på skansen, människor av olika typer ock villkor, men alla bundna samman i tack ock lov över Jesus' försoningsdöd ock den väntande saligheten. De talade om Eosenius som om kan ännu levde mitt ibland dem, fast han var död for en människoålder sedan.

Även i prinsessan Carolines höga rum i slottet med fönster åt Logården samlades troende vänner till andaktsstunder. Känslofulla sinnen i den kretsen kände sig där som de första kristna i katakomberna, fast omgivningen ju onekligen var åtskilligt bekvämare. Men inbillningenförsatte dem tillbaka i deras ungdom, då de fick lida för sin övertygelse, och intrycket därav fastnade för livet. De trodde sig alltjämt på flykt undan världens förföljelse. De hade ingen aning om att helt andra grupper människor blivit tidens martyrer och att de själva vördades som samhällets stödjepelare.

Farfar hade berättat Filippa, att när Ro-senius kom med sin förkunnelse, längtade folket efter evangelium så som den torra jorden längtar efter vatten. Det var då farfar blev vunnen för Herren, övergav sin juridiska bana och blev präst.

Pastor Hjalmar Shermans varma, känslo-fyllda predikningar kom starkt i ropet. Åhörar-skarorna växte år från år, man såg i honom ett Guds redskap, som kunde tala med lika mycket kraft som innerlighet. Många ville kanske blott njuta av hans vackra språk och sällsynt gripande stämma, men omvändelsernas talrikhet tydde på, att själarna tog hans ord på allvar. Under pastor Shermans bästa tid nådde pietismens bölja sin höjdpunkt i Stockholm.

När Filippa var liten hade pietismen som folkrörelse redan sjunkit undan och försvunnit, den hade givit plats för modernare andliga strömningar. Men ännu när Filippa blev vuxen, var kyrkan alltjämt full, då den gamle pastorn predikade.

På Solvik märkte Filippa, tidigt, att farfarvar den mest bildade och mest underhållande bland gästerna. Hon iakttog, hur värderad han var, vilken viktig roll han spelade för umgängeslivet i villan. Ingen kunde samtala som han och få omgivningen intresserad. Han var så fängslande, att åhörarna vidöppnade sina öron oeli sträckte fram sin andes skäppor för att fånga så mycket som möjligt. Ingen kunde stå emot det intagande i hans sätt att sällskapa. Och det var det märkliga med hans pietism, att den aldrig hindrade honom att tala om världsliga ting, men hans fantasi drog allt mot höjden. Det blev en flykt uppåt och mot nya vidder, som folk ville vara på, det blev liv och spänning och vibration. Trivialitet och tråkighet försvann i hans närvaro, som dimmor för solen.

— Vår käre pastor är en charmör, sade prinsessan.

Filippa var van att höra prinssesan använda. franska ord, men charmör var en nyhet, som Filippa och Berta tecknade sig till minnes.

De båda flickorna hade så gott som ett gemensamt arkiv av hågkomster. De kollationerade sina erfarenheter, broderade över samma ämnen och ventilerade mer och mindre djupsinniga spörsmål, som flickor har för sed. Berta var pigg och glad, omedelbar och pålitlig. Filippa fann henne nästan alltid på samma sida som sig själv. Berta var lika refraktär motpietism, som pietistbarn brukar, men stod den lika nära och var lika avväpnad som Filippa. Lika bunden som hon av lojalitet för att kritisera. De hade sett och hört det samma, var det underligt, att de förstod varandra?

Finns det flickor, som aldrig talar om män och kärlek? Filippa och Berta hade lika mycket anledning som andra att sysselsätta sig därmed, fast de bodde i en troende miljö. Även pietisterna pa Solvik var människor, därför kunde somrarna ej förflyta alldeles utan böjelser och passioner av det vanliga mänskliga slaget. Det uppstod tycken, det skvallrades om strider och slitningar, men fiendens anfäktel-ser kom på skam bland de äldi'e i skaran. Do yngie var emellertid mindre försvar sdugliga, där fanns nämligen ungdom på Solvik, ej endast barn och gamla. Allt som oftast inbjöd piinsessan unga talanger* av olika slag, konstnärer, arkitekter och ingenjörer, i synnerhet när något skulle ritas, uppföras eller ersättas. Om prinsessan då fattade behag i vederbörande och deras prestationer, blev de bjudna att återkomma, snart nog hörde de till de permanenta gästerna. Denna konstnärliga falang satte en viss prägel på livet i villan. Det gamla gardet drogs ofrivilligt en smula över till den nya tiden, en liten smula, dock aldrig mera än att ett svalg förblev befäst mellan detta och tidsandan. För pietisterna måtte tidsandanstädse mött farligast i den moderna skönlitte-aturen? Berta ock Filippa fick åtminstone den PPta^nmgen, när de märkte, hur böckerna för v;refn ,®tandlgt 1ystea i bann. Men biblioteket ta j ,a.V gamimd fransk litteratur i utsök-no J* tmn1;and med gUld °°h k ™ s-liga mo-kornn „r u* ?nnS romaner 1 mängd, som flic-

sä mvckJ ^ läSte' d6t ansåss ej betyda

' ^ ' Gct ^ar 3U e5 moderna böcker!

det som k1°nS.tnärliga mödomar var

nådd i lcken kai'jade segerrikt. En dag ädde ryktet prinsessan, att en av de unga ber-

STbhvil ** kna i ea bersä !t;xZ

Prinsessan hade då klagande utbrustit: mani ® det var ™ »* hygglig ung

»" ""trdäa

z och7„rrJ° r;,Iitoirøviird"

° " Iyek ™ *ade dem hjärtligt.

taäcba, av de mtoga bärleta ^ M Om han inte fallit på knä sade Ffiir.

** aldrig blivit uägo^vnS

- Och om hon inte sagt ja, inföll Berta, skul-26

le prinsessan kanske aldrig mera trott, att han var hygglig? Det hade väl varit synd?

Slutligen uppdagade de sanningen.

— Det ska vara förlovning med detsamma. Utan någonting förut. Knäfallen får komma efteråt.

— Tror du, du blir förlovad på det sättet? frågade Filippa.

— Inte om jag ska göra min förlovning själv, svarade Berta, Men om mamma gör denl

Det var den norska kammarjungfrun, som berättade för de båda flickorna om prinsessans egen kärlekshistoria, sådan den cirkulerade bland betjäningen.

— Det kan ni väl se, att den som har sådana ögon som prinsessan har haft en kärlekshistoria?

Flickorna låtsades inse detta klart och tydligt

— Det var en prins, började norskan, där hon satt på själva fönsterbrädan och svärmiskt såg ut över vattnet — som sedan blev kejsare. Partiet gjordes upp utan att dom någonsin sett varandra. När allt var klart mellan bådas familjer, fick dom träffas vid en utländsk badort. Prinsessan blev förtjust i sin blivande man, han slog an på kvinnor. Och man hade sagt henne, att han var troende. Men så kom skandalen.Flickornas ögon blev stora ock frågande, under det berätterskan gjorde en paus.

En kväll var alla dom kungliga på cirkus, det var föreställning för välgörande ända-mal. Där uppträdde en mycket skön skolryt-tarinna. Att hon var prinsens älskarinna, kade Prinsessan förstås ingen aning om. Det fick hon veta av en slump. När föreställningen var slut och man trängdes vid vagnarna, hörde hon några herrar tala om ryttarinnan. ”Hon är skön som en gudinna”, sa dom. ”Prinsen har smak, det kan ingen förneka.” — Sedan ville prinsessan inte ha prinsen.

— Då blev det väl ett förfärligt hallå? utbrast Berta deltagande.

_ Naturligtvis. Men prinsessan stod på sig. Tdl sin mor, som var katolik, sa hon ifrån, att hon baia ville gifta sig med en man som var kristen. Då försäkrade änkedrottningen, att prinsen var kristen, han hade till och med den enda rätta kristendomen. För han var katolik kan med! Men prinsessan invände, att det kunde hon inte tro. Och nu kommer det bästa -kammarjungfrun gestikulerade överlägset med sin lilla vita hand — prinsessan förklarade avgörande, att en kristen man lockar inte en kvinna till något, som blir en skam för henne. Oeh du blev änkedrottningen ställd. Hon kunde ju inte påstå, att det gör en kristen man?

— Nej, det är solklart, sa Berta.28

— På det sättet blev prinsessan aldrig gift!

— Kunde hon inte bli förtjust en gång till — i någon annan — undrade Filippa.

— Sådana upphöjda kvinnor som prinsessan Caroline, utlät sig norskan med sakkännedom, älskar bara en gång. Deras hjärtan går minsann inte från man till man. Prinsessan ville aldrig mera tänka på jordisk kärlek. — Men änkedrottningen tyckte, det var tråkigt.

Berta liöjde ögonbrynen och gjorde en lustig min.

— Det är kanske ändå förargligare för drottningar än för vanliga mammor, när döttrarna krånglar?

— Prinsessan är i alla fall inte olycklig, och har nog aldrig varit, kom det från Filippa som ett tröstande svar på en inre fråga. Då skulle hon inte kunna göra andra så lyckliga? Man måste nog vara glad inom sig för att kunna vara så god?

Det blev en filosofisk paus.

— Jag tycker det var väl, att hon inte blev gift, inföll norskan och lämnado fönstret för att småningom ge sig av till andra plikter. Annars hade Solvik och alla somrarna här kanske aldrig blivit av? Och kanske inte allt det andra häller? Jag menar välgörenheten? Vem vet om prinsessan fått ordna sitt liv efter eget behag, om hon blivit gift? — För övrigt hade det inte funnits någon man god nog åt henne!— År det så alldeles otänkbart, yttrade Filippa långsamt.

En lätt skugga hade flugit över Filippas ansiktsuttryck. Det vore väl underligt? Skulle försynen ha åstadkommit något så osymetriskt?

— Jo, det påstår jag, fortsatte kammarjungfrun. Konsten är för resten att veta, hur god man ska vara för att vara lagom för en man. Det är nog bättre med för litet än för mycket.

Någon knackade på dörren.

— Stig in, ropade Berta.

En lakej blev synlig, som framförde häls-ningen, att småfröknarna fick följa med prinsessan ut och åka, om de hade lust.

I rykande fart blev Bertas ostyriga hår en smula städat och Filippa bytte ut sina leriga skor mot ett par blanka. Hon hade strövat med gossarna hela morgonen i sumpig skogsmark.

Sen rusade flickorna i kapp utför trapporna för att inte komma för sent. Om barnen ej var tillstädes, när prinsessan steg i sin kupé, blev det ingen åktur av för dem. Det väntades ej.

Men nu hade de skyndat sig i onödan. Det var ingen brådska. Inne i salongen satt prinsessan och underhöll sig med besökande. En utländsk sångerska hade kommit körande i ponnyekipage med en liten groom bakom sig. Hon var strålande vit och charmant och utbad sig nåden, att prinsessan skulle hedra henneskonsert i stadens domkyrka med sin närvaro. Även -landshövdingen med grevinna hade infunnit sig på ordinarie somrnaruppvaktning. Det stod därför tre åkdon ntanför entrén.

Berta oeh Filippa gick fram till de små pon-nierna.

— Tror du att det är äkta ”russar”, Filippa?

— Säkert 1

— Det syns nästan på dem, att dom är vilda om vintrarna!

Filippa var längre än Berta, fast denna var några månader äldre. Båda var klädda i sjö-mansblusar och enkla vita hattar på det fritt hängande håret. De var i den ålder, då de flesta flickor pryder upp en tavla, även om de ej är vackra, blott för ungdomscharmens skull. Men Berta oeh Filippa kunde kallas vackra. Den ena var brun och den andra blond oeh gossarna disputerade om, vilken som var stiligast.

När Filippa även klappat landshövdingens bruna hästar på nosen, hamnade hon vid huvudena på prinsessans stora svartingar. Men där aktade hon sig att klappa. Livkusken, som satt på bocken som ett assyriskt beläte, hade en gång för alla klippt av ”alla ungarnas kravsande på djuren”.

Filippa kunde aldrig se de svarta jättehästarna köra fram i sin gyllne mundering, utan att det klack till i henne av beundran. Den sy-ueu var för henne det ståtligaste av all den kungliga ståten.

Se så orörliga dom står, viskade hon till

Berta,

Hon vågade ej tala högt för att ej oroa belåtet på bocken.

Dom är som polerad marmor, viskade Berta tillbaka. Vad tänker dom på? Jag ser På ögonen, att dom tänker.

Det måste vara på något högfärdigt, ti'odde Filippa. Att deras anherrar drog kejsarinnan Joséphine till hennes kröning 1

Plötsligt lyftes belätets piska raskt mot den galonerade hatten, prinsessan steg ned på perrongen, omgiven av bugande damer och herrar. Flickorna fick niga för de främmande, sedan hoppade de efter prinsessan och hovfröken in i kupén och tog plats på det lilla baksätet, som prinsessan låtit anordna för att kunna ha barnen med sig på sina åkturer.

Idag far vi till sjukhemmet i staden, sade prinsessan. Där har vi kalas! Vad det ska bli roligt att se alla de stackars människornas glädje!

— Får dom ha kalas, fast dom är sjuka? frågade Berta.

Prinsessan log vemodigt.

— Dom har inget hopp att bli bra. Det ärm

förfärligt sorgligt att se dem. Men vi ska vara vlada, kör ni detl Dom behöver glädje.

I det luftiga, blomsterprydda sällskapsrummet på sjukhemmet var framdukat den mest aptitliga lunch med kaffe. Snart satt prinsessan med en invalid på var sida. Hon lade armarna om deras axlar och drog dem intill sig och pratade så rart med dem, att tårarna trillade ur de flesta gamla ögonpar. Filippa kän-, de, att gråten kom henne i halsen.

När den gamla spetälska kvinnan rullades in i sin sjukstol, blev prinsessan om möjligt ännu mera rörande öm. Hon tog en stol och satte sig bredvid den spetälska och jollrade med henne länge och humoristiskt. Den arma kvinnan hade föga kvar av sitt ansikte. Det gav prinsessan anledning att försäkra henne, att i himlen skulle hon bli den vackraste av dem alla.

— Det är Guds rättvisa, sade prinsessan. Vad man lider här, blir man ersatt där. Guds rättvisa kan vi lita på. Gumman ska bli så vacker, så vacker!

Filippa tyckte, att den spetälska strålade av himmelsk sällhet — det hon hade kvar, som kunde stråla — men det var kanske mindre av hopp om att bli skön än av hänförelse över prinsessans vänlighet Filippa visste, att det var denna kvinnas tårar, som givit upphov åt detbevingade ord av prinsessan Caroline, som gått

ut över landet: ”Här får jag igen mina diamanter!”

Sjukhemmet för obotligt sjuka hörde till de ärleksverk, som åstadskommits genom försälj-uing av prinsessans juveler.

3 - Filippas öden.III.

Det Shermanska hemmet låg bara fem minuters väg från Gustav Adolfs torg, i ett gammalt prästkvarter, som sades vara årsbarn med reformationen. Där hade prästerna och klockaren var sitt lilla hus, omgivet av trädgårdar och murar. Den fordomtima byggherrn hade gjort sig möda om prästerskapets familjeliv, att det ej måtte störas. Murarna mellan gårdarna var så solida under sina tegelprydda krön, att man ej hörde vardagssorlet från hem till hem.

Den smala gatan åt väster, där portarna låg, var knappt en gata efter nutida begrepp, utan en kullrig väg med stenar, som såg ut att aldrig ha blivit omlagda. Trottoaren var från perioden före den släta kantstenens uppfinning och oanvändbar, därför att den sluttade som en liten backe ned till rännstenen. Husen låg med gavlarna mot gatan, deras rappning var mörkt gulbrun, delvis bortfallen, fönstren var kvadratiska, med fyra stora rutor. Ovan de två våningarna fanns vindskupor, som skuggades av mossiga fruktträd. Portarna var randade på snodden och försedda med rostiga, skrällanderingklockor. I var och en av de små trädgårdarna stod ett litet lusthus i sjuttonhundratals-stil.

Detta var ovan jord. Under jorden fanns åtskilligt, som stammade från munktiden, källare och långa gångar, som fört från ett kloster till en Sjöstrand och till yttre sidan av stadsporten På andra sidan om den stora åsen, där så många härar drabbat samman.

1 ill Pilippas barndomsböcker hörde Star-mcks romaner. På hennes fantasi verkade de-i'as historiska romantik livligt stimulerande. Hon och hennes kusin Per Egger blev ivriga att ströva omkring i de underjordiska gån-

n<'U|X1<J' ^C^G’ Dilippa var en nunna på

ykt och Per en riddare eller ett sändebud från den påvliga stolen, eller något annat, som passade att leka.

Dessemellan upplivade kusinerna varandra ’ , °S,tefrlaindsk “tusiasm. De skulle utforska

net d! ,?r‘Bade °Ch glömda där nere i dju-pet. De skulle g0ra sig högt förtjänta om forskningen x Sveriges medeltid genom att gräva upp dø gångar, som i*asat igon.

Men dessa vittflygande planer kvävdes i sin lmda av fru Augusta Egger - kallad tant Agga - som ej förstod, vilka storverk barn skulle utföra, om de fick vara i fred för de vuxna

Tant Agga skötte pastor Skermans hushåll Hon lat stapla veden så i pastorns källare att'barnens enda passage till

de underjordiska gångarna stängdes. Förgäves vädjade Filippa till farfars utpräglat historiska intresse. Stackars farfar bade blivit nervös, när han fick veta, att Per och Filippa lekt i gångarna och han förbjöd barnen att någonsin vidare sätta sin fot under jorden, där man aldrig var säker att icke bli levande begravd.

Lekarnas art och prägel var delvis en följd av pastor Shermans sätt att handleda barnen. Han hade brukat roa dem med historier; han själv fabricerade om söndagseftermiddagarna. En av dessa räckte i fyra år och rörde sig om en svensk riddare, som kom med i korstågen och hade tusen äventyr.

Ett bevis på pastor Shermans historiska smak var namnet Filippa, som lian valt åt sin sondotter.

— Det hade väl kunnat få bli Margareta eller Ingeborg, om det nödvändigt skulle vara kungligt, hade barnbarnet knotat i den åldor, då man tror ett namn har inflytande på livets öden.

— Filippa var en av de bästa drottningar Sverge haft, sade farfar. Det är en stor beder att heta som hon.

Per hade retats om namnet, vilket kom Filippa att finna det ännu löjligare. Per hade sagt, att hon troligen aldrig - skulle komma attintressera annat än historiskt. Sedan hade han tillagt i riktig översittarton:

Det är ju möjligt, att en kar blir kär i dig i alla fall. Han sväljer väl namnet, om du blir tillräckligt vacker.

Det får gärna fastna i halsen på honom, svarade Filippa trumpet. Det är nedrigt! Det äi väl barnet, som ska ha glädje av namnet, inte den som döper!

Detta var som sagt, när Filippa var liten och barnslig.

Om hennes namn ej var vidare glatt så var hennes humör dess mera strålande. Till sitt väsen var hon lätt och rörlig, full av roliga ankar, men allt för känslig för att ej redan i fortid lida av isolering i det religiösa hemmet med dess ensidiga umgänge, så föga lämnad för barn.

... Pe* bodde ej i prästhuset, men han var ofta 'ar. Forst hade han sitt hem på landet, sedan under studietiden i Uppsala. Tant Agga var

vh “s 71':i‘an Snka efta « *** ™ t»

11 ’ Pastor Sherman var hans morfar.

linder de talrika uppbyggelsemöten, som ho s . pastorns hus, blev Filippa mer och mer kall for religionen, och det var samma sak med Fer. De hittade båda på undanflykter för att slippa läsa och höra om Gud och Jesus. Fi-ippa fann, att hon just mötesaftnarna hade svåra läxor, hon måste vara ostörd i sitt rum.Hon kände motvilja ocb leda vid tanken pä alla. harangerna om väckelsen, nåden och fiendens anfäktelser.

Per uppenbarade sig gärna, när ett möte led mot sitt slut,

— Det är bra, viskade han till Filippa, att dom som kommer hit mest är så fint folk, att tant Agga är tvungen bjuda på något gott,

För dessa två av tredje generationen var det en självklar sak, att de ej hörde till samma sfär som de gamla. Och de gamla kände det också. Pastor Sherman begärde ej på långt när samma tillslntning av barnbarnen, som han begärt av barnen.

I sin familjelycka hade Hjalmar Sherman träffats av hårda slag. Hans älskade maka rycktes tidigt ifrån honom genom döden. Ende sonen, Gustav, präst liksom fadern, hade med sin hustru omkommit, när deras dotter Filippa var liten. Den unge Sherman hade varit av en annan läggning än den gamle. Sonen hade hoppats på en ny teologi och en ny kristendom. Full av nit och energi hade han mottagit ett förtroendeuppdrag att inspektera den svenska missionen i Östafrika. Hans förtjusande hustru, Jeanne Marie, åtföljde honom på resan. Ångaren förliste. Filippas föräldrar var bland dem, som icke räddades.

Enda dottern, Pers mor, blev gift med enlärare i södra Sverge. Hon avled tidigt även hon.

Föräldralös fick Filippa sitt hem i det gamla prästkvarteret, i vård hos farfar och tant Agga. Där fanns för övrigt

blott kokerskan Ina och husan Hilda, som från första stund blev rivaler om Filippas kärlek, fast på olika sätt. Ina var vresig och Hilda var vänlig. Filippa blev lika god vän med dem båda.

På nedre botten i huset låg ett stort rum, som ursprungligen varit ämnat att hysa ”pigor och vävstolar”. Där bodde tant Agga, som led av astma och ogärna gick i trappor. Vägg om vägg låg köket och, på andra sidan, matsalen och pastorns mottagningsrum. Genom den stora, kalla förstugan med dess slitna stenplattor och monumentala vedlårar kom nian på en likaledes sliten trappa till ännu en våning på fyra rum, pastorns bibliotek och sovrum, förmaket och ett gästrum. På vinden bodde Filippa åt ena hållet, Ina och Hilda åt det andra. Den tredje vindskammaren beboddes av pastor Shermans porträttsamling — som kom att spela en så ingripande roll i Filippas tillvaro.

När Filippa slutat skolan fick hon taga extra språklektioner och därpå anställdes hon av farfar som sekreterare för hans samling. Redan långt förut hade hon småningom vuxit in i skötseln av en porträttsamling. Till att börja medfick hon ta emot paket och anteckna nysänd-ningarna. Sedan fick hon övertaga den långa, saxen och jämna kanterna, under noggrann varning att ej skada marginalerna utan ihåg-komma det ”skurna” stickets minskade värde. Som lektyr fick hon det ena verket efter det andra om ”Le procédé de la gravure”. Så fort språkkunskaperna gjorde det möjligt, blev hon korresponderande sekreterare. Från den tiden var hon så gott som försvirren åt samlingen, den tog henne helt. Något distraherande sällskapsliv hade hon ej. Från farfars umgänge — utom prinsessan — avstod hon gärna. Någon egen krets hade hon ej haft tillfälle skaffa sig. Hon hade Berta och Per. Men Per hade på senare tider kommit mera sällan. Filippa hade mött honom ute promenerande med en elegant ung dam. Filippa blev djupt sårad, att han ej anförtrott henne något om denna bekantskap. Berta tog reda på att det var en skulptris, som hette Aina Erling. Filippa var för stolt att besvära Per med en enda fråga.

När Filippa var tjugo år, hade hon en hel vinter suttit lutad över det stora bordet i sitt rum, klippt, klistrat och skrivit. Farfar var belåten, det såg ut som om hon trivdes utmärkt med arbetet.

— Jag har minsann tränat upp dig till en riktig mönsteramanuens, sade han och klappade henne på huvudet. Glöm bara inte att pro-menera. ordentligt med Berta, så du inte blir blek!

Filippa var verkligen djupt intresserad av samlingen, mera än tant Agga gillade.

— Vad är det för framtid för flickan? sade tant Agga. Det hon lär sig har ju ingen efterfrågan?

Det var ej tant Aggas mening att kritisera samlandet i och för sig, det hade haft stor betydelse för Hjalmar Shermans hälsa. Men hon tycktet det var överflödigt, att Filippa skulle bli så indragen däri. Hon skulle föredragit eu mera kvinnlig sysselsättning, som förberedde till giftermål.

Samlingen hade sin egen historia. Den be-gyntes på en tid, då pastorns hälsa var dålig. Nerverna och hjärtat fungerade uselt.

— Han är en typisk nevrasteniker, sade hans vän och läkare, doktor Smedman, till tant Agga.

Det var tiden efter hustruns död, som hjärtat första gången gjort sig oroande påmint. När sedan även barnen gick bort blev det värre. En tung melankoli kunde periodvis breda sig över pastorns sinne, då tycktes glädjen i Gud förmörkad och fiendens anfäktelser allt svårare.

— Du ska lägga bort att röka, Hjalmar, sade doktorn.

— Det går inte.Hjalmar hade upptäckt, att det absolut inte gick. Han blygdes, lian ville inte vara slav under tobakslasten. Men han var det. Upptäckten gjorde honom ännu mera nedtryckt.

— Gud ska ge mig kraft att bryta bojan! korn det som ett nödrop ur hans hjärta. Gud kan inte överge mig!

Under natten vakade han timme efter timme och bad Gud om kraft att kunna sluta röka. Nästa morgon tog han emot doktorn med ett glädjestrålande anlete, bjöd honom en cigarr, men tog ingen själv.

— Här ser du, Alfred, att Gud hör böner! Han har hjälpt mig att lägga bort rökningen! Igår kväll tog jag min sista!

— Förträffligt, sade doktorn och tände. Du ska få se, att hjärtat blir bättre.

Men både hjärtat och melankolien blev sämre, när cigarrerna var borta.

Då sade doktorn kategoriskt:

— Du ska börja samla något.

Doktorn var en världslig man, som litade till världsliga medel. Dit räknade han även religionen, men det sade han ej till sina troende patienter. Han höll religionen för ett ypperligt psykologiskt hjälpmedel vid åtskilliga sjukdomar, men nu tycktes den hos Hjalmar Sher-man behöva förstärkning av andra krafter.

— Det är inte förkastligt, förklarade doktorn, att skingra sina tankar genom att sysslained samlande. Jag talar av erfarenhet, jag är själv en smula samlare, som du vet.

— Vad ska jag samla, frågade pastorn håglöst. Ingenting lockar mig.

— Intresset kommer, när man börjar.

Alfred Smedman var den ende icke-pietist,

som pastorn umgicks med på förtrolig fot. Ofta brukade doktorn dröja kvar i en av mahognyfåtöljerna i biblioteket, tillbakalutad i sin karaktäristiska ställning, snett lutad över det spiralforma de armstödet. De bada vännerna sprakade oftast politik, de hade samma historiska syn på världens gång.

Doktor Smedman var gravyrsamlare och som vanligt fastnade hans blick på det stick, som hängde över soffan. Det föreställde en Sherman, som nått en viss berömmelse.

— I de flesta släkter, sade doktorn, finns det någon medlem, som kallas ”den store”, antingen för att han varit stor, eller för att de övriga släktmedlemmarna varit små. Den där mannen förtjänar att lieta den store Sherman, i den förre bemärkelsen. Du skulle ha några flera bilder av honom.

— Finns det några flera? frågade pastorn. Det hade jag verkligen inte reda på.

— Jo, svarade doktorn, det finns ett kopparstick till. Och det har jag i dublett. Det har jag länge tänkt ge dig.

— Tack ska du ha, käre Alfred, det var

vänligt.— Du bör naturligtvis ha allt, som finns i tryck av din celebre förfader. Träsnitt också, dom är bra, när dom är gamla. Ocli litografier förstås. Hör efter i antikvariaten!

Det lilla senapsfrö, som den kvällen lades i jorden, blev till ett väldigt trärl. Femton år därefter hade Hjalmar Sherman den största, samling porträtt i kopparstick, träsnitt m. m,, som fanns i Skandinavien.

Utan pengar hade det ej gått att hopbringa en sådan samling. Pastorn var ej medellös. Den förmögenhet, lian ärvt efter sin hustru, hade han förut alltid tänkt skulle bli Filippas kommande levebröd. Nu fick samlingen sluka kapitalet.

— Det är ingen risk, sade han till tant Agga. Porträtten finns ju kvar.

— Men räntorna försvinner, sade tant Agga, som hade hand om affärerna.

— Vi får spara, sade pastorn, vi får leva på min lön.

Följaktligen blev det knappare hushållning, men ingen nändes söka stävja den samlareiver, som återskänkte Hjalmar Sherman hans hälsa. Det var ej att misstaga sig på, han blev med åren allt friskare, gladare och spänstigare. Åren tycktes ej ens snudda vid hans person. Filippa hörde honom ofta taeka Gud för den ljusa ålderdom, han fått.Under årens lopp liade många kännare oek amatörer hittat vägen till Filippas vindsrum, dit kartongerna hars in till de gynnade, för vilka de visades på stora bordet. Filippa hade rent av fått en viss människokännedom och vana att umgås med främlingar. Hon trodde sig genomskåda, vilka som hade ett äkta intresse, till skillnad från dem, som blott var affärsmän eller snobbar. Dessa sista var dock 1'öga talrika, ty något samlarsnobberi i porträtt-branschen kunde svårligen sägas existera.

Pastor Skerman hade fått hrev från en amatör, en baron von Polilkeimer, den ofantligt rike ägaren av Åminnehergs bruk i Uppland. Han utbad sig att vid något lämpligt tillfälle få se samlingen. En dag, då prästkvarterets gamle snickare hade överläggning med pastorn om ett spjälkås, som lian fått beställning på för de mindre dyrbara kartongerna, kom baronen. Pastorn stod själv med metermått i banden och dividerade med snickaren om den lämpligaste platsen på vinden, när Hilda kom upp med ett visitkort. Pastorn satte på sig lorgnet-ten, som alltid hängde i en svart snodd om halsen, och ögnade på kortet.

— Bed honom stiga upp, sade han, då han erinrade sig namnet.

Baronen blev välkomnad av pastor Skerman med en viss kollegial sympati.

— Ursäkta min påflugenhet, sade Pohlkei-mer. Men pastorn lovade mig att en gång få titta lite på gubbarna.

— Så gärna, svarade pastorn. Vilka ska vi välja? Linné eller Karl XII? Det är mina finaste.

Baronen valde Linné. Filippa var van, att Karl XII alltid gick före. Hennes första in-tryck av Pohlkeimer var en undran, om han var vetenskapligt anlagd.

Pastorn lät honom se Karl XII också, och många andra rariteter. Den lilla trion satt länge vid Filippas bord, visande och skådande, och Shermans pratade med den nykomne som med en gammal bekant. Så mycket gör ett gemensamt intresse.

— Saken är den, sade baronen, att jag nu slutat ordna mitt bibliotek på Åminneberg. Som komplement till biblioteket vill jag skaffa mig en porträttsamling. Den ska huvudsakligen bestå av svenska stormän, just som pastorns.

— Det blir att börja samla metodiskt, sade pastor Sherman vägledande.Då svarade baronen litet häftigt och en dyster skugga flög över hans ansikte:

— Jag har inte tid till det.

Filippa undrade, vad han hade att göra, eftersom han inte hade tid, men hans allvarliga uppsyn hejdade den fråga, hon hade på tungan.

— Mitt verkliga ärende, sade Polilheimer strax därpå otvunget och hurtigt, är en bön att få köpa, pastorns samling? Ar den till salu?

Nu var det pastorn, som hastigt avböjde. Tanken på att göra sig av med samlingen gjorde honom illa till mods.

Filippa fick en idé, hon vände sig till baronen:

— Ni borde köpa den Smedmanska samlingen!

— Är den då till salu? Jag får väl nej där med!

— Doktorn vill sälja den, sade Filippa.

— Ja, den har vuxit honom över huvudet, sade pastorn. Hans praktik ökas och han ser sig ingen tid mera att hålla ordning på gubbarna.

— Den är i en ryslig oordning, fortsatte Filippa, men ni kan väl ganska lätt få tag i någon, som ordnar den?

— Kanske det, utbrast baronen ljusnande.

— Den innehåller många goda saker, sade pastor Sherman.Tack vare Filippas förslag- lämnade Pohl-heimer dem ej allt för nedslagen.

— Farfar, sade hon, när de blivit ensamma, du glömde att presentera honom.

— Glömde jag det? utbrast pastorn ursäktande. Kära du, så tråkigt!

För den gamle hovmannen Sherman var en sådan glömska någonting fatalt.

— Det gör ingenting, skyndade sig Filippa att tillägga. Vem var det?

— Han heter Pohlheimer och är baron. Kår om det stora fideikommisset Åminneberg. — Det betyder inte så mycket, att jag glömde presentationen! Han kommer ändå aldrig igen. En så bortskämd herre är minsann van att få allt, han pekar på. Han blev naturligtvis stött, att jag sa nej.

— Är han så bortskämd, undrade Filippa. Porträtt bryr han sig inte om, tillfogade hon i en annan ton.

— Visst gör han -väl det, invände pastorn. Varför skulle han annars komina hit?

— Jag hade inte den känslan, sade Filippa.

Ej långt därefter stod det i tidningarna, att

doktor Alfred Smedmans gravyrsamling blivit såld till friherre Otto von Pohlheimer på Åminneberg för sjuttio tusen kronor.

— Det var den värd, förklarade pastor Sher-

man.Från den tidpunkten kunde det kända, att doktor Smedmans gamla Brunte fick vänta timmar i gränden, under det de båda gamla männen fördjupade sig i intresseväckande blad. Doktor Smedman måste nu njuta sina samlare-sensationer som gäst kos vännen Skerman.

Det kunde kända, att tant Agga gick ut med en sockerbit till kästen ock en kopp kaffe till kusken, under ett kritiskt mumlande:

— Herrar har då alltid god tid, när det roar dem!

Till Per sade tant Agga, att kon önskade den Shermanska samlingen vore lika lyckligt såld.

— Det är tur att i tid bli av med såna där massor, som man gått ock dragit på sig!

— Väl att ni kar utrymme, sade Per.

I vindskammaren, som fyllts från golv till tak, satte tant Agga aldrig sin fot. Det var som om kon kaft en kemlig fruktan för porträtten.

Tant Agga kade liaft en smärtsam erfarenhet av vad det vill säga att handskas oförståndigt med pengar. Hennes far var en så fin man, att han klädde sig i frack till middag, även när han var ensam, ock middagarna svarade mot fracken. Lilla Augusta fick ärva en tom portmonnä ock anspråk på livet. Detta hade satt märke i hennes karaktär, hon blev nyktert förståndig ock såg livet som en kassabok, som måste skötas med omdöme. Hennes

4 — Fllippas öden.rädsla för samlingen var en dunkel föreställning om en porträtt-Moloch, som skulle förtära Filippas framtid liksom hennes egen en gäng förtärts.

Det blev inte sammanlagt så många gånger, Brunte fick socker i gränden i det gamla präst-kvarteret. Väntetimmarna var snart ute. Doktor Smedman överlevde ej länge skilsmässan från sin samling.

— Vi är i skördetiden, sade pastor Sherman.

Han sörjde djupt sin vän, vilken han hade

att tacka för så mycket.

När don första tunga förstämningen genom dödsbudet i någon mån skingrats i prästhuset, skämtade Per åter som förr. Han drog sig ej för att ironisera över sin kära morfars tro, d. v. s. med Filippa och tant Agga, ej med morfar själv.

— Stackars morfar, sade han, vad det måtte kännas otäckt att veta farbror Alfred i helvetet!

— Tyst Perl sade tant Agga.

— Att du näns? förebrådde Filippa.

— Morfar lyckades ju aldrig omvända honom? fortsatte Per.

— Du har inte nog pietet, Per, sade Filippa. Då kan man inte göra narr av deras illusioner, som man älskar.

— Illusioner! utbrast tant Agga kärvt. Hur vet ni att det är illusioner?Jag försvarar alltid läsarna, försäkrade I er. Det är bättre att vara läsare än bnse och bracka. När man är ärlig som morfar. Men lian är naturligtvis inte riktigt klok.

Blygs, Perl tillrättavisade tant Agga. Hur vågar du tala så!

Per började utlägga sin teori, att all religiositet var en sorts galenskap, då pastor Sher-mans inträde klippte av ämnet.

— Jag har fått ett brev från den där Pol-heimer, berättade pastorn. Ett mycket artigt brev! Han tackar för senast och frågar om jag och min dotter vill hälsa på honom på Åmin-neberg. Han vill resonera med oss om ordnandet av den Smedmanska samlingen. Den förefaller honom vara en gruvlig röra. Och han säger, att han själv snart ska resa bort på lång tid och vill dessförinnan ha allting klart.

Resonera om ordnandet? upprepade Filippa kritiskt. Det enda vore, om man stannade där och verkligen ordnade hela rasket! Men det skulle ta nära ett år. Den stackars baronen tycks inte ha vidare klart begrepp om vad det vill säga.

Jag förstår inte heller, hur han tänker sig... Kanske han hoppats, att när vi väl var där, skulle han kunna övertala dig att stanna kvar oeh utföra arbetet. Han tror, att man får allt vad man vill, bara man betalar bra.— Nu ska ni ju resa till Solvib i nästa vecka? inföll tant Agga.

— Det kommer naturligtvis inte i fråga, att vi reser till Åminneberg, sade pastorn. En överenskommelse med prinsessan ändras inte för ett hugskott av en baron Pohlheimer. — Jag tänker i alla fall omgående tacka honom för den vänliga inbjudningen och beklaga, att vi måste avböja. Jag ger som skäl, att jag under sommarmånaderna har min tid disponerad på annat håll och att jag under vintern aldrig tar ledigt från min tjänst. Jag skriver med det samma, så är det gjort.

Pastorn försvann för att besvara brevet.

Filippa såg, att Per hade något särskilt i tankarna, det syntes på hans viktiga och hemlighetsfulla min.

— Vad tänker du på? frågade hon.

— På att Pohlheimer är en man, i vars hus det inte skulle passat, att du stannat kvar ensam.

— Är det ingen bra mani undrade tant Agga vetgirigt.

— Hans rykte är dåligt, svarade Per. Det spelar ju en stor roll för såna som ni.

— Nå för dig dål kom det omedelbart från kusinen.

— Jag dömmer inte folk konventionellt, förklarade Per överlägset, med en kraftig för-s var sblick åt Filippa, som om hennes fråga vant ett angrepp.

— Yet du säkert, att baronen har ett dåligt rykte? fortsatte tant Agga. Annars är det bra illa att säga det.

— Det måtte jag väl veta! Om någon vet det så är det jag!

— Varför just dui frågade Filippa.

Det var ju jag som pluggade fram honom till studentexamen. Den tiden var han så förfallen, att han knappt kunde stå på bena. — Men jag tyckte bra om honom i alla fall.

Tant Agga genmälde, att det var överflödigt och olämpligt att särskilt tycka om förfallna personer.

Han går bara och väntar på, fortsatte Per drastiskt, att giftet ska nå ryggmärgen, så är han kaputt.

Hu då! utbrast tant Agga med vämjelse.

Filippa blev tankfull. Hon erinrade sig baronens dystra uttryck, när han förklarat, att. han inte hade tid att samla metodiskt.

Det blev en paus, som Per avbröt:

— Dom sa i Uppsala, att hans släktingar gick och hoppades, att han skulle kola av. Släkten lär ha gjort allt för att få honom att ruinera sig. Till hälsan förstås — till ekonomien är det omöjligt.

— Är han så rik? kom det från tant Agga med en suck.— Eedan som skolpojke fick han leva som han ville. Ingen tog hand om honom och sa honom ett förnuftigt ord. Föräldrarna var döda och förmyndaren lät köpa sig av den andra grenens huvudman, som blir fideikommissarie när Otto är sin kos.

— Är du ”Otto” med honomi Men inte menar du verkligen, att man med flit velat fördärva honom 1 Låta honom gå under? Det vore :iu indirekt mord? Så usla kan väl inte förnämt folk ge sig till att vara?

Tant Agga lät högst tvivlande.

Men Per stod på sig:

— När det gäller trettio millioner, blir en del samveten åtskilligt medgörliga. Varför skulle det vara absolut otroligt, att man försökt rödja honom ur vägen på milda, indirekta vägar? — För resten vet ingen hur mycket lian har. Det kan lika väl vara hundra millioner som trettio. Åminneberg kan inte värderas. Där finns så’na kolossala outnyttjade tillgångar. — Men han får inte gifta sig med eu ofrälse dam, då går fideikommisset ifrån honom. Så det är inte värt, att Filippa reflekterar!

— Stackars dödsdömde man, sade Filippa, utan att fästa avseende vid Pers sista, skämtsamma ord.

— Nu lär släkten jubla, fortsatte Per. Nufår dom snart ärva. — Så vida inte sista försöket skulle lyckas?

— Vilket sista försök, frågade tant Agga.

— Jag vet, vart kan reser. Jag mötte honom och han berättade alltihop. Han talar jämt om sin hälsa, alldeles för mycket. Oin. det är någon, han inte generar sig för. Ibland fick jag dänga böckerna i bordet och be honom tänka på arbetet och inte bara prata om sitt befinnande. Sjukdomen grämde honom så han kunde bli tokig.

— Det är naturligtvis tråkigt att dö, när man har det så förmånligt ställt, inföll tant Agga.

— I synnerhet är det ledsamt att lämna allting till sina fiender! Den tanken gjorde honom ursinnig. — Men det var det, jag ville berätta: han hade fått nys om en fransk läkare, som experimenterat på Sumatra på apor. Det är till honom, han ämnar sig, till hans klinik i Paris. Där ställer han sig till förfogande som försökskanin.

— Att han vågar? utbrast tant Agga.

— Antingen blir han frisk på kuppen — eller också stryker han med i alla fall.

— Det är sant, medgav tant Agga.

Filippa, som varit tyst, inföll nu:

— Varför har du aldrig förut berättat om Pohlheimer?

— Det har jag, sade Per. Minns du inte, attjag beskrev en galen skolpojke, som hyrde en elefant, för att låta den promenera omkring i Uppsala med vackra flickor på ryggen?

— Å den! utbrast Filippa. Jaså, det var Poklheimer!

— Helst hade han vel at förevisa nakna kvinnor på elefanten. Phryne, förstår ni, å la hel-lenisk skönhetskult. Han tyckte, det var synd om packet, som aldrig fick se något vackert. Men det gick ju inte för polisen.

— Var han en sån liderlig sälle l'edan som skolpojke, utbrast tant Agga med indignation.

— Det var bra, jag fick veta det, sade Filippa. Jag höll på att få medlidande med Poklheimer. Jag tyckte, det var synd om honom för att han skulle dö så ung. Och för att han inte haft några föräldrar. Men jag vill inte ha

sympati för fräcka människor.

— Tag inte i så hårt, invände Per. Han dyrkar den kvinnliga skönheten, det är hans lösa skruv. Alla är inte galna på samma sätt. Han är inte religiös. Men det är ett gott hjärta på karn!

— Nu har jag hört nog om honom, avgjorde Filippa. Jag vill aldrig se'n mer!

— Du är då så trångbröstad, så det är bedrövligt! Men hur skulle du kunna vara annorlunda? Du skulle bara höra, hur man ser på saker och ting i konstnärskretsar!

Och Per gick. Förmodligen till sin konst-närinna, tänkte Filippa. Var kon i aamma stil som Pohlheimer? Skulle kon kunna låta förevisa en skön älskare naken på en elefant för att låta packet njuta? Höll kon på att förvri-öa Pers omdöme? Lärde kon konorn att förakta klygsamketen? Skulle Per med tiden kli en fräck världsman kan också, som tycker all-Img går för sig kara man är elegant med klom-ma i knappkålet ock manikurerade naglar ock kelevad oförskämdket?

Filippa kände ett plötsligt kat mot njutningsmänniskor, som inte kade något samvete. 1 synnerket mot unga, prydliga, säkra män, som tog för sig av allting. Bara tog för sig! Hon tyckte, att de förstörde alla möjligketer för henne att kli lycklig, därför att de drev kenne ut i ensamket. De var ju av ett annat släkte? De kade ju aldrig den där frågan i sitt inre: \ ad är rätt? Hon katade dem för att kon var olik dem ock inte kunde vinna sällket i deras sällskap.

Väl uppe i sitt rum tog kon fatt på en plikt. Det var ett hrev, kon också skulle skriva, innan dagen var till ända, ett krev till Konstan-tinopel. Farfar kade fått adress på en lump-kandlare där, som ägde några sällsynta Karl XII.

När krevet var skrivet, skulle Filippa ha en trevlig stund med en roman, som hon fått låna av Berta och som hon inte ännu begynt.Den var skriven av en släkting till Filippa, en författarinna Asta Sherman, som Filippa aldrig sett. Farfar hade slotat omgås med Asta, redan när Filippa var liten. Asta Skermans romaner hade aldrig förekommit i prästhuset.

Med ganska stor spänning tog Filippa itu med "Skymningsstunder". Hon hade sett i en tidning, att det var en dålig bok. Men Berta tyckte om den i hemlighet. Tänk, Berta började få dragning åt samma värld som Perl

Filippa satte sig bekvämt i sin enda goda stol och började läsa. Den grönskärmade lampan lämnade hennes ansikte i skuggan, utom ett ljust parti på hennes fina haka. Den ripa-de hon emellanåt tankspritt med papperskniven.

Redan romanens första kapitel absorberade henne till den grad, att hon ej hörde farfars steg i trappan. Annars hade hon gömt undan boken. Det var den stund på kvällen farfar brukade syssla med sina gubbar.

Han kom in, Filippa ryckte till som om hon hållit på med något förbjudet. Farfar blev ögonblickligen misstänksam, sondottern brukade inte rycka till.

— Vad är det du läser, frågade han i ovanligt myndig ton.

— En bok, jag lånat av Berta, svarade Filippa osäkert och tänkte förpassa den ur synhåll.Men farfar grep boken. Han blev blek av sinnesrörelse, hans mörkblå ögon svartnade. Vad menar dul stammade han. Vad vill det säga1? Astas böcker häri Här i mitt husi

— Jag ville så gärna... började Filippa, in on tystnade.

Hon förstod, att det inte lönade att försvara sig.

b arfar förgick sig. Han kastade boken brutalt till andra ändan av bordet. Sen kom det en ström av häftiga ord, ett verkligt utbrott.

Jag ska bränna den usla smörjan, skrek ban. Hon ska inte få söla ned mitt hem och förstöra mitt barnbarns rena själ. — Oeh du! Har du blivit bedräglig? Jag trodde, jag kunde lita på dig? Du gör mig emot — bakom min rygg — som om du totalt struntade i min vilja?

Han tog boken med sig oeh slog igen dör-ien sa det hördes i hela huset.

Det. skulle arta sig till en tråkig natt för dem båda, det visste Filippa. Därför var det bäst att hon åstadkom en försoning före sängdags. När farfar fick en dylik sinnesrörelse, blev han så nervöst upphetsad, att han oavbrutet drevs mot en kulmen, en kris. Men innan krisen var nådd, led båda tortyr. Filippa hade makt att låta tortyren räcka länge, genom att ej ta första steget till försoning. Men hon mindes ej låta farfar pinas. När hon var liten kunde hon trilskas i dagar, om någon förfördelat60

henne, då hade hon ej samma känsliga medlidande mod farfar, som hon hade nn. Farfar var för stolt för att göra ett närmande, när det gällde barnbarnen, han tyckte det tillkom dem att ödmjuka sig. Filippa hade ej längre någon stolthet, när det gällde farfar.

Så fort hennes egen sinnesrörelse något lugnat av — hon snyftade en stund mot huvudkudden som ett misshandlat barn — gick hon ned för trappan. Utanför biblioteket lyssnade hou efter ljud. Först hörde hon ingenting, men sedan förstod hou av ett skrapande, att farfar rörde om i brasan. Hon öppnade sakta dörren och steg in. Där satt han och stirrade i elden, oförmögen att företaga något.

— Farfar lilla! sade hon med sin mjukaste, vänligaste röst.

Han öppnade famnen, hon slöts däri.

— Kära barn, sade farfar därpå, tro mig, det var gift. Jag kan inte låta dig förtära gift. Vad Asta skriver får du inte läsa. Hon sår onda, frön. Glöm aldrig, vad Jesus säger: De renhjärtade skola se Gud.

För Filippas minne kom plötsligt vredesdagen på-Solvik.Det var en ljum eftermiddag vid sextiden. Tant Agga gick med böjd rygg och pysslade litet längs trädgårdsgången, där penseerna bildade två violetta ränder till lusthuset. Under armen hade bon stuckit ett Stockholms Dagblad, som hon. hämtat i salen. Hon hade ej ro att läsa tidningar tidigare än så här dags på dagen.

I lusthuset satt farfar och Filippa. Man bade slutat kaffet.

Knappt hade tant Agga sjunkit ned på en stol och brett ut tidningen på bordet, medan hon jämkade brickan med sin feta hand, förr än hon utropade:

— Nej se...! Kan man tänka...! Asta är död!

Pastorn sade intet. Antingen visste han det redan eller träffades han så kännbart av underrättelsen, att han ej fann ord. Filippa sade heller ingenting. Det blev en talande paus. Filippa tyckte, alla teg så det hördes.

Slutligen fortsatte tant Agga med lägre röst:bort!

Stackars Asta, hon batle kommit långt

Pastorn hostade till. Det kunde tagas som ogillande, att man nu domde den döda.

— När dog hon? frågade Filippa med ansträngt behärskad röst.

— Den sjunde, svarade tant Agga. Det var i går.

Därpå blev det tyst på nytt. Så gick pastorn därifrån.

Så fort lian hunnit utom hörhåll, frågade Filippa:

— Vad hade Asta gjort? Varför har farfar varit ovän med henne?

— Fråga farfar själv?

— Nej aldrig.

Från den dagen, då Astas roman varit ett tvisteämne- mellan Filippa och farfar hade do aldrig nämnt Astas namn, av ömsesidig rädsla att tvisten skulle förnyas. Farfar hade givit Filippa en annan bok i stället för den uppbrända romanen. Farfar hade tyckt, att han gick rakt in i den modernaste nutid, då han köpte en berättelse av Selma

Lagerlöv. Då skulle väl Filippa bli nöjd! Filippa tyckte mycket om berättelsen, men den gav ej svar på några av de frågor, som gnagde i Filippas huvud. Hon hade en oro, som ej kunde stillas av-sköna sagor eller de mest underhållande berättelser av den art, Selma Lagerlöv är mästare i.Hur kan människor vara nöjda, tänkte Filippa, med en litteratur, som ej på något sätt söker ge klarhet över gåtorna i livet? Själv led hon av en sorts etisk nöd, ibland förnummen nästan som en feber. Hon längtade efter Astas ”onda frön”, därför att hon ville förstå en mängd saker, och ”fröna” vore kanske för henne goda i stället för onda, om de bringade klarhet?

Det var religionen och kärleken och synden, ja det var allt, som blivit henne ett kaos. Med farfar var det ytterst intressant att resonera i historiska och kulturella ämnen, men fullkomligt lönlöst, när det gällde andens hunger.

Berta v,ar i samma fördömelse, men hon log den lättare än Filippa. En kväll hade de båda flickorna stått i Niethenska salsfönstret och åsett,hur det dansades hos värden snett över gården. Berta och Filippa hade aldrig fått dansa.

Då kom Bertas mamma och frågade vad flickorna betraktade så oavvänt.

— Vi ser, hur värdens barn dansar, svarade flickorna.

— Hur ”världens barn” dansar! upprepade fru van Niethen med känslofull betoning. Kära flickor, give Gud, att ni aldrig kommer att dansa bland dem!

Ännu idag hade Filippa inte fått svar påirågan, varför hon ej fick dansa. Det var som om hon inte ens fick fråga. Det var synd redan det.

Filippa återkom från denna långa utflykt till samtalet med tant Agga:

— Tänk om Asta blivit orättvist behandlad1? Jag får ingen lugn dag i mitt liv, om jag-upptäcker, att hon hade rätt och farfar orätt.

— Tror du inte, att farfar förstår den saken bättre, invände tant Agga medlidsamt ogillande. Och du tar då också tillI Du är ibland så överdrivet ömtålig. Det ska du akta dig för. Det går sällan bra för sådana människor.

— Säg mig bara en sak? Var det för min skull, som farfar bröt med Asta?

— Varför tror du det?

— Ibland inbillar jag mig, att det varit av månhet om mig? För att skydda mig från ”den moderna tidsandan”?

Tant Agga undvek frågan, svarade blott:

— En gång sökte Asta förlikning. Då tog Hjalmar ej emot henne.

Filippa blev illa till mods.

— Då var Asta kanske den enda människa, som klappat förgäves på farfars dörr. Och det är kanske orättvist alltsammans? Och nu är Asta död och ingenting kan gottgöras!

Om farfar missförstått Asta och varit hård mot henne i god tro — det kunde Filippa bära. Men farfar brukade inte missförstå? Han hadeett så skarpt förstånd, när det gällde människor och böcker. Han hade säkert förstått henne rätt och ändå... Ändå...

Föreställningen att en oförrätt blivit begången mot Asta växte inom Filippa. Sent på aftonen, när hon stod och funderade över denna sak i fönstret i sin vindskupa, beslöt hon att visa en sista vänlighet åt denna Asta, som hon längtat efter. Det förstod hon först nu. Varför hade hon ej gått till henne i tid? Med Asta skulle hon kunnat tala. Och nu var allt för evigt för sent.

Filippas fönster vette åt Stockholms vackraste kyrkogård. Månen lyste över de höga träden och över skaldegravarna. En av dessa, den stora skaldinnans, var medelpunkten i Fi-lippas utsikt. Kring den hade många gånger samlats, som i en brännpunkt, Filippas tankar och svärmerier i ensamheten. Redan som liten hade hon känt sig bekant med det lockiga huvudet på gravstenen. Det huvudet gick igen i många olika bilder i farfars

samling. Med barnslig förtrolighet hade Filippa tagit sig för att lägga bort efternamnet och bara säga Anna Maria.

^n Anna Al ana, viskade hon, du som hade ett så gott omdöme, vad skulle du sagt om Astas böcker?

Farfar trodde att alla människor hade ett evigt liv. Han trodde det ej blott av präster-

5 — Filippas öden.ligt nödtvång, han trodde det intensivt, av en inre tvingande längtan. Hade han rätt, skulle Anna Maria således alltjämt leva? Vad kunde då hindra henne att sväva här över kyrkogården? Kanske diktade hon andepoem över nutidens förhållanden och människor? Dit hörde Asta, det var därför farfar inte förstod henne.

Mellan träden på kyrkogården var bitvis så mörkt, att man knappt kunde urskilja de spridda gestalter, som emellanåt dök upp i månstrimman för att åter försvinna i dunklet. Nu skymtade något vitt kring Anna Marias gravsten, det såg ut som en kvinnoskepnad. Varför kunde det inte vara ett andeväsen och just skaldinnan själv? Man vet ju ingenting — alldeles tvärsäkert?

Den ljusa gestalten vid graven var ingen synvilla. Det var en kvinna, och hon blev snart omgiven av mörka, raglande män, som kastade sig ned på gräsmattan och drack ur buteljer. Den ljusa skepnaden började svänga runt och dansa, tills en av männen grep tag i henne och drog henne ned på marken. En annan av männen kastade något som klirrade mot Anna Marias huvud, förmodligen en flaska.

Filippa blev ej förvånad, så var det ofta. Stämningen på Stockholms vackraste kyrkogård var ej alltid poetisk nattetid. I sitt fönster hade Filippa, som aldrig fick gå på teaternför att ej besmittas a.v världens onda laster, en sorts logeplats till de tiljor, som ej föreställer utan är världen. Hon såg verkligheten levas ej spelas. Det var i synnerhet genomskinliga vårkvällar, när hon trånde efter skönhet, ej bloit naturens utan också människornas skönhet, som hon sörjde över, att det skulle finnas så mycket fulhet på jorden. Hur ofta hade hon ej med avsmak stängt sitt fönster och vänt sig bort från den mänsklighet, som hade kyrkogården till sängkammare. Att göra de avlidnas viloium till plats för sin egen tillvaro, låg det någon pietet däri? Filippa undrade, om mänskligheten förtjänade en evig existens? Vad gör cien egentligen annat än skändar gravar, var ny generation det förgångnas?

Gravarnas helgd var en av Filippas känsligaste punkter — därför att hennes föräldrar ej hade några gravar. Deras rester vilade någonstans långt' borta på havsbotten. Hur hade hon ej önskat, att de haft en grav, dit hon kunnat vallfärda i stunder, då själen kändes rotlös och vinddriven.

Farfar trodde ej på bättre tider på jorden Mannen som kastar en butelj mot Anna Marias huvud, skulle således alltid finnas? Vad Filippa längtade efter en ny, härligare tillvaro här, ej, som farfar, i himlen. Var det en naturnödvändighet att kyrkogårdar vanhelgades? Skulle kyrkogårdsorgier aldrig höra till det för-flutna? Skulle allt vara ständigt lika ofullkomligt?

Det var nätter, då Filippa gråtit efter sin mor. Saknaden efter föräldrarna liade kommit, när lion blev vuxen. Hon kände, att ett led fattades mellan henne och hennes omgivning, en klyfta, som aldrig skulle överskridas. Föräldrar och barn kan utvecklas i riktning mot varandra, farföräldrar och barnbarn aldrig. Det var Filippas hemliga sorg, att hon aldrig trott på farfar.

Men i en bemärkelse trodde hon på honom. Han hörde till dessa hängivna ”dårar” (enligt Per) — egentligen så fåtaliga i mängden! — som kastar sig med liv och själ i sin övertygelse. Hans tro hade slukat honom och gjorde det alltjämt. Han hade aldrig vaknat ur sitt svärmeri för Jesus. Den hänförelse, han kände som ung man på tjugo år, kände han ännu i ålderns höst. Han talade alltjämt lika innerligt på tu man hand med Mästaren som när han först fann honom. Filippa hade kommit i yttre rummet och uppsnappat, hur han språkade förtroligt med Guds son, så som man talar i telefon med sin bästa vän.

Och under allt detta — var var hans kritiska begåvning? Ty han hade en sådan för så mycket annat. Hans intelligens var stor. Därför blev alltsammans ett mysterium för Filippa.Hon drog ned gardinen, tände ljuset och. tog fram sin lilla kassabok. Det var ett häfte med svarta pärmar, slitna av långt begagnande. Häftet hade räckt i många år, hon hade fått det som helt ung av tant Agga, vilken nödgade herme till noggrant uppskrivande av

inkomster och utgifter.

Hennes månadspenning för nästa månad skulle räcka till en krans åt Asta. Men då måste hon låna upp summan på förhand av Per. Till all lycka var Per just nu i stan, han skulle ligga hos dem över natten, och hon skulle passa på honom i morgon tidigt, innan han försvann till stationen.

Hon tvivlade ej, att Per skulle hjälpa henne. Ju mer han glömde och försummade henne, dess vänligare och tjänstaktigare var han, när något tillfälle erbjöd sig för en handräckning. Och generös med pengar hade han alltid varit.

— Det var vänligt av dig, sade Per, att du vill kosta på Asta en krans. Låt hälften bli från mig! Hon hör till släkten och det ser futtigt ut att hålla sig undan. Hon hade ju sins förtjänster, människan, fast hon var överspänd.

— överspänd? Hur då? frågade Filippa, som med iver grep en anledning att få resonera om Asta.

— Jag vet inte, sade Per. Jag läser aldrig kvinnoböcker. Men jag förmodar det, eftersommånga retades på henne. Någon nolla var hon i alla händelser inte. Och vi behöver inte skämmas för henne, som tant Agga inbillar sig. Hon har ju alldeles fått Asta om bakfoten!

— Jag ger inte blommor bara för att Asta är min släkting, sade Filippa. Det är som om jag trodde, att hon hade rätt — jag vet inte varför. Det är en sorts instinkt. Jag har ju läst så litet av henne, men jag ska läsa mera.

Filippa tyckte, det fordrades mod av henne att gå ensam till främmande människor och förråda något om sig själv. Vad skulle hon säga i sorghuset, när hon kom dit med sina blommor? Hon skulle få förklara allt möjligt, om hon sade sitt namn. Men just det ville hon göra. Annars var det ju ingen ansats till gott-görelse. Man skulle se nyfiket på henne, och den tanken var plågsam.

Det är väl gott om rosor denna tid, tänkte Filippa vidare, så jag kan få något, som tar sig ut.

Hon valde en blomsterhandel ganska långt hemifrån. På spårvagnen fick hon plats på bakre plattformen, bredvid en elegant ung dam, som först vände nacken åt Filippa. När sedan ansiktet kom till synes, igenkände Filippa den vackra flickan, i vilkens sällskap hon en gång mött Per promenerande. Det föreföll Filippa, som om den främmande damen även känt igen henne. De betraktade varandra i smyg. Omdet var henne, Per skulle ka — måtte kan bli lycklig!

— Vad kostar rosorna? frågade Filippa i blomsterbutiken.

Hon fick höra ett pris, som betydligt översteg, vad bon väntat och ansenligt förminskade den tänkta kransens storlek.

' — Dom skära är billigare, sade biträdet.

— Jag har tänkt mig mörkröda.

— Ska det vara några band? Någon inskription?

Filippa tog en blankett på disken och skrev följande rader:

En varm hälsning från en som kom för sent!

Filippa S her man.

När hon gick var det överenskommet, att hon själv skulle hämta kransen vid tiotiden nästa morgon.

Vilket skedde. I sorgehuset var rörelse och brådska, men ännu inga begravningsgäster. På golvet i hallen låg en entreprenör och spikade en liten silverplåt på kistlocket. Innanför hallen var dödsrummet. Filippa saktade sina steg på tröskeln och hennes hjärta började slå,

Alla möbler var utflyttade. Kistan stod med huvudändan mot fönstret, omgiven av gröna växter. Gardinen var nedfälld och göt genom tyget, i förening med de brinnande ljusen ikandelabrarna, ett gult skimmer över alla föremål. Den dödas anlete var täckt av en näsduk.

Filippa hade aldrig stått vid någons dödsbädd, bon hade aldrig sett en avsomnad människa i hennes vita skrud med de vaxartade händerna stelt vilande på den sista, trånga bädden.

En svartklädd kvinna kom in och lyfte varsamt bort näsduken. Filippa ryggade tillbaka av häftig rörelse, hon kände strupen sammansnöras. Var detta Asta? Något så vitt, slätt och marmorlikt? Ett allvarligt ansikte, lugnt uppåtvänt mot himlen och evigheten. Farfar kunde ej varit lugnare och allvarligare.

Varför hade tanken genast gått till farfar? Därför att likheten mellan honom och den döda genast föll i ögonen. Det var ej blott ett ytligt släkttycke, nej Filippa trodde sig även se en inre likhet avspegla sig i pannans valv och den rena profilen. De hade gått långt ifrån varandra dessa två, kanske just för denna likhets skull?

En hand befriade sakta Filippa från kransen, som hon, förströdd av de mänga intrycken, ännu höll på armen. Det var den svartklädda kvinnan, som viskade i förtrolig och aktningsfull ton:

— Jag förstår... Det är fröken Filippa Sherman.Filippa vände huvudet mot henne och nickade. Hon var således igenkänd här hos Asta. Ingen främling 1 Hade den svartklädda kvinnan — förmodligen den avlidnas hushållerska — reda på allt om släkten"? Hade Asta talat om för henne om schismen? Kanske gjort det, därför att Asta lidit och sörjt"?

Filippa suckade. Varför hade åsikter fått skilja dem åt? Något så efemärt, så försvinnande som åsikter? När sedan alla var döda, vad var då vinsten, att de jagat varandra ifrån sig? Varför tog ej människor vara på livet? Därför att de dagligen och stundligen glömde döden. Och då var ju ändå döden det enda att komma ihåg, den stora gradmätaren på alla. värden, den tunga vikten i vågskålen, som låter allting annat flyga fjäderlätt som dammkorn i luften.

Filippa stod länge orörlig med blicken fäst på Astas slutna ögon.

Vad var det mest gripande av allt? Slocknandet av ljuset under de fällda ögonlocken. Aldrig skulle de lyftas mera, aldrig åter reflektera solen och stråla. Hur kundé livets ljus slockna? Bestod det ej av annat än materiella kombinationer? Av kemiska förbindelser? Hade det ej andlig substans? Men vart tog det då vägen?

Var och en som för första gången står vid en dödsbädd, gör sig dessa eller liknande frå-gor. Filippa var inget undantag. Hon var överväldigad av dödens heinlighetsfullhet och oundviklighet. Hur kan man stå ut att leva, tänkte hon, när allt bara är gåtor, ocli döden är slutet?

De länge bemästrade tårarna började rinna utför Filippas kinder. Hon skälvde och trevade efter ett stöd. Den svartklädda förde henne in i ett angränsande rum, till en vilstol, där hon grät bittert, som om den döda stått henne mycket, nära.Några dagar efter Astas begravning bade Filippa stämt möte med hushållerskan vid re-fugen på Odenplan. De skulle följas åt till graven. Filippa trodde sig ej om att kunna finna den ensam och hon ville veta, var den låg.

Efter åtskilligt sökande nådde de fram till den ännu helt oordnade sandkulle, täckt med vissnade kransar, som utmärkte Astas sista vilorum.

Sedan de stått en stund vid kullen, oeh Filippa antecknat sig till minnes platsen och numret, satte de sig på en bänk i närheten.

Hushållerskan frågade helt oförberett:

~~ Vill fröken höra något, som är en hemlighet?

— Ja — det vill säga, om det inte är något hinder?

— Jag har inte lovat att tiga.

— Rör det den döda? Eller mig?

— Båda. Och er farfar.

Nu blev Filippa undrande.

— Pastor Sherman, sade hushållerskan, varinte ovän med min kära fröken. Dom var försonade alltsedan julen för ett år sedan.

— Farfar? God vän med Asta?

Filippa blev stum ock stel av förvåning.

— Han kom med en krans, han också. En stor oeh praktfull krans av enbart liljekonvaljer. Den hade till inskription: ”Vi veta endels och profetera endels, men Herrens nåd varar evinnerligen”.

Filippa fann ingenting att säga.

— Men eftersom fröken Filippa sagt, att ni kommit honom ovetande, sa jag naturligtvis ingenting till honom.

— Tänk om vi stött ihop vid Astas kista! kom det från Filippa. Jag önskar, vi hade gjort det.

— Hej, det hade inte varit bra, sade hushållerskan. Då hade han blivit ledsen. — Vilken fin och älskvärd gammal man han är! Och så god!

— Det är fullkomligt likt honom, när jag rätt tänker på saken. Han är den försonligaste natur, man kan tänka sig. Just därför har brytningen alltid förefallit mig så besynnerlig.

— De korresponderade också, sade hushållerskan.

— Det ocksål... Vem ska nu ha breveni

— En författare, en vän till fröken, har tagit hand om alla papper och brev. — Fröken läste ibland upp för mig, vad pastor Shermanskrev. Han trodde, att fröken kämpade en omöjlig strid. Han hade ingenting emot att kvinnorna fick rättigheter, skrev han, tvärtom, han hade alltid varit anhängare av deras medborgarrätt. Men det kunde aldrig gå så långt som fröken ville. Kvinnorna kunde aldrig få bestämma över sig själva... i fråga om kärlek och sådant. Dom måste alltid i viss mån vara männens och samhällets egendom. Om det också vore orätt, kunde det aldrig hli annorlunda.

— Så likt farfar, sade Filippa med en suck.

— Han resonerade med min fröken som med en jämlike. Han förmanade henne aldrig. Men han tyckte det vore bättre, om kvinnorna sökte tröst hos Gud, än att de sökte ändra sitt öde. ”Kommen till mig I alle, som arheten och ären betungade, Jag vill vederkvicka eder, säger Jesus”, skrev han. Jag minns också, att han liknade fröken vid dem, som krossar sina pannor mot en orygglig nuur. Det gjorde honom så ont om dem, sa han. Han visste, att det var en rättfärdighetskänsla, som låg bakom, men den kunde ej segra i denna världen.

•—Vad ville egentligen Asta?

— Att kvinnorna kom därhän, att dom fiok bestämma över sin egen person.

— Ja, det förefaller ju så rättfärdigt? Varför håller inte alla med om det?

— Ibland skrev fröken också om er, frökenf ll!ppa' Er förlorade hon aldrig ur sikte. Hon hade sagt pastorn, att hon en gång skulle ge ut en bok om "Barnens själanöd i troende hem”.

— Det hade vant något för mig, utbrast Filippa ur djupet av sitt hjärta.

, ~.Mep Sag nu in{e tm Pastor Sherman, att .mg torratt honom, är fröken snäll? Det tjä-nai ju ingenting till? Man ska ställa till så litet trassel som möjligt, det är min princip.

'a? ska inte säga ett ord om det, försäk-iace i llippa. Om jag nu också kunde fä reda

pa, om det var för min skull, han höll Asta borta fr an oss?

— Fröken trodde, det var för er skull Och

kulf brr- d°n ’ ‚SOm gål’ °Ch hÖr h0H0m inte sku le bh förvillade genom att se honom umgås

med en sådan person som författarinnan Asta

•Sherman. Pastorn ville nog, att dom skulle

iortsatta att ogilla henne, för att inte komma

i frestelser.

— Frestelser?

— Friheten är farlig. Och när den ändå inte har någon lycka med sig!

— Men det ar väl det som är meningen, att den ska ha?

~ Nek dari var min fröken och pastorn eni-fa' att lyekan kommer lika sällan genom fri-let som genom slaveri. Men fröken ville att; friheten skulle fram i alla fall. Den är rätt-När de lämnade kyrkogården tackade Filippa för vad kon fått veta.

— Hädanefter ska jag ta mera lugnt, att Jag för farfar bakom ljuset. Lika för lika.

Hon begav sig direkt till ett gammalt hus, där det tre trappor upp fanns ett lånbibliotek, som hette ”Minerva”. Det var fru Vingårds lä-sesalong. Den bestod av två rum, det yttre, där boklånen utlämnades och det inre, där tidskrifterna låg ordentligt rangerade på två stora bord, de utländska på det ena och de inhemska på det andra.

”Minerva” hade grundlagts av fru Vingårds man och sköttes nitiskt av änkan, som respektfullt talade om ”min mans skapelse”. Något övermått av inkomster inbringade ej ”Minerva”. Allt emellanåt måste ägarinnan göra inskränkningar i sin personliga komfort till följd av de stegrade utgifterna. Helt nyligen hade hon — för att betala målning av hyllorna — måst hyra ut sitt eget förmak till en skulptris, som hade atelier i samma hus.

Utlämningsrummet hade två fönster, genom det ena. kunde man se en bit av ett torg. Det tyckte fru Vingård var en upplivande vy, därför hade hon där sin korgstol och sin stickning. Vid det andra fönstret var en sorts disk, där bokhandlarnas pojkar var dag avlastade nyheter.

När Filippa inträdde, höll fru Vingård påmed en liten lågmäld tvist, som ej fick höras m i läsrummet, en av dessa små tvister, som hörde till hennes oeh hennes hjälpredas vanor Hjälpredan var en lång, blek flicka med glasögon. Hon hade använt ordet kund, vilket alltid stötte fru Vingård.

~ ^an sager bnte kund om besökare i ett bibliotek, korrigerade hon. Lika litet som man sager kund om den som går till en läkare.

— Ska jag kanske säga patient, frågade den bleka sakta, men impertinent. Ja, Gud vad smörja dom får i sig!

I det samma begärde Filippa ”Skymningsstunder” av Asta Sherman.

— Jag vet inte, om vi har något exemplar inne. Jo, här är ett! Var så god!

Det var upptaget i läsrummet. Den sista goda stolen stod strax iunanför dörren. Där satte sig Filippa — och blev störd av samtalet i ytterrummet.

— Det är stegrad efterfrågan på Asta Sherman nu, viskade fru Vingård. Det är förstås i sammanhang med dödsfallet.

Hon ligger alltjämt i fönstren, viskade hjälpredan.

— Skymningsstunder” är hennes farligaste bok. Den ska läsas med omdöme. Men hur många har omdöme? Jag såg den på fröken Erlings bord. Och henne får jag visst säga upp. Hon har börjat ta emot en herre om nätterna.— Om det bara är en... så är det väl inte hela världen?

— Jag är verkligen villrådig? Ska jag underrätta fröken Erlings mor? Henne känner jag till en smula, det är en fin fru. Hon bor på Berganäs, strax utanför Norrtull. — Eller ska jag låtsas om ingenting?

— Vem är han?

— Jag är nästan säker på, att han heter Egger. Jag såg ett kuvert, som låg som märke i boken. På det stod: Jur. kand. Per Egger.

Filippa hade fått en våldsam schock. Perl Hennes kusin Per? Prästhusets Per?

Om Asta varit med om att gilla sådant...!

6 — Filippas öden.VIL

Berta och Filippa lutade sina bara arma, mot stenbtthistradcm i Logården. De hade gåt1

, or att svalJca sig- hade druckit vin till middagen och var heta i kinderna. Prinsessan hade aagra vänner hos sig och absolutismen nådde aldrig pietismen.

(Det är underligt att varje ”rörelse” lämnar nckor att fyllas av nya rörelser! Skall det så forbh till världens yttersta tider?)

Prinsessan kom aldrig att tänka på drye-censkapen, hur märkvärdigt det än låter Annars skulle hon varit den första att hängivet understödja dess bekämpande, först och främst genom att själv försaka alkoholnjutning Nu uppmuntrade hon i stället denna njutning genom att bjuda på tre sorters vin till vardags och dessutom champagne om söndagarna. (Även

, , fnen somrarna igenom på Solvik). Själv

di aek hon emellertid av hälsoskäl blott ett slags

7in’ ef nngersk druva, som hon fick från en kejserlig kusin i Wien.

Det var friskt på kvällen och prinsessan förmanade flickorna att inte förkyla sig i Logår-den. De stod där så tunnklädda. i sina ljusblåa voileklädningar, men de kände ingen kyla. Numera hade de elegant uppsatt kår och såg ut som unga damer med självaktning brukar se ut.

Det var inte bara deras kinder som var lieta, utan också deras hjärtan, åtminstone Bertas. Hon höll just på att i avbrutna satser, med små förlägna skratt och strålande ögonkast delge Filippa sin stora hemlighet, sin förlovning.

Svenska och utländska flaggor vajade mitt över på Grand Hotel. Berta var i humör som om hela världen flaggade för henne. Hennes smittosamnia, ungdomliga lyckorus steg även Filippa åt huvudet. Hon omfamnade sin väninna och gratulerade henne lidelsefullt.

Men därpå slog hon över i sorg.

-— Nu förlorar jag dig med, utbrast hon klagande. Nu glömmer du mig också, liksom Per har gjort! — Men det ar skamligt, att jag tänker pä mig själv, när du är så lycklig!

— Ragnar är så rar! Och så utmärkt! Och aå begåvad! Om du bara visste... Du kommer att bli alldeles förtjust i honom.

— Det blir jag säkert, sade Filippa resignerat.

— Vilken tur att jag gick i hans målarskola och inte i någon annans! Ragnar får ett stort namn en gång ska du få se! Men det ärinte huvudsaken, det bästa är att han är en så god människa.

~ Men om ni flyttar till Paris, som du säger... Då får jag aldrig se dig mera... O, vad det blir tomt!

— Jag tycker det är gränslöst svårt att skiljas från dig. Men ser du, det är det med kär-Jeken, den blir det förnämsta, den rövar en från allting annat, det kan inte hjälpas. Men glömmer varandra, det gör vi aldrig, Filippa.

— Och din mamma?

— Ja, det blir nog strid. Mamma har haft bekymmer för pengar, hon ville nog gärna att jag gifte mig förmöget, Men jag kan aldrig i livet tänka på någon annan än Ragnar.

— Hon får väl be Gud sörja för er utkomst, sade Filippa ironiskt.

Berta var ej van, att Filippa ironiserade over något, allra minst över religiositet. Hon sgg förvånad på henne.

— Hur är det Filippa? frågade hon deltagande. Säg mig allt? På mig kan du lita, det vet du!

— Jag är upprörd över Per.

Var inte det! Vad tjänar det till?

— Att han kan uppföra sig så?

— Förr i världen skulle det kallats för skandal. Men numera____

- Han borde väl ha hänsyn för henne!

Å, för den skull! utbrast Berta. Aina Er-ling har ingenting emot att göra reklam med sitt förhållande till Per. Hon håller det inte alls hemligt, tvärtom. Ragnar känner henne. Han och hans kamrater vet, vad hon går för. Hon är så smart så det känns på langt håll. Hon har en journalistvän i var tidning och får alltid in en puff på rätta stället.

Berta skrattade och fortsatte:

— Det är en komisk svartsjuka om journalisterna nu för tiden! Det är som om deras gunst vore själva saligheten. Aina Erling kommer nog att gå långt.

— Men är det rätt av Perl

— Rätt? Det frågar ingen efter.

— Kan en människa någonsin upphöra, att fråga, vad som är rätt — utan att vara en föi -bry tar el Har Per blivit en förbrytare?

— Vet du vad, Filippa? Vi två, men i synnerhet du, har levat i en miljö, som gjort oss så överdrivna. Jag tänker tvinga mig över till en friare och tolerantare syn på tingen. Det är nödvändigt, när man gifter sig med en konstnär. Det är svårt att komma ifrån det gamla, men jag ska anstränga mig. Fast vi inte tror som föräldrarna, har vi ändå blivit så impregnerade med fördomar, att vi har svårt att ta oss fram.

— Jag känner, medgav Filippa, att jag på något sätt lever utanför. Det har jag lidit av hela mitt liv. Redan som liten märkte jag, att

mt,t hem och min familj inte var som andra, Vad det pinar ett barn! Det värsta är, att jag

ror mte, jag kan ändra mig. Jag är förstörd for livet.

— Det får du inte tänka! det om mig själv också, vara så!

Ibland tror jag Men det får inte

Det är så ofattligt alltsammans, sade Fi-bppa högtidligt.

£ort darpå träffades flickorna åter på Sol-vik. Det blev den sista sommaren där. Var det orkanslan därav, som gjorde dessa månader så dyrbara? Det sista kapitlet i den långa, ljusa serien var det skönaste av alla. Berta var lyck-ig. Hennes Ragnar var på Solvik, målade porti att, och studier i den gamla staden. Prinsessans godhet utgöt sig mer än någonsin himmelsk och välgörande över gästerna

Så, kom hösten och därpå, den vinter, då prinsessan dog.

Har ar mte avsikten att dröja vid alla Fimpas stora sorger. De som varit enbart smärta, och ej haft någon särskild betydelse för hennes utveckling i ena eller andra avseendet, kan ju forbigås? Varför dröja vid lidandet för lidandets egen sknll?

Berta oeh Filippa grät sin första, djupa sorg mot varandras axlar. De hade aldrig satt sig m 1 h°n • som var solskenet för så många.en dag skulle försvinna och lämna dem i skuggan. .

— Det är inte bara sorgen, sade tant Agg

till Per, det är så mycket annat.

Hon tänkte på alla de förändringar, som

skulle inträda. . , .

— Jag tror, sade Per, att Filippa mte halt

en tanke på alla de förlorade fördelarna.

Han kände behov att försvara kusinens

oegennyttiga smärta. .

— Men jag tänker därpå, sade tant Agg

med självkänsla. Jag har nu en gång ^ ‘ P min lott att se till det praktiska har i huset. Allting blir annorlunda hädanefter. Det bin en skillnad som natt och dag. ....

Hon satt vid salsfönstret och tittade ut ovei

den smala gatan.

- Visst är det synd om morbror Hjalmar och Filippa, sade Per. Kanske mest om h llippa. Morbror har haft sin tid och han har kvar sin värld. Men det var uteslutande prinsessan, som gav färg åt Filippas tillvaro. Nu blir det gra och enformigt, når den kungliga 'avi jan

längre finns. . ,

Tant Agga nickade. Det försonade henne,

att Per medgav situationens bedrovlighet.

— Bara clet, sade hon, att de stora, svarta hästarna aldrig mera kommer och hamtar Dom var Filippas förtjusning från det hon v en liten unge.Med gester gick hon vidare:

— Dom var så stora, att dom knappt kunde vända sig här i gränden utan att skrapa nosarna mot någon vägg. Filippa tyckte husen blev så små som stugor ur en leksaksask!

— Men det blir minsann inte lätt för morbror Hjalmar keller, sade Per.

Ingen av dem förstod, till vilken grad det blev svårt för Hjalmar Sherman. Hans av intresse ock arbete dövade ock överlistade hjärta passade på ock tog ut sin sjukliga rätt.

Filippa kade ej ännu hämtat sig efter det första slaget förr än hon träffades av ett nytt, denna gång rent förkrossande.

En kvall skulle hon som vanligt gå in till farfar och säga godnatt. Det var mörkt i biblioteket, men Filippa var van att treva sig därigenom, hon kunde ju möblerna på känn. Nu snavade hon över något, som låg i vägen nå mattan. Det var farfars döda kropp.

Så hade båda hennes beskyddare lämnat henne. Ensam skulle kon gå ut och leva livet.

*

ANDRA DELEN

LIVET SJÄLVT

Läsaren av dessa rader skulle måhända i analoga förhållanden handla helt annorlunda än de varelser, som här blir föremål för hans likgiltighet, antipati eller — författaren hoppas det — sympati. Måtte läsaren dock föista deml

Därför att man växer upp i kretsar, liknande dem som här skildras, är det icke sagt, att man blir lik Filippa och

hennes omgivning. En så enkel erinran skulle ej våga sig fram, voie det icke för att i läsarens minne stryka under den kända och erkända satsen, att miljön inte är allt. Individualiteten är också något. Den är hörnstenen, på vilken mycket vilar och mycket går sönder.

Egentligen borde den mest ingående redogörelse lämnas för de personers föregående historia, som författaren vill, andra skall tro pa. Det är emellertid omöjligt att hinna med aven det kortaste sammandrag av de väsentliga, och ännu mindre av de oväsentliga omständigheter, som jämte egenarten skapar en levnad.

Den rike godsägaren Otto von PohllieiineramefhhafHetr-fÖ,rflUtet' Jär förhållandena gjort diLt tor att foi'stora en människa.

Ingen som läste tidningar för en tjugo år sedan bunde undgå de utförliga meddelanden som Mlkannagav den mäktige Fredrik von Pohlhmmers död. Det gjorde uppseende, när denne stormans liv slocknade. Han kade haft

SftåS1 -ch,ve 7ina ^ ÄU

uträttat 1 V i polltlska vaven> han hade trattal betydande tmg av kommunal och allmännyttig art.

Samhällets pulsslag tycktes för en kort minut stanna, det blev en paus av stillhet, när underrättelsen kom om hans frånfälle.

Därtill hade han fört hus som en stormagnat, så som knappt längre brukas

Hans åttaårige son ärvde en rikedom, som i folkfantasien ansågs obegränsad. Arvingar vardas i allmänhet med en viss omsorg, *en den lille Otto blev vanvårdad. En mängd omständigheter sammangaddade sig på ett tragiskt satt till hans undergång, i främsta rummet förmyndarens oduglighet för sin uppgift -- eller som ryktet sade, hans komplott med Ottos avundsjuka och giriga släkt.

De många, som skådat upp till fadern, öm-ade och föraktade sonen. Men ingen sann, be-ijartad van var till hands att riskera sitt eget skinn for att rädda den, bildlikt talat, drunknande gossen.

När den förfallne ynglingen började mogna till självkritik, tyngde det honom svårt, att han haft en så dugande far. Han undvek alla, som känt fadern, för att slippa förnimma, hur de gjorde jämförelser.

Snart nog var det så illa ställt med Otto, att han fick bereda sig på en förtidig död som något nära förestående. Hade han haft hopp om en normal livslängd, skulle han kanske samlat resterna av sin energi och tagit fatt på något arbete och gjort sig nyttig. Men han hade intet hopp, och han sökte glömma detta i drickande.

Då kom plötsligt en vändning till det hattre, han slutade att dricka. Man sade att en kvinnas kärlek gjort ett underverk.

För att ej gå alldeles spårlöst i graven, vil le Otto göra något av bestående värde för sitt kära Åminneberg. Först tänkte han på att forsköna slottet, men skönheten var redan storartat tillgodosedd. Sedan tänkte han på de underhavande, men förvaltaren påstod, att de hade det furstligt. Då visste han inte, vad han skulle hitta på för att få en smula odödlighet Hur det var så kom idén om biblioteket. Det blev ordnat till en av de mest imponerande privata boksamlingar i landet. Den personhistoriska porträttsamlingen, som skulle komplettera biblioteket, var också hans egen idé, vilken han fann särdeles anmärkningsvärd.

Jiider tiden fick han allt större fasa för att « o. Den stegrades oavbrutet. Var helst han läste om vetenskapens nya rön mot det gift, 8om

ef HtTVflÖg- h3n dH SOm ett mal mot ljuset. Hittills forgaves.

vnNU,maide en ny kv,rmct0(! i sikte. Det

aU !! rfktlgt' S0" Per berättat f°r tant Pa"ris C * 1 1PPS' tronen ämnade sig till

innan han reste, ville han trygga samlin-

tl H Ttf' Så att iDte hans olmlturella slakt skulle förfuska hans fina idé.

Nar han såg tillkännagivandet om pastor Shermans f rånfä lie, kom åter för honom en as undan, att fröken Sherman skulle åtaga sig arbetet med samlingen. Han erinrade sig den

dUn' ,latle "O1-1 e" motat in-

i.ycl Han Ilade till oeh med funnit ovanligt vacker, han förstod sig på skönhet A en minnet därav hade förflyktigats, det var uteslutande for samlingens skull, han satte sig

tid ff ™ ',ennc - "dlm ™ tid förgått efter farfaderns död.

Nar brevet kom fram, var Berta hos Filippa. Berta slet sig ofta från sina utrustnings-bestyr for att så myeket som möjligt vara hos S!n Stackare väninna i denna dystra tid.

Det var den första vårdagen, fast man en-' as \ ai j februari. Snön var borta och solengassade mot lusthusväggen. Hilda hade helt djärvt burit ut förmiddagsteet i solvärmen pa trädgårdsgången.

— Man ska väl dra nytta av trädgården sa länge man har den, försvarade hon sig mot tant Aggas ogillande tveksamhet.

Det allmänna, nedstämmande samtalsämnet var deras snara uppbrott från prästhuset.

_ Det är inte bara vi, som ska försvinna,

sade tant Agga, som klätt sig i schal utanpå vinterkappan, utan hela det gamla prästkvarteret ska bort. I stället ska prästerskapet få en gemensam kasern på andra sidan kyrkogården.

— Utan trädgårdar 1 frågade Berta. Vandaler! Barbarer! Finns det något trevligare än en liten tyst, egen trädgård mitt i en storstad.'

Nu kom Hilda med brevet. Hon hade sett monogrammet och var full av nyfikenhet. Filippa läste brevet två gånger.

— Baron Pohlheimer föreslår mig att komma till Åminneberg och ordna den Smedman-ska samlingen.

— Men kära du ... invände tant Agga bestört. Dit kan du väl inte gärna resa? Sen vi nu vet, vad vi vet?

— Han kommer själv att vara frånvarande. En snäll oldfru ska vara värdinna för mig. Jag kan arbeta i sträck eller tidvis, hur jag vill. Läs själva!De andra betvivlade ej hennes uppgifter, roen läste dock själva.

Det tal att tänka på, sade tant Ägga. Vi inäste lådgöra med Per. Jag känner mig gruvligt villrådig, vad jag ska råda dig till. Å ena sidan baronens dåliga rykte, å andra sidan en, som jag förmodar, god betalning. Han säger ju. att du ska bestämma priset själv.

Jag antar, sade Filippa. Jag har inget val. Åminneberg är väl den enda plats, där jag har någon efterfrågan.

Det är ingen faxa! utbrast Berta, vänd mot tant Agga. Inte bryr sig Filippa om en suput — oeh så vidare!

-- Nej, instämde Filippa, jag har aldrig hört till dem som tycker, att utrucklade herrar är intressanta.

— Jag går oeh telefonerar till Per, sade tant Agga och begav sig in i huset.

Per bodde numera i Stockholm och hade kontor. Alltsedan pastor Shennans dödsfall hade han varit tant Agga och Filippa till stöd oeh hjälp på ett helt annat sätt än förr.

Per lovade komma så fort han blev ledig. Fram på eftermiddagen tittade han in i prästhuset.

Han fann Filippa bestämd för resan och han understödde hennes beslut. Dessutom upplyste han, att hon skulle få hans sällskap till Åmin-neberg. Han hade länge haft i kikaren att besöka förvaltaren där för att på uppdrag av några kapitalister lägga fram för honom ett visst finansprojekt. Nu kunde det bli två flugor i en smäll.

— Det skadar inte, att dom ser där borta, att du har en bror, sade Per. Det är gammalmodiga människor i den landsändan och sådant gör intryck på dem. Ensamma, damer har dom inte ännu lärt sig uppfatta.

— Ja då blir jag mera lugn, sade tant Ågga.

Apropos ingenting lyfte Per ögonbrynen och

axlarna:

— Det hörs inte av någon spekulant på samlingen'?

— Den blir nog liggande, där den ligger, suckade tant Agga.

Pastor Skermans samling var flyttad till ett brandfritt valv, som kostade sin dryga hyra för den ganska medellösa Filippa. Där väntade den På en lycklig men troligen avlägsen försäljning. Gravyrer var ännu inte en vogue.

Avskedet från tant Agga och hemmet var nu den svåra pers, som måste genomlidas. Tant Agga hade varit god och omtänksam, utan förstående och ömhet, men pålitlig. I det gamla Prästkvarteret hade femton år av yttre frid och farfars kärlek gått till ända. Den stund, då Filippa segnade ned vid farfars livlösa kropp, önskade hon dö med honom.

Sen var det att samla sig för att gå över tröskeln, till en ny värld, fattig oek tom. Filippa kände nästan förlamande sin egen obetydlighet. Hittills hade hon varit rik, tack vare andras värde. Hon hade flutit ovanpå utan egen förtjänst. Nu skulle hon sjunka, försvinna bland alla dem som varken märks eller saknas. Hon var intet!

Tant Agga skulle flytta till ett pensionat för änkor i blygsamma villkor, som var beläget i Sigtuna. Där skulle hon bli föreståndarinna. Hon kunde där bereda Filippa en tillflykt, när denna ej hade någon annanstans att vara. En liten kammare skulle möbleras med de av Fi-lippas gamla möbler, som ej såldes på auktion, och räknas för hennes. Men när hon ej behövde den, skulle den hyras ut. Det var dock alltid en vrå, där hon kunde återfinna bleka minnen av det förgångna.

Att skiljas från Ina oeh Hilda var också påkostande. Ina hade varit den, som någon gång stört friden i det Shermanska huset, hon hade ett ojämnt humör. Ibland hördes ända upp på vinden, hur hon skramlade med pannorna. Det var när hon tänkte på sin fästman, som för en mängd år sedan rymt från henne till Amerika. Kärleken och saknaden hade upphört, men vreden var kvar. Men hur snäll hade ej Ina varit, när Filippa som barn legat sjuk! Då hade bon kommit till Filippas säng med sin

största skatt, det oförglömliga spelalbumet, en gåva från fästmannen i Amerika den tiden han ännu hade samvetskval. När man vände bladen i detta album, spelade det tre i Filippas tycke förtjusande melodier*. Hur hade det ej distraherat henne i ledsamma stunder!

Ina skulle flytta till Småland med sitt album.

Hilda, som var söt med mörka ögon oeh skära kinder, skulle ta sin skräddare. Hon hade mer än en gång resonerat med Filippa därom. Hilda hade ej förut varit säker på, om det var Guds vilja. Det var för att hon älskade biträdet hos specerihandlaren.

— Speceriaffären ska också försvinna, hade Hilda vibrerande berättat. Där ska bli bank.

På så sätt blev det klart för Hilda, att det var Guds vilja med skräddarmästaren, som hade eget hus vid Mästersamuelsgatan.

Per hade skämtat med Hilda oeh sagt, att det var banken, som kastade sin skugga framför sig och riktade Hildas tankar på det ekonomiska.

Filippa dröjde länge på tröskeln till farfars bibliotek. När de kära böckerna väl var borta, då hade själen lämnat hemmet, den egenartade själ, som från detta rum härskat över hela huset.

Böckerna skulle hamna hos Fosterlandsstiftelsen.Filippa tänkte på, hur ofta hon hej dat sig n tan för hihlioteksdörren för att ej störa bed jandet där inne. Hon mindes särskilt en gång, när hon sett hela rummet skimra a.v guld. Höga officerare med sablar och fjäderbuskar låg på knä och bad med farfar. I)e skulle till kungen för rådplägning i en kritisk stund, men först ville de bedja där, varest de var vana att erfara Den Högstes

nåd.

Hon dröjde och Per hämtade henne.

— Nu måste vi ge oss av, sade han. Försök att slå ifran dig! Gråt inte, då smälter vi båda två! Och vad ska det tjäna till! Man bör ta livet som ett äventyr, som i. alla händelser snart är slut. Ju mindre rörd man blir, dess bättre.

— Vad som kanske är lätt för dig, är svårt för mig, sade Filippa.

- -Tag tänker mest på pengar, försäkrade Per. Det är det förnuftigaste. Jag har kastat mig in bland dem, som hjälper kapitalet att vandra. Det absorberar intresset så bra.

— Håller du på med sådantf Jag trodde du var advokat?

De satt för sig själva i en tredje. klassens kupé.

-— Det andra liar ryckt upp bredvid, sade Per. Att överflytta, kapital från den ena kapitalisten till den andra har sina fördelar. Det stannar alltid något.Under den långsamma vägen hade kusinerna god tid att språka. Filippa fick intrycket, att Per lade an på ett sken av kall praktiskhet, men att han i djupet var glödande förälskad och överlycklig. Hon skulle önskat, att han talat oförbehållsamt med henne om kärleken. Varför förställer sig människor1? Varför hycklar dom och skäms för att vara sannat Är kärleken något att skämmas för?

— Du vill vara min bror, och det är rart av dig, men jag vet så litet om dig? Du är så hemlighetsfull angående dina egna angelägenheter?

Det låg en skugga av förebråelse i Filippas ton.

— Du vet väl, svarade Per undvikande, att bröder just inte talar med sina systrar om det som rör dem närmast. Vad mig angår — jag har inte velat verka dåligt exempel.

— Men du uppför dig väl inte sä att du kunde verka dåligt exempel?

— För dig skulle det vara dåligt. Inte för att du är kvinna, så antikverad är jag inte. Men för att du är som du är. —• Det finns kvinnor som går iland med lika mycket frihet som männen. Men du hör inte dit.

— Varför inte det?

— Du skulle inte ha nerver till det.

— Heter det så- nu, sade Filippa eftertänksamt. Jag trodde det hette samvete?Det blev en paus, som bröts av Filippas ivriga fråga:

— Finns det inte rätt och orätt i kärleken?

— Naturligtvis. Som i allt annat. Men inte på samma sätt som man föreställde sig förr i världen. Det finns hederlighet och falskhet.

— Men inte renhet och orenhet? Är allt det där om ”ett rent hjärta” bara gammal vidskepelse?

— Det mesta, föreställer jag mig, sade Per.

Det är klart att det finns sjukliga och motbjudande avarter av allting----------

— Det är inte det jag menar, sade Filippa och samtalet avstannade.

Per började ämnet på nytt, nu i en skämtsam ton:

— Det övergår mina moaj änger att klara den skivan. Jag har inte så värst mycket erfarenhet själv på området, annars kunde jag lättare stå till tjänst med upplysningar. Men fråga baronen, vad som menas med ”ett rent hjärta”, han vet det kanske?

— Jag träffar honom ju inte, svarade Filippa, nu även hon leende, smittad av Pers munterhet.

— Nej, det är sant, det var tur! Han skulle tvärt blivit kär i dig!Irø

— Det tvivlar jag på, så mycket antipati

som jag känner för honom.

— Han blir kär i alla vackra, flickor. Han är en sån där som gnäggar överallt.

— Avskyvärt!

Allt som timmarna skred framåt blev li-lippa mer ocb mer tacksam, att bon bade Per i sällskap. Det skulle varit ledsamt att göra denna segslitna resa ensam.

___Att baronen vill ha så många tågombj -

ten? utlät sig Filippa kritiskt, när de stigit ur fyra gånger.

___Vad rör det bonom, han reser ju alltid

med bil. Far hans reste med extratåg och privatvagn. Om det inte vore för järnets skull, vore bär inga banor alls. Men järnet måste ju ut. Folket däremot ska sitta stilla, Åminne-berg vill helst inte ha någon förbindelse med yttervärlden.

— Vad är det för sorts folk, som tål sig med

det? .. -

Per började berätta om de gamla vallonta-

miljerna, som bott där i generationer, om hur stolta de var, bur konservativa ocb trångskalliga, men på samma gång prima smeder ocb karaktärer. De trodde sig i världens medelpunkt, på höjden av mänskligt omdome Per hade en gång tillbringat ett par dagar på Åmm-neberg, efter baronens lyckade studentexamen.då hade lian märkt, att av den nya tiden fanns där ingenting, utom sporten förstås. Den hade naturligtvis letat sig dit.

Till slut var man framme. En enkel, stilla, mycket hövlig hushållerska stod på perrongen och väntade. Hon pi*esenterade sig som mamsell Månson och förrådde ingen förvåning, när hon fann fröken Sherman i sällskap med en herre.

Hon förde dem till en glänsande bil och tänkte själv taga plats bredvid chauffören. Men det småduggade och Filippa övertalade henne att stiga in. Under färden lämnade hon på ett försynt sätt några upplysningar, som intresserade de nykomna, först och främst att baronen ej hade rest, han skulle ge sig av den följande dagen. Därpå att förvaltaren var att träffa var morgon före tio på sitt kontor samt att fru Lindskiöld varit sjuk men nu lyckligtvis var återställd.

Fru Lindskiöld var oldfrun oeli Filippa gissade, att mamsell Månson var hennes högin, hand och närmaste undersåte.

Efter några minuters färd passerades en stenmur med väldiga järnportar, parken be-gynte. Strax därpå stannade bilen vid en sidodörr. Det sårade Filippa, det var första gången hon ej stigit ur vid en huvudtrappa. Nu för-tjänar jag mitt bröd, tänkte lion resignerat, det förändrar allting.

De fördes upp i en liten salong med gammaldags tunga draperier i grön plysch.

Per såg sig omkring.

— Det här blir man inte glad av. Jag hoppas för din skull, att det är det fulaste rummet!

Det var fru Lindskiölds förmak, oförändrat sedan trettio år.

Filippa hann ej göra några reflexioner, innan hon varmt omfamnades av en gammal dam, som kom rusande emot henne. Det var fru Lindskiöld, krokryggig, vithårig, litet döv, en på samma gång ful och prydlig gumma. Hon ringde och en ålderstigen, gråhårig betjänt kom in med te.

— Det är så skönt att få något just med det samma, sade oldfrun, smutsig och dammig som man är. Då smakar

det häst. Och det är så lång vä.g till gästrummen, korridorerna är oändliga. Jag har hett Otto bygga en liten spårväg i var våning.

Filippa hade naturligt nog undrat, hur det kom sig, att hon blivit så översvallande hjärtligt mottagen. Förklaringen lät ej vänta På sig. Det var för farfars skull. Fru Lindskiöld hade hört till hans trogna åhörarinnor och glömde honom aldrig.

— Det var den tiden jag bodde med minman på Skeppsholmen, berättade hon. Alla människor sknlle höra pastor Sherman! Där kom Plåtens och De Geers och Posses och allt vad de hette åkande till hans kyrka varenda söndag. Det var en väckelsens tid som väl aldrig funnits liknande i Stockholm. En underbar tid av nåd och välsignelse!

Den gamla frun blev helt rörd av sina min-nen.

__Låt mig äntligen få säga namnet, bad

hon och klappade Filippas hand. Säg tant, lilla vän!

Så blev det Filippa och tant Eva.

__ Genom din farfar, kära barn, fortsatte

oldfrun, fick mitt oroliga hjärta frid. Vad jag gläder mig åt att träffa honom åter i himlen!

Filippa och Per bytte ögonkast. Det var ju precis hemlandstoner. Att farfar skulle gå igen här? tänkte Filippa. Hela mitt liv har han skaffat mig ett vänligt bemötande och fortsätter därmed på andra sidan graven. Om det vore någon rättvisa, skulle jag väl en gang få betala den oförskylda vinsten?

Hon kände rörelse, men även en sorts blygsel. Att ständigt dra fördel av en religiositet, som man inte har del i?

Under närmaste kvart sköttes konversationen mest av fru Lindskiöld och Per, som hou snart erinrat sig och känt igen.Därpå bröt man upp och begav sig genom en rundtrappa till andra våningen, företrädd av den gamla betjänten, som tände det elektriska ljuset i rum efter rum. Det var en fil av utsökta gemak, mest i fransk stil med praktfulla plafondmålningar.

— Att Sverge har så lysande slott, sade Filippa, det hade jag ingen aning om.

— Baronen har andra slott också, upplyste oldfrun med tillfredsställelse, som gott kan jämföras med Åminneberg, vad inredningen beträffar.

Första våningen slutade i ett torn, där hade biblioteket sin plats. Murarna, var tjocka, varje fönster bildade ett litet rum med bekväma fåtöljer. På andra sidan tornet var det rum, där Filippa skulle arbeta, där hade samlingen sin plats. Den låg kringslängd hur som helst på golv och stolar och företedde anblicken av ett väntande jättearbete.

Filippa kastade en blick ut genom fönstret. Trots mörkret skymtade hon en vidsträckt utsikt över skog och sjö.

— Det är en härlig vy, nickade oldfrun.

På denna sida av slottet fanns en hiss, man

for upp i tredje våningen, där gästrummen låg. Filippa blev glad åt den kammare, hon fick, d,en var stilfullt möblerad och hade en balkong. På väggen hängde kopparstick.— Så är det att vara kännare, skämtade fru Lindskiöld, då sätter man sig i respekt. Baronen tyckte inte, det kunde hänga vad som helst på väggarna hos fröken Sherman. Han kar själv sagt till om de här tavlorna.

Det, var blad av Au dr an med mytologiska ämnen.När middagsklockan ringt två gånger, hämtade Per Filippa och förde henne ned till den salong, som gränsade till mindre matsalen. Där väntade fru Lindskiöld i gulnade spetsar och svart sidenklädning. Därpå tryckte hovmästaren på en knapp, vilket underrättade värden att gästerna var samlade, det var ceremonielet från gamla tider, som i allt ännu regerade pä slottet.

När baronen infunnit sig bröts genast udden av all högtidlighet. Hans hemtrevliga vänlighet passade egentligen föga överens med de stela betjänterna i vita vantar och all den övriga pompen. Tack vare baronens lediga och

glada sätt blev middagen synnerligen angenäm. Var och en blev naturlig med en så naturlig värd. Han yttrade sin belåtenhet med att fröken Sk erman gått in på hans förslag och över att Per kommit med.

Innan Filippa tänkt sig för, hade hon kommit i munter stämning vid bordet, hon strålade som hon inte gjort sedan sin sorglösa tid.

— Hon är förtjusande! viskade baronen till Per, när han skålade med honom. Du reser i110

morgon1? frågade han därpå. Då tar jag dig i bilen, jag passerar Stockholm. — Jag skulle rest redan i våras, fortsatte han, vänd mot Filippa, men doktorn har oavbrutet bett mig vänta. Han kände sig aldrig nog säker på sina experiment. Nu först är han mogen att ge sig i kast med människor. Nu får jag komma.

Detta erinrade Filippa som en kalldusch, att baronen hade fula sidor. Det hade hon glömt. Det märks ju inte alls? Det borde det göra. Det är inte rätt, att det inte märks. Hon blev nedstämd.

Efter kaffet frågade fru Lindskiöld, om Filippa kunde spela något för dem. Filippa hann ej svara, förrän baronen öppnat flygeln.

_ Jag trånar efter musik, kom det fullt uppriktigt ur lians själ.

Med ens fick Filippa den stämning, hon behövde för att kunna spela väl. Hon var visserligen nervös, men det var hennes musikaliska nervositet, den sällsamma vibrering, hon alltid erfor, när hon njöt och kände, att hon kunde få andra att njuta. Händerna blev lätt fuktiga, hon torkade dem, innan hon slog an.

Per satt i ett hörn och var stolt över sin kusin. Tonerna hon framkallade var så smältande och hade en sådan lidelsefull kraft, alt åhörarna totalt rycktes med.

Baronen böjde sig djupt över hennes hand och kysste den. Då den första minutens tystarörelse gått över, bad han att få engagera henne som slottets pianist, när ordnandet av samlingen var fullbordat.

Nästa förmiddag vid tolvtiden reste de båda männen.

— Jag ska säga tant Agga, att du lever under ett moderligt öga, sade Per till farväl.

Det viftades från bilen och slottstrappan. Filippa överraskade sig med att vara mera ledsen åt baronens avresa än åt Pers. Hon gav sig själv en skrapa.

När damerna var ensamma, blev vanorna enklare på slottet. Hovmästaren och de sex betjänterna i vita vantar försvann ur matsalen. Den snälle gråhår,smannen Lundgren, som Filippa sett första kvällen i plyschrummet, besörjde ensam serveringen. Fru Lindskiöld slutade att skruda sig i spetsar och siden, utan gick i samma tjocka ylleklädning hela dagen. Men trakteringen förblev oförändrat storartad. Fru Lindskiölds enda förströelse var att äta. Där skulle hon ogärna medgivit några inskränkningar.

Umgänget var ej stort, endast nagra familjer, som hörde till bruket, förvaltarens, doktorns, pastorns samt oldfruns bästa väninna, majorskan Servius, som bodde hos pastorns. När dessa familjer gästade slottet, kom hela ståten åter till synes.— Det skulle bli allnnint missnöje, förklarade oldfrun för Filippa, om något ändrades på Åminnebérg. Folk vill kunna berätta, att dom varit bär ocli att det gick till så och sa, riktigt i stor stil, inget knussel. Det är deras livs evenemang, när dom är på middag på slottet, Man skulle väl inte nännas minska deras nöje?

— Men vad säger dom fattiga, frågade k i-lippa.

— Här finns inga fattiga. Alla har det utmärkt. Jag är övertygad om att inte en enda nnderhayande på godset vill att baronen ska knappa in på anordningarna från gamle barons tid.

Filippa tänkte på tant Evas älskade Jesus, som bad den rike mannen sälja allt det han hade och ge till de fattiga. Men hon visste sedan barndomen, att cn ordagrann tolkning av evangelium lär ha något grundfel. Därför yttrade hon ingenting varken nu eller vid andra tillfällen, då tant Eva försvarade slottets lyx-vanor.

— Vad folket önskar, fortsatte oldfrun, det är att Otto ska komma frisk tillbaka, gifta sig och få en arvinge. Det är

också, vad jag längtar efter. Ingen är lugn förr än den lille arvingen väl är född. Godset vill inte alls komma under den andra släktgrenen, det är elaka människor. Meu Otto är så god! Ja, Gud höinog våra böner ock gör Otto frisk! O vad det beds för bonom! I kyrkan var söndag oeb i varenda koja över bela bruket, veckan igenom.

Är människorna tokiga här, tänkte Filippa, eller är det jag som är mindre omdömesgill? Om dom nu ska bedja, kunde dom väl välja något värdefullare? Filippa tvivlade ej på, att tant Eva verkligen bad för baronen var morgon oeb var kväll, ban var ju i alla avseenden centrum i hennes tillvaro.

Vad Filippa ej visste, det var att tant Eva varit sin Otto till nästan lika mycket skada som förmyndaren, men bon hade syndat i övermått av svag kärlek i stället för av kall likgiltighet. I underdånighet hade bon blundat för alla fi-deikommissariens utsvävningar.

Det första hem Filippa blev bjuden till var förvaltarens. I sin obekantskap med världen i allmänhet och med stora bruk i synnerhet, trodde bon, att en förvaltare var en relativt blygsam man.

Men bon fick ändra åsikt. När bon en söndagsmiddag i oldfruns sällskap nalkades Åmin-nebergs förvaltarebostad, såg bon till sin häpnad, att det var ett slott det också, i tre våningar och med flyglar. Förvaltaren hade även lyxbil och betjänter. En ann är så god som en ann!

Åminnebergs förvaltare var en lika mäktig som imponerande man. På sina fem fingrar

hade han hanker, järnvägar, gru vor, masugnar, fabriker, sjukhus, skolor, vetenskapliga institutioner och mycket mera. Hela detta register skötte lian som en skicklig pianist tangenterna på ett piano, men på bekostnad av sitt familjeliv, och, som det tycktes, även av nästa generations energi. Familjens tre vackra barn var apatiska, frun adligt polerad, en invand värdinna för alla de otaliga gäster, som hemsökte förvaltarehemmet. Dit var allt besväret kastat, hela den ofantliga representationsskyldigheten. Baronen var blott ägare och dekoration.

Till bordsgranne hade Filippa doktor Gro-thén. Han utvecklade för henne, att naturen måste sträva att återställa jämvikten. När ett släktled har förbrukat mera kraft än det har rätt att disponera, måste naturen spara in på åtgången under det nästa. Obegränsade kvantiteter energi kan inte uppbringas.

— Hen utjämningsteorien kan kanske utsträckas till alla områden? frågade Filippa leende, och bli en tröst för mig? Kanske jag är så litet from, därför att min farfar var det så mycket?

— Är ni litet from?

— Förskräckligt obetydligt.

___Ni misstar er bestämt i den punkten? Jag

skulle gissa, att ni var mycket from ni också? Och det korsar inte min teori, tvärtom. Ni kominte närmast efter er farfar, ni är. tredje generationen, den positiva! All right! Men för att tänka, på baron Pohlkeimer, som också är ett exempel, och det som ligger närmast för oss alla, hans undersåtar, (Filippa tyckte doktorn talade litet hånfullt) — hans far var ett under av energi, därför är sonen född trött. Och likadant är det med barnen här i huset, tillade han viskande.

Filippa såg på barnen, som lika väl kunde hängt på väggarna som tavlor, så orörliga var de.

Doktorn fortsatte:

— Kan det nu bara ordnas så inventiöst, att den energifyllda generationen i förvaltarebostaden alltid motsvaras av den energilösa på slottet och vice-versa, är ingen skada skedd. Då kan Åminnebergska maskineriet fungera utan återvändo.

— Vi ska hoppas det bästa!

— Om nu baronen återkommer frisk.

— Är det utsikter? frågade Filippa med en röst, som hon gjorde likgiltig.

Doktorn visade en skeptisk uppsyn, men av klokhet svarade han intet.III.

Nästa middag var hos pastor Ullgrens, där majorskan Servius bodde.

Filippa hade svårt att inte le, när hon såg pastor Ullgren. Första gången hade hon mött honom på landsvägen, han kom springande i minimal påklädnad, han tränade.

Pastorns bondpojksfysionomi hade mycket av kyrkängel och skulle vai’it älskligt, om det ej haft ett starkt komiskt inslag. En obetydlig retuschering och Pelle Jöns från cirkus hade varit färdig. Det blev snart klart för Filippa, att pastorn med flit underströk det komiska i sitt utseende för att hålla sina åhörare i glad sinnesstämning.

Med Filippa underhöll sig pastorn om farfar och pietismen. Han yttrade sig med välvilja, men en smula nedlåtande och beskyddande. När hon i tankarna jämförde honom med farfar, föreföll henne denna ton höjden av löj lighet.

— Det var mycket bra folk de så kallade läsarna, ifyllde pastorn, men det skulle varitmera verklighetssinne i dem. De saknade begrepp om friluftsliv och idrott.

Filippa kunde verkligen inte föreställa sig farfar komma luffande barbent i randig tröja och korta bomullsbyxor.

Majorskan, som var road av att prata, gjorde sitt bästa för att införsätta Filippa i allt, som förklarade pastorns mission på Åminne-berg.

Det var när baronen ännu var omyndig, som förvaltaren fått spaning på en ung präst, som predikade sport lika mycket som religion. Det vore något för oss, tänkte förvaltaren, en sådan predikant behövdes för våra smeder.

Förvaltaren ville ej ha nytt folk till bruket, han misstrodde inflyttade arbetare, de var i allt underlägsna den inhemska stammen. Men för att slippa främlingar måste rivalen Amerika till vad pris som helst besegras. Det hade upprepade gånger hänt, att ungdomar någon mörk och tråkig kväll kommit överens, att Aminneberg var en förbannad håla och så dagen därpå tagit ut biljett över Atlanten.

Med sin vanliga tur och skicklighet lyckades förvaltaren förvärva den originelle förkun-uaren, som använde sportjargong och narrade åhörarna att skratta och ej misstyckte en applåd mitt under predikan.

Pastor IJllgrens första högmässa i Åminne-bergs kyrka hade haft till ämne:

Loppet till och hoppet vid Kristi grav.

Majorskan beundrade det fyndiga i denna sats. Men den bade renderat pastorn ett bandbrev från biskopen, vari denne betonade, ”att betet på kroken ej fiek bli någon fisk till förargelse”.

Pastor Ullgren svarade höviskt, att han hämtat ordalydelsen från en vördad kyrkofader. För övrigt lovade lian noga avväga, att anden och andens tempel ej skulle gynnas på varandras bekostnad. Han måste dra unga, starka smeder till Herrens hus, med enbart allvar kunde det ej gå. I deras huvuden stannade så föga av Ordet. När allt av värde längesedan försvunnit därur — om då en ordlek satt kvar? Låg något ont däri?

Majorskan fann det icke.

— Hur var det Jesus sade till sina lärjungar? utlade hon. I skolen vara såsom duvor och ormar. Pastor Ullgren är både duva och orm. Han är den rätte mannen på den rätta platsen. Intet är klokare än sporten i vår tid.

Under tiden ägnade sig pastorn åt fru Lind-skiöld och avhandlade med henne de förestående inköpen av idrottspris, under rådfrågande av kataloger från Stockholm.

När turen kom till doktorns att ha middag hade några månader förflutit och baronen hade skrivit till tant Eva.

— Gud hör våra böner, utropade hon, därhon satt vid värdens högra sida. Otto säger, att kuren artar sig gynnsamt. Herren vare lov!

— Tacka inte för tidigt, sade doktorn. Man lar ställa sig avvaktande mot alla nya serum, som hittas på. Det skryts

och bluffas så mycket. Det är inte värt att tro något i första taget. — Men omöjlig är det ju inte! Aporna är ett nytt fält, deras blod är snarlikt vårt.

Filippa satt tyst och delade en röd apelsin. Skulle apblod pumpas in i baronen? Skulle den blivande fideikommissarien bli full av energi, tack vare apor från Sumatra?

Doktorn balanserade försiktigt en kopp kaffe till Filippa och fick henne på tu man hand.

— Med tiden kommer man att ha serum mot allting, påstod han. Bara vi nu också kunde få det mot själva upphovet till allt eländet — själva kärleksdriften. Först när vi har det serumet är vi räddade och lyckliga!

Filippa visste inte, vad hon skulle svara. Skämtade doktorn? Det lät inte så.

— Tror doktorn verkligen att kärleksdriften speglar en så oerhört stor roll för allaf

Doktorn skratta till, ett tyst magskratt.

— Ocli det frågar ni, som är prästdotter?

— Jag förstår inte alls... Varför skulle jag inte fråga det, fast jag är prästdotter?

Filippa, var helt oförstående för doktorns tankegång.— och sedan stannade kvar — för att behärska kärleksdriften. Det är prästkastens ursprung. Den tänkte bli ett andligt serum, ha, ha! — Men det behövs något reellare än besvärjelser. Vetenskapen ensam skulle kunna rå på kemismen i driften — om någon ska göra det — teologien slog slint.

—• Och sedan är vi räddade och lyckliga?

— Jag skulle tro det.

Hans röst lät så naturlig, och ändå låg det något i den, som skorrade i Pilippas öron. Helt oöverlagt såg hon bort till fru Grothén, som matt och stilla förmanade deras lille livlige son att inte stöta till divanbordet.

Det finns personer, som verkar som om de begråtit sig själva, som om de varit med om sin egen hädanfärd. Fru Grothén var en av dessa. Dock var det något, som fängslade Filippa i hennes livlösa ögon, vilka ej längre iddes se på världen. Man kan tänka sig bortgångna andar, som det skulle vara roligt att språka med! Att vara död är inte att vara ointressant! Så verkade fru Grothén på Filippa. Hon var överlägsen, fast hon var slut! Hade hon kanske kvävts i sin doktorsgård med dess sorgligt enahanda, patienter, ständigt patienter. Hade hennes man och hans teorier inte varit nog för henne? Hade hon fordrat något därutöver? Det föreföll somom hon också fått något därutöver, som om hon gick omkring, absorberad av en hemlighet.

Samtalet med doktorn fortsattes av Filippa, med oskyldig röst:

— Kommer det en gång att utbildas specialister för sjuka kvinnosjälar, som dör av brist på näring?

Doktorn fixerade henne litet misstänksamt.

— Hur menar ni?

— Den döden kan jag tänka mig. Jag har levat i kretsar — ja, missförstå mig inte, jag klandrar inte — där man ingenting vetat.

— Varför just för kvinnorf

— Dom är inte så vana vid att skaffa sig sin näring själv. Om ingen är till hands och matar dem, svälter dom lätt ihjäl.

— Varför talar ni om själen? Vad är det för omskrivningar? Det är av brist på kärlek. kvinnorna dör. Den enda hjälpen är just vad jag sa.

Han var häftig och ond som en sårad man, när han tilläde:

— Den som kunde utrota passionen ur världen! Den är fullkomligt överflödig, naturens meningslösaste grymhet.

Tvärt igenom den hårda tonen ljöd en stort medlidande med någon eller något, han sett på nära håll.

Filippa kunde ej längre fortsätta ämnet, det var som om hon gått på osäker grund. Denlille Sigurd kom springande, han var vänlig och språksam med sin far, som behandlade honom milt, men märkvärdigt nog ej förrådde någon fadersstolthet, fast det var ett förtjusande barn, som påminde om sin mor. Fru Grothén hade säkert varit en skönhet, Filippa skulle vara böjd att säga, att hon var en skönhet.

Sigurd hade en historielösa, som han berättade, att han kunde och började räkna upp kungar. Filippa lovade visa honom porträtt av kungarna. Så började deras bekantskap, som utvecklade sig till ett glödande svärmeri från gossens sida, en sådan där hänförelse, som begåvade och brådmogna gossebarn kan förnimma för unga kvinnor.

Sigurd började vandra till slottet på egen hand och dröjde ibland så länge i Filippas arbetsrum, att hans mamma kora och hämtade honom.

— Han stör mig inte, försäkrade Filippa. Han sysselsätter sig själv som en intelligent ung man.

— Låt honom inte bli för smeksam, sade fru Grothén.

— Det är ingen fara, svarade Filippa, litet förvånad.

— Han är född kurtisör, urskuldade modern, matt leende.

Filippa erinrade sig då, att gossen några123

gånger kysst hennes hand och rört vid hennes fingrar som om de varit fina leksaker.

Det var e,j någon myckenhet bagage Filippa fört med sig till Åminneberg, bara några enkla sorgklänningar. Men hon hade medtagit en dyrbarhet, sin kostbaraste ägodel, en minnesgåva till henne i prinsessans testamente. Det var en spegel.

Berta, som var prinsessans guddotter, hade samtidigt fått en livränta på två tusen kronor om året. (På den summan tänkte hon våga gifta sig med sin Ragnar.) Filippa ansågs förmögen och fick därför inga pengar.

Anledningen att hon just fick spegeln var — Inas spelalbum! Filippa hade en gång berättat prinsessan om spelalbumet och vilket nöje melodierna däri berett henne. Då hade prinsessan strålat upp av en vänlig ingivelse och utropat:

— Du ska en gång få en speldosa av mig också!

Spegeln hade stått på prinsessans mors toalettbord, när bon kom till Sverige som nygift. Den var beställd av hennes make, både omhöljet och musiken. Amoriner jagade varandra med blomstergirlander runt den fyrkantiga foten, ramen kring det runda glaset kröntes med kungliga emblem.

Den spelade ett enda långt stycke. Vanligenskruvade Filippa upp den i skymningen och försjönk i drömmar framför glaset, där hon tyckte sig skymta prinsessans drag, som en blek nästan osynlig ande, de stora mörka ögonen, det smala ansiktet med den fina, böjda näsan.

I fotens nedre kant var en list, som kunde dragas ut, det var en lönnlåda, en gång avsedd för kungliga billets d’amour. Sådana låg där även nu, de dyrbaraste kärleksbrev Filippa ägde. Ibland hade prinsessan av någon anledning raspat ihop små skrivelser till henne, de fanns där alla fem, Filippa kunde dem utantill. Men hon läste dem ändå ofta för att se dem.

Den kära stilen, så olik andra stilar, Filippa sett! Den var fantastisk i sin oregelbundenhet, den lutade åt alla håll, men den hade skönhet som en 60rts ornamentik.

Det översta brevet lät:

Stockholms slott, 27 April Kära Filippa!

Jag minns din Farfaders glada uttryck, när din uppspelning för oss hade lyckats så väl, hur han såg denna fallenhet för musik kunna bliva dig något värdefullt för framtiden. Nu tycker jag det vara sd roligt för mig få

hjälpa dig till den första goda under vi s-n i n g e n. En skicklig musiker och lärare ärhos mig i morgon kl. 5 eftm. Kom då hit! Han vill höra dig spela för att sedan avgöra, om han vill taga dig till elev.

Jag deltager uppriktigt i din oro för dæn käre Per, som ligger i Skarlakansfeber. Gud bevare din unge Kusin! Så lugnt för oss att ej ett hår faller från våra huvuden utan vår käre Herres vetskap och vilja.

Må Gud giva dig nåd och kraft! Han styrker mot alla frestelser!

Kläd dig förståndigt om dagarna, vårluften år förrädisk!

Julie hälsar hjärtligt

genom din tillgivna Caroline.

Samma Ömma omsorg strålade ut från alla brevern De utgjorde de enda skrivna rader, tolkande kärlek, som Filippa ägde. Från farfar hade hon inga brev, de hade aldrig varit skilda.

Vad kärlek doek är för en underbar skatt att ägal Men ve den som fått känsla därför och så förlorar allt vad han har! Hennes saknad oeh ensamhet gjorde henne stundom förtvivlad. Men hon ville hålla sig uppe, kämpa och strida mot allt ont för deras skull, som gått ifrån henne. I tacksamhet mot dem skulle hon kunna övervinna alla frestelser, som möjligen kunde komma, fast hon ej förstod, var de skul-le komma ifrån? Sina kära döda skulle Filippa offra allt. Själv kade hon ingen tro, ingen övertygelse, men hon hade givit sig ett heligt löfte att alltid handla så som hennes älskade farfar och prinsessan kunde gilla. De var hennes skyddsandar, hon kände deras närhet. De skulle ej ha varit goda mot henne förgäves. De skulle aldrig få gråta över henne.

Plötsligt, omotiverat, kom frågan: Vad skulle prinsessan tyckt om baronen?

Arbetet fortskred med snabbhet. Filippa gjorde sig möda. Hon ordnade samlingen efter samma system som farfar haft. Porträtten lades i alfabetisk ordning i kartonger. Katalogen sattes upp över både porträtten och gra-vörerna, med biografiska noter, där så var möjligt. Ingen kom och störde henne mera än lille Sigurd, men det var bara ett nöje, han var ett angenämt barn. Vad som särskilt frapperat Filippa var förmågan hos denne sjuåring att gissa andras stämningar och anpassa sig efter dem. Det måste vara en egenartad psykologisk finess? Hon visste ej varför, men gossen påminde henne om farfar. När Sigurd någon längre tid uteblev, saknade hon honom.

Fram i maj upphörde han alldeles med sina besök. Filippa undrade över anledningen och ringde till doktorsgården för att få visshet.

— Han är klen, svarade fru Grotkén med en röst, som var ännu mera livlös än vanligt.Filippa ville ej begära detaljer, när de ej koin av sig själva, utan det tvärt om lät som om man ogärna gav dem.

För att roa sin lille vän skrev Filippa ett bfev till honom, där hon ritat lustiga kattungar, som språkade med varandra. Hon visste, att han var oerhört förtjust i kattungar. Hon fick ej något svar.

En morgon nämnde hon för fru Lindskiöld vid frukostbordet, att hon tänkte ta en promenad till doktorsgården i det vackra vädret för att hälsa på Sigurd.

— Han är förd till Stockholm, sade fru Lindskiöld utan att se upp. Hans mor har rest dit med honom.

— För hans hälsa? Är han sämre? frågade Filippa deltagande.

— Ja, svarade fru Lindskiöld och såg fortfarande ned. i tallriken. Han är dålig... Först var det halsen... Nu har det slagit sig på ögonen och öronen...

— Vet tant Eva hans adress i Stockholm?

— Nej, sade den gamla hastigt, liksom avböjande.

Men det lät som om bon visste den. Det kändes som om det var något hemlighetsfullt med Sigurds sjukdom.

Men så tog inte doktor Grothén saken. När Filippa även frågade honom om adressen, svarade han i den lugna ton, som läkare oftast an-128

vänder, (till och med när det gäller hemska adresser), med en upplysning om sjukhemmets namn och gata.

Filippa fick en frossbrytning, handen som höll luren började darra. Doktorn hade nämnt ett ställe, som för känsliga själar ter sig som ett förbannelsens infernum för oskyldiga barn.

Så som båtshakar hugger tag i en brygga, när båtar skall landa i sjögång, så högg med ens en förfärlig misstanke in i Filippas sinne. En misstanke, som ingen med så mycket som en halvdragen anda givit henne anledning fatta och som dock plötsligt var där för att ej vidare lämna henne. Hon ville skaka den av sig. Omöjligt!

Till doktorn framstammade hon några känsliga ord om sin sorg.

Han svarade stilla, stoiskt:

— Ja, det är trist---------

Filippa kom icke längre än sin vanliga promenad i parken den dagen. Hon var mycket gripen av den sorgliga nyheten, men hon beslöt undvika att hringa den på tal med tant Eva. Det innersta skälet härtill var — fast hon ej ville erkänna det — rädsla att få sin misstanke bekräftad. Varför anklagar jag baronen? hade hon upprörd frågat sig själv. Ock varför försvarar jag honom? Vad har jag med honom att göi*a?De båda damerna satte sig: ned till efter-niiddagsteet och Lundgren serverade. Då hörde de dörrar flyga upp och slås igen. Mamsell Månson kom inrusande.

— Mamsell störtar fram som om det gällde liv och död! utbrast fru Lindslciöld oreflekterat.

Men när hon sett på den nykomna eu sekund fortsatte hon i en helt annan ton:

— Vad är det? Vad är det åt mamsell? Har det hänt något?

Mamsell Månson hade tänkt tala med det samma, det var hennes avsikt, det såg man på henne. Men en så obeskrivlig fasa lyste ut ur hennes ögon, att den i förstone berövade henne målet. Hon öppnade munnen och läpparna ryckte som i spasmer. Till slut pressade hon fram:

— Elvira dör!

Fru Lindskiöld och Filippa reste sig på en gång.

— Hon ligger och dör, skrek mamsell Månson nu med sin starkaste röst. Hon kan into räddas!

Fru Lindskiöld uttalade blott ordet:

— Doktorn?

— Han är där!

I det samma skyndade hon ut, förmodligen tillbaka till den döende.

— Kom, låt oss gå dit, sade oldfrun till Fi-

9 — Filippas öden.lippa ocli visade stor behärskning. Det är hos en av trädgårdsmästarna. En dotter--------

De lämnade hastigt slottet och nådde på en kort minut huset, där Elvira bodde hos sina föräldrar. Utanför på gräset stod mamsell Månson med knäppta händer:

— Doktorn är ännu därinne, sade hon viskande.

— Sä väl, att man fick tag i honom med det samma, sade fru Lindskiöld. Nej, gå inte där över gräset, Filippa, det är vatt.

Filippa märkte, att tant Eva hackade tänder, fast hon spelade lugn.

I nedre förstugan mötte dem doktor Gro-thén. Fru Lindskiöld stannade och hämtade andan. Hon lade handen på doktorns arm och frågade honom något utan ord. Det måtte varit en blick, som han kände till, en blick, som frågat allvarliga frågor några gånger förr. Doktorn svarade utan ord, hans blick gjorde sig förstådd även den.

Sedan började doktorn en redogörelse, mera för formens skull, det väsentliga var ju redan sagt.

__Det är i det närmaste slut med henne.

Förblödningen har inte stått att hejda. _

Då kastade sig den gamla oldfrnn om Fi-lippas hals, självbehärskningen övergav henne en stund, hon ropade:— Det är alldeles för förfärligt!

De stod på gräsplanen, doktorn hade tagit dem med sig några steg, till lycka för Filippa, som därinne känt benen vika sig under henne.

— Dröj en stund, sade doktorn, dom håller pä att torka upp en smula. Hela trappan och golvet är fulla med hlod.

Filippa gick några steg åt en sidoväg för att samla sina krafter.

— Jag måste lära mig tåla se blod, upprepade hon mekaniskt, frånvarande, gång på gång.

Hon vände sig om och såg upp mot det idylliska, med slingerväxter prydda huset. En flicka kom ut med en skurbalja. Hon hade tydligen hunnit ut för trappan och höll nu på med sista trappsteget och planstenen framför dörren. Även sanden på vägen hade varit blodig, en trädgårdsdräng avlägsnade sig just med en kratta. Han hade rävsat gången och don röda sanden hade blandets oeli försvunnit i det iivriga gruset.

Mamsell Månson stod alltjämt med knäppta händer. Filippa gick fram till henne och fick några lågmälda upplysningar.

— Det var väl fruktan för modern, som drev fram den vanvettiga handlingen. Elviras mor är vallonska... dom är så hårda i såna här fall.., tycker det är en sån skam ...132

Flickan på planstenen reste sig från sin knäböjande ställning och gick förbi med skurbaljan.

— I min socken, sade hon, finns inte en enda släkt, inte en enda familj knappast, där inte någon stackare stryker med på det här viset.

Rösten lät medlidsamt urskuldande, som om ägarinnan ej för egen del stått fullt främmande för döden i den skepnad som det. tyranniska majestätet begagnat för att tåga in i trädgårds-mästarhuset denna vackra sommardag.Filippas balkong var ett avundsvärt ställe, där värmde solen alldeles lagom under markisen. Ibland kom mamsell Månson dit med en extra kaffebricka, det var när hon ville prata. Hon konverserade snällt, långsamt och med eftertanke.

Mamsell Månson trodde sig veta allt som hänt och skulle hända på Åminneberg. Men hon var meddelsam med urskiljning. Hon tyck-te, det var onödigt, att främlingar fick reda på slottets mindre hedrande annaler.

Hon hade emellertid ej samma begrepp som Filippa om vad som borde räknas till det mindre hedrande föx' en slottskrönika. Därav kom sig, att Filippa fick höra ett och annat, som för henne gick under namnet skandal.

Baronen har haft många förbindelser, sade mamsell Månson.

— Så skamligt! utbrast Filippa.

Men mamsell Månson instämde ej i utropet. Den annars förträffliga varelsen hade märkvärdigt nog ingen resonans för Filippas förtrytelse. Det berodde på hennes ensidiga ut-

i

veckling. Hon var född och uppfödd på Åmin-neberg. När bon fick plats på slottet, ansåg hon det vara en sä stoi’ lycka, att tanken pä att klandra baronen aldrig skulle fallit henne in.

Filippa förstod ej den slaviska underdånighet, som kommer härskaren på isolerade feodalgods till del. Jämförda med tjänarna på Åminneberg var prinsessans lakejei’ och kammarjungfrur moderna människor. Kungliga hushåll i rikets huvudstad frotteras mot sa många nutida strömningar, att kunglighetens maktfullkomlighet blir utsatt för

kritik i egen sfär. En härskare på Åminneberg hade ännu aldrig kritiserats av tjänare eller underlydande. Till och med den förfallne baronens dryckenskap och kärlekshistorier togs som något naturligt, som måste så vara. Hade ej baronen rätt att göra vad han ville? Var han inte rik nog? En så mäktig man ska väl inte behöva försaka? Vad skulle han då med sin makt? Då vore det ju ingen idé med hans undantagsställning bland dödliga?

__När fröken kom, bekände helt naiv 1

mamsell Månson, trodde vi att fröken var en av hans vanliga skönheter. Han är så mycket for sköna kvinnor. Man vet ju inte säkert, om alla vai'it hans älskarinnor, eller om han bjudit hit några av dem endast för att ha deras fagra utseende att titta på vid middagsbordet.— Men fru Liudskiöld? invände Filippa indignerad. Ho» sitter ju med vid middagsbordet? Har bon umgåtts med ...

— Hon tror, att det bara är oskyldigt. Hon vill inte tro något annat. Ocb vad skulle hon göra?

— Men det är j u oerhört...

— Baron hittar alltid på någon anledning. En skulle kopiera tavlor. En skulle laga gobelänger, en skulle reparera japanska lackeringar. Men fröken är den första som verkligen arbetat. Och när baronen samtidigt reste, förstod vi, att den här gången var det något helt annat.

Filippa, rodnade. Hon kände sig sårad, att ha blivit föremål för denna slags diskussion bland tjänarna. Hon ville ha slut på samtalet.

Men mamsell Månson brukade ge sig god tid, mest av välvilja att ej jäkta Filippa i njutningen av kaffet. Som tragedien i trädgårdsmästarehuset ännu var på allas tunga, kom samtalet även in på det ämnet.

— Tänk denna Elvira, sade mamsell Månson, som föräldrarna var så rädda om! Och hon var så efterhållen, att jag begriper inte, hur en kar kommit åt henne. Jag dömer henne inte. Det gör ingen. Hon var ju så ung och visste nog inte, vad det ville säga. Och just i trädgårdsmästarehuset! Ser det inte ut som en fridens boning? Och nu till, när alla äppleträ-136

den blommar utanför fönstren. — Det var jag som såg benne komma på vägen. Hon började skrika på hjälp och sjönk alldeles ihop med ett. Hon riktigt segnade ned. Vi stödde henne, jag och en kvinna, som var i närheten. Hon gick själv uppför trappan, fram till sängen.

Sedan beskrev mamsell Månson helt realistiskt, vilka åtgärder de vidtagit i väntan på doktorn. När hon kom till episoden om modern, höjde hon rösten:

— Hon gick sin väg.

— Det är inte möjligt? En mor?

— Det är rama sanningen. Modern gick, innan doktorn kom. Hon stod inte ut, sa hon gång på gång. Och så gick hon. Men Elvira ville inte, hon skulle gå. ”Mor, mor, gå inte!”, skrek hon, så jag tycker det kunde rört stenar. Stackars Elvira, hon hade en så’n dödsångest!

Det sjöd inom Filippa. Förstår ni inte, vem det är, som är förbrytaren? ville hon slunga ut i helig vrede. Er usle, eländige husbonde är skurken, som gjort det!

Men hon vågade ej kasta fram en sådan beskyllning, hon hade ju inga bevis. Det var kanske blott hennes uppretade fantasi, som tog det för givet? Som lassade alla brott på baronen för att riktigt kunna hata honom?

— Sedan gick jag dit en gång till, när hon var svept, sade mamsell Månson. Hon var så förändrad. Det var något förpinat i ansiktet.Men skönheten fanns kvar i alla fall, den går aldrig riktigt hort, när den en gång finns. Hon hade en djup fåra mellan ögonbrynen. Som ett hot, en anklagelse.

— Mot vem? sade Filippa upprörd.

— Det är just det besynnerliga, att det vet inan inte ,sade mamsell Månson. Hon tog hemligheten med sig. Men fröken ska få höra... En flicka kom in och hredde lakan över möblerna och satte blommande äpplegrenar i

vaserna. När jag sedan såg på Elvira, hade hennes panna slätat ut sig.

— För att det blev fint omkring henne?

— Hon var ju död, absolut död, och ändå... Flickan ville tala med mig därinne, hon hade något att berätta, som hon äntligen ville jag skulle ha reda på. Och hon ville inte säga det till modern. Men jag tystade henne. ”Inte här inne”, sa jag, ”de nydöda hör, vad man säger. Vi går ut.” När vi kommit ut, visade hon mig ett litet skrynkligt papper, som den döda hållit i handen under hela dödsarbetet. Hon ville tydligen ha det med i kistan. Det fick hon också. Vi smusslade dit det, under huvudkudden. Det var en brevlapp. Där stod maskin-skrivet: ”Nej. X.”

— Var det allt, frågade Filippa i spänning. Vilken grym man! Att kunna sända av en så kort skrivelse till en kvinna i nöd!

— Ja, vi tyckte det var som en kniv.— Det borde satts i ram, utbrast Filippa lidelsefullt, om det fanns ett museum för martyrer! ”Nej. X.”! Vilket bekvämt farväl till älskarinnor ock deras barn!

— Så gor karar, som inte kar något kjärta, instämde mamsell Månson. Dom ber sina egna barns mödrar dra för fan i våld! Men så’na karar finns det inte kär kos oss på Åminne-berg, Gud ske lov! Han måste varit från annat håll.

Varpå kon tog brickan ock gick.

Filippa undrade om mamsell Månson saknade omdöme1? Eller om kon sökte föra kenne bakom ljuset? Trodde hon verkligen, att baronen kade hjärta? Varför skulle det inte vara kan, som var brottslingen? Så fin ädling kan än var — en trädgårdsmästaredotter kunde kan nog förföra, om kon var vaeker! Så konstigt med alla dessa ädlingar, som gått över jorden med ärones glans över sina hjässor! Vad liar de lämnat för ädla verk i det fördolda? Sin maskulina tillvaro kar de levat fram i ärelös vankederligket. Förrödda kvinnohjärtan, förblödda kvinnosköten, förpestande smitta, namnlös förnedring kar varit deras manlighets spår. Kvinnorna bara tiger och dör ock tar vittnesmålen med sig till maskarna i graven!

Hon satte sig ned att skriva till Berta.

”Kära Berta”, började kon, ”det känder så sorgliga ting omkring mig. Man får ta allaRyktet spred sig som en löpeld över godset, att baronen höll på att bli bra. Pastor Ullgren höll tacksägelse i kyrkan, det var nära att församlingen hurrat.

Fru Lindskiöld var ej egentligen förvånad, hon hade alltid trott om Gud, att han skulle ta hänsyn till den äldre, rätta grenen, därför att den andra branschen Pohlheimer var så osympatisk.

Fru Lindskiöld och majorskan Servius fick nu ett nytt intresse, baronens blivande giftermål. Det blev för dem en riksviktig fråga. Majorskan hoppades kanske i hemlighet, att få bli agent för en lämplig brud, och därvid göra sig skälig förtjänst. Det är möjligt, att hon tog ärendet fullt oegennyttigt, hur som helst, hon slog träget i adelskalendern och antecknade lämpliga namn.

— Bara han inte nu, hörde Filippa henne säga, när han kommer igen, går och skaffar sig ett intimt förhållande, innan ett passande giftermål hinner förberedas? Det vore en stor olycka, det skulle kunna uppehålla honom i åratal.141

— Ja, det vore en ledsam tidsförlust, svarade fru Lindskiöld. Det fördröjer ju arvingen.

Det var något i detta svar, som häftigt stötte Filippa. Där sitter dessa kristliga damer, dessa troende kvinnor och talar om ”tidsförlust”! När det gäller skurkstreck! Ha de glöm alla hans bedragna kvinnooffer? Tro de inte på det rätta? Tro de inte på synden, eftersom de tala så kallt? Filippa skulle förstått dem något bättre, om de rent ut sagt: Vi hålla egentligen med sådana som Asta Sherman. Vi anse, att kärleken är till för kvinnan lika väl som för mannen. Vi ansluta oss till friheten för båda parterna. Men när man är anhängare av den religiösa sedligheten, som ogillar allt världens väsen och dess laster, hur kan man då tala som om man översåg med männens ogärningar?

Majorskan Servius fortfor:

— Den där bestämmelsen i fideikomisset om brudens adliga börd är minsann inte så dum! Ättefadern visste vad han gjorde! Hade inte den punkten funnits — vad hade vi då haft för slottsfru här i detta laget? Så svag som baronen tidtals varit, kunde han råkat fast för vilken slarva som helst, bara hon haft ett näpet litet tryne. Så tanklöst som baronen gått och förälskat sig! — Om man nu kan kalla det för kärlek? Det hade inte blivit bra i längden, om Åminneberg hamnat i händerna på en obildad, liten tös av mer eller mindre tvivelaktig sort.142

Säga vad man. vill — lika barn leka bäst! Såna här stora giftermål ska ske med förståndet lika mycket som. med känslorna, ja mera!

Fru Lindskiöld nickade instämmande. Hon hade på sistone — alltsedan de första, goda underrättelserna om baronens hälsotillstånd blivit mer och mer aristokratisk. Hon markerade skillnaden mellan adliga och borgerliga. Hon talade mindre ofta om Gud och pastor Sherman.

Filippa jämförde henne med prinsessan, för vilken alla människor var ungefär lika, endast delade i troende och icke-troende. Het fanns dock en gränslinje, som prinsessan aldrig kunnat komma över, skillnaden mellan kungliga personer och andra dödliga. Prinsessan ansåg visserligen, att alla Guds barn var syskon i Jesus, men kungliga Guds barn var dock en sorts översyskon. Filippa sag denna begränsning hos sin älskade prinsessa, bon höll ej av henne mindre för det. En liten oegentligket hos ett kärt föremål kan binda det samma ännu fastare i ens tillgivenhet. Vem har ej haft erfarenhet av makten hos ett överseendets band bland alla kärlekens! Förklaringen var ju så enkel. Prinsessans släkt hade erövrat kungligheten och måste försvara den. I sig själva var de alla borgerliga!

Men fru Lindskiölds plötsligt uppflammande aristokratism fick även en udd mot Filippa.Hob. ville bli av med henne, hon var rädcl för henne.

— Det är mycket bra, sade oldfrun, att du hinner sluta samlingens ordnande och reser härifrån, innan Otto kommer igen. Inte för att jag tror, att det skulle bli några förvecklingai med dig. Pastor Shennans sondotter star högt över dylika tarvliga historier, som väl är! Men Otto beundrade dig den dag, du kom. Jo, lilla Filippa, det såg jag mycket väl. Jag är van att läsa hans tycken och sympatier som i en öppen bok. Därför är det försiktigast, att han slipper se dig vidare. Det vore ju bara sorgligt för honom, om han fäste sig vid dig, när det i alla fall inte kan bli något er emellan.

(Baronen brukade fråga efter Filippa ocli hälsa till henne i varje brev, men fru Lind-skiöld hade tagit, sig för att ej låtsa därom.)

— Jag kommer att resa härifrån till jul, sade Filippa. Då är jag färdig. Något över två månader är nu allt, jag behöver för att sluta.

Inom henne var det uppror, hon kände sig falsk för att hon inte sjöng ut. Till slut sprängdes den rustning av självbehärskning, hon påtagit sig. Hon förklarade helt frankt, att bon hoppades, en så omoralisk man som baronen inte skulle lyckas få någon hustru.

Det var endast oldfrun som hörde dessa djärva ord vid middagsbordet. Lundgren hade gått ut efter efterrätten. Skyndsamt, innan hanskulle hinna tillbaka, började fru Lindskiöld en sorts förklaring av den ståndpunkt, hon intog.

— Du kan väl förstå kära barn, att jag aldrig någonsin ursäktat Ottos lättsinniga leverne. Ingen har som jag förmanat den stackars gossen, när jag kommit åt. Men det är inte så lätt i min ställning — jag är ju hans avlönade tjänare — att öva påtryckning och kritisera. Det är i egenskap av vän till hans mor, som jag kunnat förmana honom. Hon skrev efter mig till sin sjuksäng och bad mig stanna och vaka över Otto och hans hem. Gud vet att jag lidit och bedit för honom alla dessa årl Men jag har ingenting förmått här borta på landet mot alla frestelser i Uppsala och annorstädes. överallt har man lagt ut snaror för honom. Hans svaga sidor föll i ögonen. Listiga människor tog honom som ett gott kap, dom narrade honom att ruckla för att leva flott på hans bekostnad. Så’nt

har man väl hört om förr? Det är gammalt som världen. Otto hör också tyvärr till den sortens man, som tycks dömda att ha en mängd kvinnohistorier. Kvinnorna lockar honom och han lockar dem. Han är en charmör.

Filippa ryckte till. Det var andra gången hon hörde det ordet. Prinsessan hade sagt det om farfar.

Hur kunde samma ord gälla för farfar och145

baronen? Det var ju orimligt? Farfar med sitt ädla hjärta och sitt allvar, baronen med sin uselhet? Kunde där, trots allt, vara likhet i deras väsens grund?

Lundgren återkom och bjöd en utsökt fikonkaka med vaniljsås. Fru Lindskiöld glömde genast baronens alla felsteg.

Filippa märkte knappast, vad hon åt, så gripen hade hon blivit av sina tankar. Hon såg för sig den lille Sigurd sängliggande bland andra olyckliga små barn. År flertalet av dessa barns fäder älskade? Gifta och lyckliga? Hon tänkte på Elviras hårt knutna hand om det skrynklade brevet. Blir alla de självmördade mödrarnas bödlar också de gifta och älskade som om de aldrig gjort något ont? Vad är rättvisa?

Filippa hade ingen tanke på att ställa frågan till tant Eva Lindskiöld, lika litet som hon skulle gjort det till tant Ågga. Det finns människor, hos vilka man har föga framgång, om man vill locka dem in i abstrakta diskussioner. De betraktar ett sådant tilltag som något förmätet eller ett bevis på smaklöshet. Vad tant Eva angick, så hörde hon dessutom till dem som förråder en känsla av obehag, om man nämner ordet rättvisa. Det uppfattade hon söm en taktlöshet på ett slott.

10 — FiHppas öden.146

Fru Lindskiöld var kanske en allt för känslig själ. Stora motsättningar var henne pinsamma — i synnerhet i tankarna.

Filippa var mycket tacksam mot tant Eva för all den godhet, med vilken hon blivit behandlad. Det enda hon hade emot denna utmärkta dam — frånsett en smula adelsfördom — var att hon hyllade svampen-över-regimen, så fort man tangerade något allvarligt. Utom religionen, men den räknade Filippa ej till det allvarliga.

Och så kom baronen helt oväntat hem igen.

Denna berättelse är byggd på ett sällsynt fenomen, att en av vanvård och för mycket pengar fördärvad yngling räddas och förändras. Den snarlika och dock motsatta situationen: van vård och för litet pengar, slutar även den någon gång med omvändelse och upprättelse.

I båda fallen kan det vara glädjen och de bättre villkoren, som åstadkommer ändringen. När livet blir ljust, blir människan god — någon gång, ty allt händer.

Under hemresan betraktade baronen sitt forna jag. Han hade den försupne, utsvävande Otto till ressällskap i kupén. Han såg på honom som en nyomvänd ser på gamle Adam. Han hade förbarmande med honom, men han bröt med honom. Han skar av bandet.Dock vax1 baronen ej omvänd i religiös bemärkelse, då kade sinnesändringen varit mera lättförklarlig, mera allmänt iakttagen och igenkänd. Han var blott hälsoomvänd, om ett sådant ord får användas. Och varför ej? De stora förändringarna är alltid desamma, under vilka termer de än inrangeras. Otto hade gått i dödens skugga och kommit ut i solen bland de friska Då hade han känt en glädje, som ingen kan beskriva, en omvandling in i dessa själens innersta djup, som ingen kan pejla. TTnn kände, att han fått livet en gång till. Säkert av någon anledning? Säkert mot något mål? Han hade blivit född på nytt för att få försöka på nytt.

Men fast han själv kritiserade sitt forna jag som en person, han ej längre förstod, en ansvarslös idiot, utan samvete, utan allvar-, utan blick, utan tanke — fast han sade sig allt detta själv, var han föga beredd på, att någon annan skulle säga det. Han trodde, van som han var vid privilegier, att när han bröt med det gamla och blott såg till det nya, skulle också alla andra göra det.

Ingen väntade honom. Lundgren hade av en händelse fått syn på bilen längst nere i allén. Han ringde i stora

klockan. Det blev ett springande, som om det varit eldsvåda.

Filippa stod i sitt arbetsrums fönster, när baronen steg ur vid entrén. Solen lyste på ho-148

nom, han svängde med hatten som en nybliven student sin mössa. Samma fruktan att ej gå igenom och samma glädje, blott tusen gånger intensivare, låg i det hett ungdomliga viftandet. Människor älskar med olika styrka livet. Otto von Polheimer var bunden vid existerandet med ett band så starkt som om alla hans kraftiga förfäder tvinnat det åt honom med sina egna hjärterötter.

Han såg sig omkring, han tog all sin härlighet i besittning för en ny, bättre tillvaro. Det var det mest berusande ögonblick han upplevat, ty han var helt med däri med alla sina vidgade förnimmelser.

Det är svårt, när man ser en stor glädje, att ej dragas med av det smittsamma däri. Även den kallsinnigaste är mottaglig för glädje, hur mycket mera då en varmblodig varelse som Filippa. Hon förde händerna mot hjärtat, det var något som svällde därinne av fröjd. Det blev henne plötsligt klart, att hon hade krafter inom sig, som skulle kunna föra henne raka vägen i baronens famn, bara för att få dela hans glädje.

Men hon visste ingenting om hans omvändelse och hon skulle hellre dö än omfamna en förbrytare, som hon avskydde. Om hon i sitt eget väsen hade en förnuftsvidrig längtan, som ej frågade efter hennes heder och samvete skulle hon strida med sig själv, tills hon seg-149

rade. Hon skulle segra, det var det inget tvivel oml

Hennes fönster stod öppet, lion hörde baronen tala till den församlade tjänarskaran:

— Ni må tro,, att jag blev glad, när jag visste, att jag var frisk. För säkerhets skull prövades jag ändå månad efter månad med in-sprutningar, men det blev inte vidare någon reagens. Jag var klar. Jag kunde först knappt begripa, att det var sant. Ocli det gällde ändå bara, vad ni haft allihopa hela tiden: hälsan. Ser ni, mina vänner, hälsan är det förnämsta. Ni har väl hört den gamla versen: ”Allt, allt är alls intet, där intet är hälsan.”

Och så gick han in i sina rum, sedan hovmästaren fått alla med på ett entusiastiskt, fyrfaldigt leve för baronen.

Fru Lindskiöld var darrande nervös, när hon drack te som vanligt med Filippa. Hon hade ej ännu sett sin Otto. Samtidigt som Lundgren anmälde honom, kom han inspringande och kastade sig i tant Evas utbredda armar. Filippa var generad att vara närvarande och ville smyga sig ut, hon såg dem ju gråta båda två som översiggivna barn. Men baronen sträckte ut handen.

— Nej, gå inte! Ni förstår nog, att vi är glada. Tant Eva har ju varit med om allt mitt elände!150

Filippa stannade. Det var henne omöjligt att ej visa honom ett svagt leende. Hon hade föresatt sig att vara stram och stel som huggen i sten. Annars var hon ju falsk? Hon hatade honom? Skulle hon då visa sig vänlig?

— Du kom mycket tidigare än du skrev, Otto lilla? började fru Lindskiöld, sedan hon återvunnit fattningen.

— Var det inte bra? Så hann jag hit, innan fröken Sherman reste?

Han vände sig till henne och fortsatte:

— Så kunde jag få tacka er själv för ert arbete. Och få beskrivning på, hur det hela är ordnat.

Han var så oförbehållsamt och ärligt lyck-salig, att det stod som ett skimmer omkring honom. Fru Lindskiöld strålade, gamle Lundgren strålade. Om det varit möjligt, skulle de mörka plysehdraperierna också strålat.

Behöver det sägas, att det blev Filippa omöjligt, att i två månader oavbrutet spela den allvarliga roll, hon föresatt sig. Hon glömde sig litet emellan. Det är ej lätt, när man är naturlig och språksam, att spela en roll och vara tyst. Men så fort hon kom ihåg sig, blev hon stel och sträng. Och hon kom för det mesta ihåg sig.

Men hon märkte, att hennes livsmod och arbetsglädje tog av. Hon rannsakade sig själv. Det är något jag lider av? Är det sorg ochensamheti Eller är det en stigande oro? Håller jag på att förlora fotfästet? Jag glider, jag vet inte vart? Uti kaos. Där ser jag en väg, som jag för mitt liv inte vill gå. Det är ingen fara, hur skulle jag kunna gå den

vägen? Man kan ju inte tycka om den man tycker illa om? Man kan inte älska den man avskyr? Jag är inte en Bå abnorm person, att jag fattar tillgivenhet för en förbrytare, som jag dessntom bara träffat några timmar. Jag har inte förlorat mitt förstånd och min vilja. Men jag längtar mig sjuk efter en fast grund att stå på. Jag kan inte bara leva på, vad man lärt mig — som jag inte tror på. Det är som om jag balanserade över en avgrund. På ena sidan ser jag farfar och prinsessan och allt det gamla, på andra sidan Asta och en ny tid. Själv står jag mitt emellan, jag vet inte, vart jag ska vända mig. Jag är en osäker, olycklig människa, utan övertygelse. ”Först strid, sedan frid”, sade farfar. Men varar striden hela livet? Kommer friden först mot kvällen? Jag vill ha frid — ”quand la vie bat son plein.”

Baronen kom ofta till hennes arbetsrum, han ville intressera sig för porträtterna som han påstod. Det kunde ej Filippa förhindra. Med växande oro, och snart med förtvivlan, märkte hon att hon bara levde, de stunder han var där. Dessemellan var hon halvdöd av längtan. Hon skämdes inför sig själv, hon visste inte152

vad hon. skulle ta sig till. Hennes kärlek hade blivit hennes tortyr. Nu förstod hon vad det ville säga, att ha ett ”rent hjärta”. Det var att icke älska baron Pohlheimer, att icke älska en man, som man ogillade. Det hade ej prinsessan gjortl

Skulle bon fly? Hon kunde rymma en kväll, när ingen märkte det. Men det var löjligt! Fullständigt melodramiskt! Filippa tyckte ej, hon var i den stilen. Och hon ville, som det hövdes en pålitlig arbetare, avsluta sitt uppdrag.

Ibland böjde han sig över samma porträtt som Filippa och hon inbillade sig,, att han lade undermeningar i samtalet, som betydde, att han älskade henne. Det var nog hans vanliga sätt med damer! Vad inbillade hon sig?

— Är ni släkt med författarinnan Asta Sherman? frågade baronen en dag, utan märkbar anledning.

— Ja, svarade Filippa, hon var min kusin. Men vi träffades aldrig, skyndade hon sig att tillägga.

Det var som om samhörighet med Asta skulle slagit vapen till självförsvar ur händerna på henne! Hon måste dölja, ja i värsta fall förneka det bandet.

— Jag läste en bok av henne, som hette ”Skymningsstunder”. Har ni läst den?

Filippa hade stor lust att säga nej. Men honhade en medfödd och utvecklad svårighet att narras.

— Ja, sade hon motvilligt.

— Den var intressant. Jag läser gärna den slags kvinnoböeker.

Filippa kom att tänka på Per och hans överlägsna avståndstagnade. Men baronen läste kanske kvinnoböeker för att lära sig lättare lura kvinnor? Trodde lian,, att Asta skrev för att hjälpa honom, bedrog han sig i alla fall storligen!

— Det är för att jag bar ett sådant behov av kvinnosällskap, urskuldade sig Pohlheimer. Det är något som jag absolut inte kan undvara. I vissa kvinnoböeker får man sällskap. Hjältinnan i ”Skymningsstunder”... ja, ni minns ju boken?

— Oklart, sade Filippa.

Det var inte riktigt sanning.

— Där är en ung flicka, som jag tycker är tagen på kornet. Om jag begriper något. Hon får genomleva — inte bara höra och läsa — en konflikt, som jag föreställer mig är vanlig för flickor med hennes uppfostran.

— Hon genomlevde dm aldrig, inföll Filippa livligare. Skymningen upphörde visst aldrig, om jag minns rätt.

— Det tyckte jag var onödigt tragiskt, återtog baronen. Det var bokens fel, efter min smak. Hon ställdes inför frågan, om kärleken154

var synd — en livs levande fråga — en man, som hon blev kär i. Varför skulle hon inte älska honom? Hon gjorde

det inte! Varför gjorde hon det inte? Det var det som var skymningen. Det fiek hon aldrig klart för sig. Någonting, som var starkare än hon, höll henne tillbaka.

— Samvetet, sade Filippa med osäker röst.

— Hon undrade, om det var samvetet! Hon visste inte ens det! Där tyckte jag författarinnan träffade så slående rätt. Jag undrar, om någon djupt förälskad människas samvete någonsin sagt henne, att kärleken är synd? Jag tvivlar.

— Vad var det som höll henne tillbaka? frågade Filippa med lätt vibrerande ton, som om saken rört henne själv.

— Vad är det som håller kvinnorna tillbaka?

— Kanske — ”ett rent hjärta”? kom det lågt från Filippa.

Hon såg ned.

— Naturlig skygghet, menar ni? Jungfrulig blygsamhet? Det är något helt annat. Sådana hinder hejdar en tid, men försvinner. ”Ett rent hjärta” — uttrycket är en smula mångtydigt! — kan inte vara motståndare till kärleken!

— Jo, invände Filippa, nu modigare, om föremålet för kärleken är ovärdigt en ren kärlek.155

Baronen såg på henne.

— Gör inte problemet så enkelt, sade han.

Och nu var det som om han också talade

om Filippa, i stället för om hjältinnan i boken.

— I ”Skymningsstunder” var föremålet värdigt, rättade sig Filippa. Det är sant. Det gör gåtan svårare.

— Kasta hort sig åt en xisling gör naturligtvis ingen förnuftig flicka, log baronen ironiskt. Låt oss lämna sådana \ir räkningen! Uslingarna och de förnuftiga! Låt oss ta jämnstrukna, hederliga vardagsmänniskor, som är förälskade? Sådana som hjälten och hjältinnan i ”Skymningsstunder”. Hon hängav sig ej, hon var omgiven av en glasmur, som hon kunde krossat. Hon gjorde det inte. Hellre dog hon av förtvivlan. — Jag tycker det skulle intressera kvinnor att taga reda på, vad glasmuren består av. Det intresserar mig, jag har stött på den ett par gånger. Men kvinnor är visst ganska likgiltiga för det som rör dem själva?

Filippa tänkte svara något om samhällets dom, men hon tyckte det var så futtigt, när det gällde den stora kärleken. Och för baronen existerade ju ej samhällets dom.

— Asta Sherman, svarade hon undvikande, har kanske ratt i princip. Men om man drar ut konsekvenserna av hennes läror, blir det en sådan oordning i samhället.

Hon visste, att det var fraser.— Tror ni1? genmälde baronen skeptiskt. Jag tror, att samhället skulle inte märka någon skillnad.

Filippa såg frågande på honom. Ämnet föll för den gången.

Hon upprepade om och om igen för sig själv, vad han hade sagt. Det var nog så att hon fått i sig föreställningen om kärleken som synd. Ja, den var kvintessensen av all synd. Sinnligheten var ”Det Onda”, urkällan till förbannelsen. Skulle hon våga risken att flytta över ”Det Ondas” urkälla till sitt eget sköte?

Om hon åtminstone kunnat låta bli att grubbla över, om baronen älskade henne tillbaka. Men hon hade förfallit till en ständig, plågsam undran, om han älskade henne tillbaka. Till slut gick det så långt, att hon tyckte hela hennes liv hängde på, att hon fick veta det. Sedan skulle hon gärna dö.

När Filippa kom att erkänna för sig själv, att hon älskade Pohlheimer, blev aldrig klart för hennes medvetande. Hon visste bara, att där var två tillstånd: det första, då hon avskydde honom. Han var visserligen ständigt i hennes tankar, men hon var säker på att hon tyckte illa om honom, ogillade honom av alla sin själs krafter. Hon skulle aldrig kunna falla offer för hans försök att vinna henne. Det andra tillståndet var avlägset det första med

millioners millioner känslomil, det var en svind-lande förnimmelse av en oändlig kärlek till denne samma usling. Medvetslös kade kon förts över mellanstadiet, med blixtens hastighet måtte kon slungats över de gränslösa vidder, som skiljer kat från kärlek, efter som kon befann sig i det nya riket utan att kon visste, att kon lämnat det gamla.

Där var allting nytt ock främmande. Känslan av tjusande fara, en förvirrande, solskim-rande, berusande livsfara, som endast ödets tillfälligheter kunde rädda kenne från, kom henne att vandra kring som i en yrsel. Hon såg, att kon stod ytterst på randen av en avgrund och kände sin vilja att skynda till en säkrare plats förlamad. Hon kom under inflytande av en sorts hypnos, det föreföll henne, att det orätta och lättsinniga nedstörtandet i denna avgrund var livets största lycka, livets enda säll-het.

Det låg i Filippas natur att reflektera, kon ”tänkte sig för”, som man säger. Hon rusade ej åstad ock gjorde impulsiva handlingar, hon var väluppfostrad ock däri ligger en disciplin, som skiljer naturbarnet från civiliserade människor. Men kon kade under världsdamens måttfulla yta en glöd, som kunde bli henne till outsägligt lidande — eller motsatsen.

Hon frågade sig, om den religiösa dressyr, bon fått (kon kunde ej kalla det något annat. Till följd av hennes individualitet hade det bli-158

vit något så utvärtes, men det var ej farfars fel!) nn var henne till stöd! Antagligen var så fallet. Sannolikt hade den mängd förmaningar och lärdomar, som plantats i henne alltifrån hennes spädaste ålder, växt till en makt inom henne, som med eller mot hennes vilja gjorde henne motståndskraftig.

Det blev aldrig slut på hennes frågor.

Varför skall män, som blir kvinnors olycka, ha ansikten och gestalter, som liknar drömsyner, kvinnor haft om de allra bästa männen?

Varför hade försynen givit Otto Pohlheimer ett älskligt leende i ett par mörka, ärliga ögon? Varför hade han fått ett ädelt drag över munnen, utan bakslughet i mungiporna? Varför var hans näsa fin, utan spår av träldomsskap under lasternas ok?

En dag gick baronen fatt Filippa i drivhuset och gav henne en ros av den skönaste sorten, slottet ägde. Den var trädgårdsdirek-törens mest lyckade varitet, som hade fått namnet ”Guds mästerverk”.

— Vet ni vad den heter, frågade baronen.

— Ja, sade Filippa och tog emot rosen med en stum böjning på huvudet.

Hon hade så svårt att vara ohövlig.

Baronen betonade beundrande:

— Ett Guds mästerverk — till ett annat!När Filippa kom upp på sitt rum, förstörde hon rosen. Hon tänkte på alla stackars kvinnor, åt vilka han skänkt rosor.

Men hon tog upp ett blad från golvet. Och innan hennes stränga vilja hunnit bestämma över henne, hade hon tryckt bladet till sina läppar i en kyss, som lät som en snyftning.

Om han bara inte haft en röst, som påminde om farfarsl Den lät så känslig, så hon glömde, att han var en förhärdad brottsling I Men om jag blir räddad, är det farfar som gör det, tänkte hon, fast han är död.

En middag började baronen flera gånger berättelsen om något, som rörde en italiensk prins. Men lika många gånger hejdade han sig. Det var tydligt, att det låg en avsikt bakom orden och en tvekan bakom avbrotten. Till slut var både fru Lindskiölds och Filippas nyfikenhet spänd. Vad var det om den där prinsen!

— Läste ni kanske, svarade han, om italienaren, som avstod allt vad han ägde? Det var så pass mycket, att jag tänker, det nog kom in i våra tidningar också. Jag träffade honom, han var på samma ställe som jag. Hans originella beslut att bli fattig debatterades mycket därute. Han hade marmorpalats och konstskatter i Genua och

Paris. När han gjort sig fri från allt, skulle han gifta sig med en folkskole-lärarinna och slå sig ned på bondlandet i södra160

Italien och ägna sig åt att undervisa fattiga barn.

— En verklig Jesu efterföljare! utbrast fru Lindskiöld hänryckt.

— Man tror knappt, det är sant, sade Filippa.

— Bara han inte kommer att ångra sig, till-lade fru Lindskiöld i en helt annan ton.

— Det vet jag då, förklarade Filippa, att jag skulle inte vilja vara folkskollärarinnan.

— Ni tror inte, inföll baronen med en forskande blick, att en rik man kan ge bort allt vad han har och ändå bli en snäll make?

— Jag tror att männen är beroende av sina vanor, genmälde Filippa. Dom uthärdar inte stora förändringar.

— Jo. Om dom blivit förändrade själva, invände baronen.

Filippa tvivlade, att prinsen blivit så förändrad som han själv föreställde sig.

— Han hade blivit frisk och en ny människa, sade baronen.

— Man blir inte god för att man blir frisk, utbrast Filippa ironiskt.

— Det kan väl hända1?

— Det tror jag inte.

Filippa märkte, att hennes ord gjort honom ont. Hans röst sjönk, den lät manligt ärlig och sorgsen:var en £&ng en kvinna, som begär-<Je’ att skulle avstå mitt fideikommiss och gifta mig med henne. Jag gjorde det inte —

fast hon var mor till min son. Jag- kunde det mte.

Samtalet började göra fru Lindskiöld nervos, hon vred sig på sin stol. Filippa kajade till vid ordet son. Vilken besynnerlig man! Han talade helt enkelt och ogenerat om sin son! Som om han haft rätt att ha honom. Trodde han verkligen, att han hade rätt till allting, därför att han var rik? Vilket djup av förkär-delse!

Filippa förmådde ej gå in i salongen. Dessutom ville hon ej bli ombedd att spela. Hade hon rört tangenterna, skulle hennes spel blivit en bekännelse om henues förtvivlan. Den ville hon ej förråda.

Sedan hon hämtat sina ytterkläder, gick hon ut på terrassen. Men länge fick hon ej vara ensam. Baronens röst hördes bakom henne.

— Har ni lust att gå en tur till bryggan?

Hon borde svarat nej, men hon svarade ja. När han överrumplade henne, hann hon ej samla krafter till motstånd.

På bryggan stod en bänk, dold från alla håll av höga, nu avlövade pilar, som släpade sina grenar i vattnet.

11 — Filippas öden.

— Här brukade mina föräldrar sitta oelx se på måsarna och på mig, sade baronen. Jag stod därborta och kastade smörgås. Det är inte bra att förlora sina föräldrar, när man är åtta år.

— Jag förlorade mina, när jag var sju.

— Men ni hade en farfar. Och en flicka kan inte gärna förfalla.

___ Tror ni, man är försäkrad mot förfall,

därför att man är flicka?

Filippas stämma var åter ironisk. Det kokade inom henne.

___ Ånej. Men ni. Livet blir, vad tillfällig

heterna gör det till.

___ Det är inte sant, kom det häftigt från

Filippa. Det är bara fegt överskylande. Man kan handla rätt, även om man har makt att inte göra det rätta!

Hennes läppar darrade, gråten var nära.

Han såg det och blev upprörd.

— Det rätta? — Tror ni inte, jag märker, hur ni undviker mig? Är det för att det är ”det rätta”?

Filippa svarade med vrede:

— Naturligtvis.

Därpå vände hon för att gå därifrån:

— Fru Lindskiöld väntar på mig. Ni stannar förmodligen.

— Nej, jag går också tillbaka. Föreställer ni er, att jag lockat er hit för att låta er vända om ensam? Sådan är jag inte.Åter vände sig Filippa mot honom:

— Åjo, sådant händer!

Det var som en utmaning, en örfil.

— Filippa, utbrast han passionerat, (det var

första gången han använde hennes namn, hon kände det som en brännande, men ljuv smekning) Filippa? Hör ni? Var vänlig mot mig? Vad har jag gjort er? Det är som om ni avskydde mig! ; f f;|f

Nu var det ute med Filippas självbehärskning, hon måste gå till ytterligheter för att värja sig.

— Det gör jag! utropade hon. Jag avskyr er! Ni är en förbrytare! En usling!

Nu äntligen var det sagt, det förfärliga. Farfar hade segrat. Det som i dagar och nätter bränt hennes tunga hade fått komma fram. En segerkänsla genombävade henne, hon hade gjort sin plikt. Nu var allt fullkomnat. Han älskade henne, hon hade till 6lut förstått, att han älskade henne. Det kom över henne en obeskrivlig tillfredsställelse. Nu kunde hon gå bort och dö ensam. Det kom ro i hennes hjärta. Hon hade sagt honom sanningen! Och han älskade henne! Hon krm de dö nöjd.

— Det som har varit är förbi, sade baronen stilla. Låt mig bevisa det? Mitt liv vill jag ge er, Filippa? Hela mitt liv? Allt, allt! Får jag det?Hon höjde avvärjande händerna och skyndade därifrån. I hennes hjärta tumlade den enda tanken: Denna stund avgjorde mitt liv. Den återkommer aldrig.

Han följde efter henne in till fru Lindskiöld, som väntat i ångest. Vad stod på färde? Vad skulle det bli av? Oron var målad i hennes anlete, men de andra gav henne intet lugnande ord.

Tidigt gick var och en till sig och det gräts på tre huvudkuddar den natten.

När Filippa kommit in i sitt rum, sjönk hon ned framför prinsessans spegel. Hon såg ej sig själv i glaset, märkte ej, att hennes drag var förvridna i smärta. Hon talade med de döda.

__Det var ingen konst för er, ni trodde på

”det rätta”! Men för mig, som ingenting tror! Jag bara känner och handlar, som ni lärt mig! Jag driver honom ifrån mig, som jag älskar! Fordrar ni verkligen det? Måste jag in i olycka och ensamhet? Mig blir han kanske god emot? Mig kanske han aldrig sviker? Kanske det är sant, att han blivit en annan? Vad betyder det han gjort, mot vad han ärl

När hon hunnit stöna fram sin värsta klagan, förnam hon åter samvetets sting: Vad är rätt? Vad är rätt?

Uttröttad sjönk hon ned på sin bädd. Samvetet pinade henne i timmar med sina frågor, tills hon dukade under.

Striden var slut Honvar bruten av det förflutnas väldiga kraft Traditionen och de inlärda föreställningarnas makt stängde alla vägar för henne, utom försakelsens. Hennes liv skulle bli öde. Hans bild skulle hon utplåna ur sitt minne. Men den skulle hämnas med att utplåna alla andras!

Under sin jämförelsevis korta levnad hade baronen haft många nätter av dödsångest. Men han hade aldrig förr känt ångest att ej bli älskad. Och dock hade han flera gånger förr varit lidelsefullt förälskad. Inför den revolutionerande erfarenhet, han nu gjorde, vek alla andra som skuggor för solen. En brännande, outhärdlig sol lyste upp alla skrymslen i hans själ. Och den sken utan förbaramande över ett ändlöst ökenperspektiv, en levnadsvandring utan Filippa. Han kunde ej fatta något mera skrämmande, något över alla mått och gränser mera ohyggligt.

Fordom, när han läst om män, som utan tvekan för en kvinnas skull gått från gods och guld, kroner och troner, hade han tänkt sig dem som en sorts halvdårar — för att ej säga heldårar. Nu blev med ens deras handlingssätt fullkomligt begripligt, det enda möjliga. Den kvinna, man behövde för att uthärda leva var ju det enda nödvändiga!

Han kunde ej stanna i sin säng. Han steg UPP, gick ut och strövade natten i ända i skog166

och mark. Sedan kastade han sig åter på sängen och sov till långt fram på dagen. Men kärleksångesten hade han ej kunnat sova bort.

Fru Lindskiöld bad Gud, att han i sin oändliga nåd skulle låta det hotande molnet draga förbi. Hon undrade, vad Gud menat med att låta Otto komma hem för tidigt? Var det en

prövning?

På alla håll såg hon faror. Länge hade hon märkt, liur det stod till med Otto. Den arme gossen var alldeles förbi av olycklig, obesvarad kärlek. Han såg ut som om han höll på att svälta ihjäl i all sin rikedom. Den första tidens strålande glädje var spårlöst försvunnen och glömd. Filippa uppförde sig anständigt, det måste fru Lindskiöld medge. På sätt och vis var det hårt att ej kunna skylla något på henne. Hon hade varken flirtat eller koketterat som unga damer alltid brukade göra med Otto. Kanske hon varit nästan för retirée — och det haft nyhetens behag? Det rådde hon inte för, det berodde på hennes omsorgsfulla, fromma uppfostran.

Dunkelt rörde sig på botten av fru Lind-skiölds intelligens en misstanke, att den fullkomliga dygden kan vara, även den, en fara. Tänk om den gode pastorn och den upphöjda prinsessan, Filippas höga vårdare och föredömen, givit den lilla, borgarflickan en oväntadchance — genom att driva i höjden hennes förmåga att kunna säga nej?

Då hade de samtidigt gjort fru Lindskiöld en stor otjänst- Kunde det tänkas, att Filippas omedgörligket skulle locka Otto till extrema handlingar? Det vore att komma ur askan, i elden. Då blev det ej ett mer eller mindre hastigt övergående förhållande, en tidsförlust, utan ett äktenskap med vad det innebar! Förlusten av Åminneberg helt enkelt!

Svettdroppar pärlade på fru Lindskiölds panna. Farväl med den lille fideikommissa-rien! Farväl med den trygga ålderdomen i den komfortabla lilla våningen! Farväl med Lundgren oeh all den goda maten! Fru Lindskiöld ville ej tvingas till uppbrott. Hon ville ej kastas ut i trånga villkor och fattigdom. Hon ville ej veta av den andra branschens triumferande intåg på Åminneberg.

Allt det här var ju som maran!

Vad skulle hon göra? Skulle hon koncentrera sig på att bekämpa den värsta eventualiteten — äktenskapet? Eller skulle hon bekämpa dem båda? Det vore det bästa, om där fanns utsikt till framgång. Pastor Shermans sondotter fick hon inte offra för att rädda Ottos ägodelar _ om det kunde gå på annat sätt. Pas-

tor Sherman hade ju räddat hennes egen själ!December månad blev våt och mörk, det regnade veckor igenom. Den upplivande frosten och snön lät vänta på sig.

Inomhus var atmosfären lika tung som ute. Dessutom var stämningen den mest tänkbart konstlade. Två olyckligt förälskade människor, som varje minut söker hindra sitt lidande att märkas. Fru Lindskiöld gick emellan dem som på nalar, hon ville alltid vara närvarande för att hjälpa dem att förställa sig. Tyvärr hade hon ingen förevändning att infinna sig i Fi-lippas arbetsrum, hon hade intet med samlingen att göra. Där måste hon lämna de unga åt sitt öde.

Lundgren hade order att övervaka, när baronen begav sig till biblioteket. Lundgren rapporterade till fru Lindskiölds stora lättnad, att baronen alldeles upphört att begiva sig till biblioteket.

Det såg ut som han endast träffade Filippa i matsalen och salongen.

Den mindre matsalen var ett rymligt, rektangulärt rum med många stora tavlor, mesti tik tscener av holländsk skola. Djuren var i blekta, ljusbruna toner, männen i blågrönt, grupperna fick rörlighet genom livliga hundar och nitiska tjänare, som stack och skar. Mitt för sin plats hade Filippa en dödad hjort med uppfläckt buk och utrunna inälvor. Hon måste beundra tavlan som konstverk, den var av okänd mästare och hade dock betingat ett högt pris för sin konstnäidiga färg och teckning. Filippa skulle hellre beskådat ett vackert blomsterstycke, när hon åt. Hennes aptit, blev allt klenare och alla de realistiskt trasiga inälvorna gjorde den ej bättre. Aristokrater är härdade, tänkte hon. Jag undrar om det är för att de dödat så mycket djur, som de också är grymma?

Under måltiderna använde fru Lindskiöld pastor Shermans minne som en sorts besvärjelseform. Hon serverade honom som en daglig medicin för att styrka och stadfästa det goda inom Filippa. Hon märkte visserligen, att hennes käre Otto var alldeles uttråkad att höra om den gudabenådade prästen, han såg ut som om han skulle velat kasta ut honom en gång för alla. Men det kunde ej hjälpas, det var för Ottos bästa. Och Otto var i den dilemman, att han måste tiga och lyssna för att ej såra Fi- , lippa.

Sin revanche tog han ibland med små kritiska utfall mot präster och religion över hu-

vud taget. Det var som om han känt svartsjuka mot pastor Sherman. En berättigad fruktan, att denne skulle från andra sidan graven röva Filippa ifrån honom.

Ju närmare det led mot ett avgörande, dess mera nitisk blev fru Lindskiöld att tala om ”farfar”.

— Vilket ansvar, kära Filippa, inför Gud och människor, att vava hans barnbarn!

— Ja, sade Filippa andaktsfullt.

Det var henne en stor tröst att bli påmind om farfar. Hon kunde ej längre av egen kraft frammana honom tillräckligt effektivt. Hur hon än sökte klamra sig fast vid honom och prinsessan, förlorade hon dem ur sina tankar, de upplöste sig som dimfigurer, och endast Otto blev kvar i hennes fantasi.

— När man hörde pastor Sherman, sade fru Lindskiöld, hade man känslan, att av andra fick man aldrig ett verkligt Guds ord. Det var i synnerhet hans värme i bönen, som var så stor. Du har förstås reda på hans bönhörelse med mördaren Uhr?

— Jag minns att farfar en gång berättade om honom. Och när jag, efter farfars död, genomsåg hans chiffonnier, fann jag ett stycke bröstsocker. Det var inlindat i silkespapper, på vilket farfar skrivit: ”Minne av Uhr på vägen till schavotten. Han nödgade mig att taga det enda, han hade att ge.”171

— Bland de troende i Stockholm talades länge om Uhrs omvändelse, fortsatte fru Lind-skiöld. Den gjorde intryck även på de världsligt sinnade.

Sedan låtsades hon tala till baronen, fast alltsammans var för Filippas räkning:

_____Uhr var en yngling, som i rus och vrede slagit ihjäl sin egen far. I fängelset kände han en gränslös fasa för att dö. Direktören och alla med honom blev uppskakade av hans vilda raseri. Det var något hemskt att släpa en så förtvivlad ung man till stupstocken. Då bad man pastor Sherman tala med Uhr. Han lät stänga in sig dag efter dag

hos fången, och bad med honom. Men först vann han hans vänskap och förtroende genom samspråk. Och se! Den förtvivlade ynglingen blev som en omvänd hand. Guds nåd kom så överflödande, att det skedde ett underverk. Pastor Sherman talade honom ej blott till frid utan till salighet. Uhr blev strålande lycklig. Pastor Sherman satt bredvid honom på kärran och höll hans hand. Pastorn bad Gud hela vägen, att ej hans egen hand skulle darra, den andres var alldeles lugn. När de kom fram, tog mördaren ett vänligt farväl av alla, sist av bödeln, som han hjärtligt beklagade och bad om förlåtelse, att han skulle göra honom ett så obehagligt besvär. Bödeln blev så rörd, att han knappt kunde lyfta bilan och glömde att vika ned fångens skjorta.Då vinkade Uhr helt stilla hejdande åt honom — hans händer hade blivit lossade — och vok själv ned sin skjortkrage. Åskådarna rördes till tårar, något sådant hade de aldrig varit med om.

Baronen ville ej visa, att berättelsen gjort intryck även på honom.

— Kunde dom inte benåda en så beskedlig pojke? Varför använde ej pastor Sherman sin övertalningsgåva att beveka höga vederbörande?

— Han försökte, sade Filippa. Men mördare fick inte nåd på den tiden.

— Bara Guds nåd, inföll fru Lindsldöld, I detta fall var den väl till en sällsynt stor hug-svalelse? Pastor Sherman fick ett grepp om människors hjärtan, som gjorde honom till den bäste av alla tröstare. Men han skulle intet förmått, om det ej varit sanning bakom hans ord.

Nu kunde baronen ej hålla sin opposition tillbaka,

— Sanning? Vad är sanning? Jo, att fantasiens berusning är det bästa lindringsmedel vi har! Därför hyllas sublima bedragare som mänsklighetens största välgörare.

— Med sublim bedragare menar ni farfar? frågade Filippa tonlöst.

— Det är inget klander, urskuldade sig baronen. Han trodde ju själv på himlen och alltdet där! Men tror ni, att Uhr verkligen kom i Jesu famn, i ett paradis'? — Det kindrar inte, att jag gärna unnar mördaren de illusioner, kan fick. Jag skulle unnat konom livet också. I samma belägenhet hade jag ingenting emot, att en sublim bedragare kom till mig. Det är endast sällketen, som rår på fasan. Det är därför människorna vill ha en Gud, som ger ersättning för all den oerhörda nöden. Nog är det i alla fall ett bedrägeri. Och jag är inte säker på... vi får väl aldrig riktig klarhet, om slutsumman är vinst eller förlust av det stora andliga bedrägeriet, som predikas över hela världen?

Plötsligt blev han mera revolterande:

_____Vi är väl i alla fall skapade för att stanna på jorden?

_____Visst inte, sade fru Lindsltiöld. Kyrkorna pekar symboliskt mot höjden.

__ Kyrkorna är nog till för att man ska

glömma jorden — oek sanningen, kom det långsamt från Filippa. Bland farfars åhörare såg jag ännu i det sista många ämbetsmän. Dom gick nog och hörde honom för att slippa sanningen, den protokollerade sanningen. Men det finns kanske en annan — som inte kan tas till protokoll? En för verkligheten — och en för overkligheten? Vi lever ju lika mycket i overkligheten?

— Jag ska visa er något verkligt, utbrastbaronen livligt. Sanningen ..för mig och hela mitt kommande livl

Han gick in i sina rum för att hämta något.

— Kära barn, viskade fru Lindskiöld, det är som om två makter kämpade här inne — Gud och djävulen — om dig! Din farfars förböner har du, det ger mig förtröstan.

När baronen återkom hade han i handen en liten statyett av elfenben, föreställande två små apor.

— Dom har gjort mig lika mycket glädje som pastor Skerman gjorde mördaren Uhr, sade han allvarligt.

— Skall den glädjen stå sig i evighet1? frågade fru Lindskiöld.

— Vad vet någon om det!

Han hanterade den lilla statyetten med ömhet.

— Jag beställde den av en japansk konstnär. Den står på mitt skrivbord. Den är mitt samvete. Var dag frågar jag mig, om dessa små varelser dött för mig förgäves.

Filippa fick den i handen. Det ena lilla djuret undersökte bekymrat sin arm, det andra sträckte fram en frukt åt betraktaren, förmodligen hälsans symbol, ett äpple.

— Våra själar beror ju av våra kroppar, kom det vädjande från baronen. För mig är dessa små varelser mänsklighetens välgörare framför alla. Min läkare därborta trodde att174

dom skulle förlossa mänskligheten Irån det gift, som silat sig ut över hela jorden som den gula färgen i ett citronskal.

— Men kroppen skall ju dö, utropade fru Lindskiöld. Det var det pastor Sherman visste, bättre än alla. Han satt vid oräkneliga dödsbäddar. En gång hade han en liten läsflicka, som inte ville dö. Hon bodde i backarna på söder. Dit upp till henne strävade han i ur och skur för att tala med henne om saligheten som väntar Herrens trogna. Också hon dog jublande. Hennes lyckligaste stund skulle bli det ögonblick, då hon fick se Jesus. Själen är det förnämsta, själens frid övergår allt. Det var det pastor Sherman predikade. Det kan vi, som hört honom, aldrig glömma!

Fru Lindskiöld hade talat med en nästan extatisk innerlighet. Hon såg på Filippa. Den unga flickan såg ut som om hon gärna lämnat denna jorden för att gå till farfar i himlen.

Det gjorde fru Lindskiöld ont om henne. Stackars liten, det är nog hennes stora kärlek det gäller, fast hon inbillar sig, att hon avskyr Otto. Måtte Gud stå henne bi! Allt blir bra, bara Gud segrar!

01 dfrun försjönk i minnen. Hon kom ihåg, när hon själv en gång i sin varma ungdom gjorde upp räkningen med sin stora kärlek. Sådant sker i ett bittert ögonblick, som aldi ig glöms. Hon hade blivit räddad av katekesen,av sjätte budet: Du skall icke göra bor. Hade det ej varit så fula ord, skulle bon den där natten — en underbar sommarnatt i en park vid en månbelyst sjö — ba hängivit sig åt älskaren, därför att han grät över hennes band. Hennes man var på världsomsegling. Men sjätte budet hade så stygga ord. Hennes kärlek, som var så poetisk — skulle den sedan ba något att göra med sjätte budet, som var så vidrigt1? Ordets makt över tanken! Oeb över bandlingen — oeb över livet ocb lyckan! Eller olyckan? Sådant vet man ju inte på förhand, man leker blindbock. Hur nära, att hon lockats in i syndens djup! Ocb vad hennes älskare grät! På den tiden var bon söt. — Sedan kom all den myckna ofriden, ända tills hon blev frälst. Det hade bon aldrig blivit, om ej pastor Sherman haft gåvan, att tala just för henne. Den underbare själasörjaren förstod varje smärta, även kärlekens. Hade han själv någonsin varit fullt lycklig — eller ens det minsta lycklig? Det visste ingen.

Men hon hade givit ett finger åt djävulen ... för länge sedan... under alla år. För Ottos skull. Han var ju som han var. Han måste ju ha kvinnor. Den onde viskade i hennes hjärta, att berodde det bara på henne, Eva Lindskiöld, så kunde de unga gärna få tillhöra varandra. Hon skulle inte förråda dem. På ett par, tre år skulle det väl ändå vara slut Så länge kun-d® man väl vänta med äktenskapet" Filippa var ju inte farlig för den kommande arvsföljden ...

Ivnappt hat! dessa funderingar gått genom hennes hjärna, förr än hon med blygsel jagade bort dem. Gamla kopplerska, att du inte skäms? Har här inte varit nog- osedlighet på Årninne-berg? Om också de små skönheterna uppfört sig städat och alla former iakttagits! Din svaghet för Otto har varit alldeles för stor. Vad säger hans mor i himlen om din vaksamhet? Och pastor Sherman kommer att ställa dig till räkenskap!

Den dag det kom telefonbud från doktorsgården, att lille Sigurd avlidit, kunde Filippa ej förmå sig att gå ned till middagen. Hon ville ej se baronen.

Sigurds stoft brändes och askan sattes ned i fru Grothéns familjegrav på Solna kyrkogård.

Någon tid därefter kom fru Grothén tillbaka för att fortfarande bo hos sin man. Han var glad att få igen henne. Han tyckte, att hennes livlösa sällskap var bättre än intet, med andra ord, han höll av henne.

Mamsell Månson berättade för Filippa, att baronen sänt sin bil till stationen för att föra fru Grothén till hennes hem. I sista minuten hade han beslutit sig för att själv hämta hen-

12 — Filippas öden.ne och stigit in i bilen, när den körde åstad. Det hade väckt uppmärksamhet.

— Han vilie väl tala med henne efter déu stora sorgen, förmodade mamsell Månson. Det har varit något mellan dem.

— Det har jag gissat för länge sedan, sade Filippa stelt.

Mamsell Månson såg på henne och det var som om hon läste hennes tankar. Filippa kom att tänka på Elvira. Mamsell Månson gjorde detsamma.

— Dom har fått reda på Elviras förförare, sade hon. Det var en handelsresande, som hade en hemlig fästmö på vart ställe, han besökte. Några av våra smeder fick tag i honom och slog nästan ihjäl honom, så mycket stryk fick han! Det var det, jag sa, att det nog var en utsocknes!

För Filippa kändes det som en befrielse, att baronen ej var medskyldig i Elviras död. Under intryck av denna lättnad blev Filippa glad, hon började plötsligt att skämta med mamsell Månson, hon kände sig ung och rörlig och ville ha något roligt. Mamsell Månson och hon begav sig ned till bruket, in på en biograf och såg ”Häxan från vilda västern”.

Filippas tankar följde ej med på duken. Vad rätt hade hon att tvivla på baronens omvändelse? Var ej omvändelse något, som kunde ske?Nästa dag väntade henne hennes livs kanske svåraste uppgift. Hon skulle besvara ett brev, som hon fann på sitt bord.

Det var från baronen, en ocirklad och gripande fråga, om hon ville gifta sig med honom. Intet i skrivelsen förrådde, att baronen kom ihåg sitt fideikommiss. Det var som om han ej baft ett öre att avstå för hennes skull, men som om hennes ja var den enda rikedomen på jorden.

Nu var måttet rågat.

Filippa smälte i tårar över brevet. Den hon älskade ville offra henne sin ställning, sin rikedom, alla sina privilegier. Hur kunde hon alltjämt stöta bort honom? De kära döda förmådde ej längre hjälpa henne, de var försvunna. Nu måste hon fly.

Hon började packa, under det hon tänkte ut sitt svar. Febrilt rev hon fram sina tillhörigheter och kastade dem på bord och stolar. Om hon lät honom gifta sig med henne, skulle han förlora sitt hem och allt vad han satte värde på — för en kanske övergående passion. Själv bade hon gärna levt i en koja med honom, som var hennes hela värld. Men hon skulle ej vara den som drev honom från slottet till kojan.

Nu var hon mogen för ett svarsbrev. Hon skrev lika cirklat och tillkrånglat som han skrivit öppet och enkelt. Han ville lägga fram sittISO

bjärta, bon ville dölja sitt.. Qm hon kunnat inse, hur föga bon lyckades...

I sin hjälplöshet använde hon affärstermer, vägrade absolut att reflektera på hans anbud och sade farväl.

Lundgren ombads gå ned med brevet. Därigenom skulle fru Lindskiöld visserligen genast bli invigd, men det gjorde detsamma.

Åter fördjupade sig Filippa i packningen, men hon hann ingenting, förrän det knackade på dörren. Hon hade ej tanke på, att det kunde vara baronen. Hon trodde det var mamsell Månson och ropade förströdd: Stig in.

Det var Otto. Han gick rakt fram till henne och tog henne i sin famn, innan hon hann hindra honom. Sedan var

det för sent.

— Du älskar mig, sade han. Jag läste, det så tydligt i brevet. Du älskar mig. Därför får du inte resa. Jag bryr mig inte om någonting annat än att du stannar hos mig. Tror du jag frågar efter Aminneberg? Hela ståten bär går som ett maskineri för andras nöje, inte för mitt. Bara jag har dig, kan jag bo var som helst Vi ska inte lida nöd, det försäkrar jag dig. Vi ska få det utmärkt. Det är inte mellan fideikommiss och nöd, jag har att välja, visst inte!

Han talade och kysste henne, talade åter och kysste, smekte och kysste. En ström av hänförelse brusade fram ur hans ord, hans rörelser.

Filippa upphörde med att vilja bort från181

honom. Hon hade ansträngt sig så länge, nu fick det bli som kärleken ville. Vid Ottos sida, vid hans axel kände hon en förlösande ro. Detta var således slutet, trots allt? Det förutbestämda ödet? Målet? Hamnen? Varför hade hon spjärnat emot?

Hon tänkte på en sång, som Ina brukat gnola vid spisen: ”Evighetens sälla strand”. Hennes Amerika!... Vad kallades landet, där Filippa nu var? Verklighetens eller overklighetens rike?

Hon och Otto hade funnit varandra! Var var hennes hat? Hade det försvunnit genom en förtrollning? Skulle hon vakna?

Mellan hans kyssar kom en paus, deras ögon möttes, de log, de skrattade, ett förläget litet skratt ur hjärtat, som om de tog avstånd från dårskapen att inte begripa, att de var ett. Händerna möttes, kinderna möttes, barmarna möttes, de andades snyftning och jubel. Kärlekens genius surrade dem fast till varandra med sin magiska spindelväv, vilkens osynliga trådar är skapelsens starkaste järnkättingar.

Fru Lindskiöld blev förfärligt altererad.

— Du störtar honom, Filippa! Vad är det för kärlek? Hans passion för dig har berövat honom förnuftet! Men du har väl ännu kvar en smula förstånd? Vill du ruinera honom?

— Ja!... Om jag bara tänkte på mig själv!182

Det som tant Eva kallar att ruinera honom, det skullo göra honom mera till min jämlike. Det skulle jag föredra. Men jag gör det inte. År det klokhet? Eller är det kärlek? Jag vet det inte. För hans skull vägrar jag det, han erbjuder. Vi gifter oss inte... Det blir ett äktenskap i alla fali. Om nu det ordet betyder något mera än kärlek? Jag ser det inte längre så.

Filippa hade glömt världen och dess åsikter — ogIi vad mera var, hon hade slitit ledbandet från farfar och prinsessan. Hon hade förgätit det hon lärt. Och det underbaraste — samvetet frågade ej längre någonting. Hon var så lycklig, att det teg.

Otto tog det som en hederssak, att deras förening skulle bli så lik ett riktigt äktenskap som möjligt. Han lade plötsligt i dagen en stor vördnad för det konventionella. Ingenting som rörde Filippa fick påminna om något förhållande, han haft förut. Nu var det hans hustru, det gällde. Han tyckte han var skyldig, att liksom klistra på henne den etikett, som samhället gillade. Han uttalade ordet hustru med respekt och han ämnade begära, att andra visade samma hänsyn.

— Pastor Ullgretn ska minsann få läsa välsignelsen över oss, antingen han vill det eller ej, skämtade Otto. Det imponerar på folket Dom begriper nog, att det är ett giftermål, fastjag måste kringgå den jävliga fideikommiss-bestämmelsen om adlig brud.

— Vad släkten ska jubla, när det blir bekant, jämrade fru Lindskiöld.

— Var inte orolig, tant Eva. Skrattar bäst som skrattar sist! Jag har en plan i bakfickan, som ska fram i sinom tid.

Oldfrun gjorde stora ögon, men fick ingenting vidare veta den gången.

Till Filippa sade han intet om sin plan.

Hon reste till tant Agga i Sigtuna för att själva bröllopsdagen återkomma i dennas sällskap, jämte Per och Berta. Det blev till att börja med besvärligt att få tant Agga med på ett fritt äktenskap. Hon slog ifrån sig:

— Du vet väl att det var vigseln, som var tvisteämnet mellan din farfar och Asta?

, _ Ja> svarade Filippa. Numera står jag all-

deles på Astas ståndpunkt. Vigseln är ingenting övernaturligt. Den är en registrering, det är allt. Och kan man inte bli inregistrerad, får man reda sig därförutan.

_ Du tar offentligen parti mot din farfar? Kan det bli någon välsignelse med det? Han ansåg vigseln vara ett tecken på, att Gud ombads vara med i förbundet. Utan Gud ur det idel köttsligbet.

— Det är just den uppfattningen. Asta ägnade sitt liv att bekämpa, utbrast Filippa upprörd. Först nu, när jag själv tvingats att t än-

h—i184

ka ock ta parti, förstår jag rätt hennes så omstridda sats, att vigseln varit kvinnorna till olycka. Den har besudlat deras kärlek. Den har värnat om hustrurna och offrat mödrarna. Men mödrarna är många flera än hustrurna. Du har inte aktning för min kärlek, tant Agga? Hur träffade inte Asta huvudet på spiken, när hon skrev: ”Om kvinnorna hade aktning för kärleken, skulle världen ha aktning för kvinnorna!”

— Vilket nonsens! sade tant Agga. Vilket bedrövligt, lättsinnigt prat!

Men hon gav med sig, när hon från Per fick avskrift av ett viktigt dokument. Otto hade bett honom meddela tant Agga det testamente, som deponerats i ett arkiv i Stockholm. Det lydde:

"Om döden skulle bortkalla mig från min älskade hustru Filippa Sherman, eller vi, det Cud förbjude, skidle skiljas under vår livstid, bestämmer jag härmed, att från brukskontorct på Jminneberg till Filippa Sherman så länge hon lever, årligen utbetalas en summa av fem-tig tusen kronor.

Otto von Pohlheimer

— Det blir mycket för Filippa, sade tant Agga. Fast det är en spottstyver för honom. Han är ju Sverges rikaste man. — Bara det nu är att lita på?Det blev ett storartat bröllop. En mängd gäster var bjudna. Extratåg ocli bilax ställdes till förfogande, allt gick i stor stil som i den gamla, goda tiden, då slottet var fullt av gäster.

Filippa bar den Åminnebergska guldkronan för dygdiga brudar (bon fogade sig i allt som Otto önskade) och en spetsslöja, som tillhört en engelsk drottning. Brudklädningen var från Paris, av vit sammet och tyll, buketten av jättestora ”Guds mästerverk”. Hon förevisades på slottsbalkongen, belyst av kandelabrar, folket hurrade och ropade välmenande, litet grovkorniga tillönskningar, så som det brukas på feodalgods.

Det förgyllda bordssilvret, tolv dussin av varje, fick komma fram ur skattkammaren. Det var ett evenemang i trakten. Maten tävlade med vinerna i överdåd, vid champagnen kom pastor Ullgrens tal med den beställda allude-ringen på Gud. Talet var hopsatt med stor talang, utan en enda vits. Det balanserade diplomatiskt mellan gillande och neutralitet, dröjde mest vid en stämningsfull beskrivning av den höga, rena kärlek, som i sig är ett vittnesbörd om Guds välsignelse.

I festvåningen blev trängsel, när hela den eleganta skaran strömmade dit från stora matsalen. Otto och Filippa tog plats i ett mindre kabinett, där alla passerade till de större salongerna. På så sätt fick var och en tillfälleatt trycka brudparets bänder och skåda bruden på nära håll.

— Det finns en förklaring på denna galenskap, viskade en man till en annan, när de passerat kabinettet, men den räcker... Hennes utseende!

När alla händer var tryckta och brudparet ett ögonblick blev ensamma i rummet, tog Otto Filippa i famn och frågade ömt:

— Nu?

Hon nickade och begav sig i väg till sitt rum för att ändra sin toalett för resan. Hon behövde ej klä om sig, endast ta bort slöjan och kronan. De skulle ej resa långt, men hon visste ej vart.

Hon tänkte just ringa för att få hjälp med den dyrbara slöjan. Hon vänder sig om — och ser fru Grothén i den öppna dörren.

Fru Grothén hade gjort uppseende bland gästerna. Hon hade skridit fram, ensam och livlös som vanligt, alla tyckte synd om henne för sonens död. Filippa hade helst ej velat ha henne med på sitt bröllop, men hon kunde ej debattera saken.

Fru Grothén var mycket vacker den kvällen. Hon var också klädd i vitt.

Filippa gick emot henne:

— Söker ni mig!

— Ja. Jag vill framföra Sigurds hälsning.

Därpå stängde hon dörren efter sig. De bådakvinnorna stod ock såg på varandra i tystnad. En häftig impuls till medlidande strömmade fram ur Filippas hjärta. Hon var i skuld till denna olyckliga medsyster. Hon skulle velat trycka henne intill sig och säga tack och förlåt. Tack att du räddade Otto! Förlåt att jag avskyr din närhet!

— Sigurd, sade fru Grothén, hälsade till er gång på gång. När han yrade, fantiserade han om er. Han ville gifta sig med er, när han klev stor. Han kad mig ke er, att ni inte skulle gifta er under tiden...

Hennes röst lät så förfärande hemsk. Småningom skedde en förändring i hennes livlösa ögon. Deras slöhet gick över i bitter energi. Hon tycktes längta efter en förevändning att få brusa ut. Men Filippa gav henne ingen, lion stod alldeles tyst. Då fortsatte den andra:

— En sådan här dag frestas man till reflek-tioner om vad som menas med kärlek. Oegennyttig kärlek...

— Jag vet vad det är, sade Filippa och hennes skära kinder klev röda och heta.

Fru Grothéns kinder klev om möjligt ännu vitare. Hon såg ut som om hon vilket ögonblick som helst kunnat lämna detta jordiska, hade det ej varit för uttrycket i ögonen, som blev vasst och skärande hånfullt.

Plötsligt förde hon handen till hjärtat och pressade fram:— Jag älskade er man... Jag räddade er man...

Filippa utbrast bönfallande:

— Men jag rår ju inte för det? Varför kommer ni och säger mig det... i dag?

— Jag gav honom allt. Min hälsa... barnets hälsa... Min mans levnadsglädje... Jag överlistade Otto. Han trodde, att han måste välja mellan min kärlek och spriten. Så älskade jag honom, att jag förmådde stå emot, tills han slutade dricka. Det var en tvekamp, ett envig, som tog alla mina krafter. Men jag dolde sanningen för honom, och han blev botad. Hur han än valt, hade jag blivit hans, men det fick han inte märka. Jag älskade honom i hans förnedring så att han reste sig. Det bedrägeriet var ett bravurnummer, som jag borde vara stolt över. Sedan födde jag honom en son. Han gjorde ingenting för mig.

— Ingenting?

Filippa ryggade tillbaka.

— Han lämnade spriten för att få mig. För sin egen skull. Mig har han ingenting offrat. Kan ni bli lycklig med en sådan man? Som ingenting gör för sin sons mor? Pengar, vad är det? Nu behöver Sigurd inga pengar! Borde han ej berett gossen och hans mor ett hem? Han skulle givit sig själv och allt det han ägde, det var min kärlek värd!Tåx-ar av raseri och. förtvivlan bröt fram i fru Grothéns ögon. Hon väste fram:

— Om ni ville gå ur vägen, skulle han vakna till medvetande? Nu vill han ju bli en hederlig man. Om ni ej funnes, skulle han inse, att hans första plikt är mot mig. Min son har dött genom honom... Han är skyldig mig en son... Gå ur vägen! Ge mig min man! Ge mig...

En vit, avsvimmad kvinna bars bort Med skälvande händer lossade Filippa krona och slöja, kastade om sig en kappa med kapuschong och skyndade ned till Otto i bilen. Den förde dem bort längs vägar med brinnande tjärtunnor och hurrande undersåtar.

Den vita, avsvimmade kvinnan spökade i brudgemaket. Filippa kunde ej förjaga bilden ur sitt huvud. Hon berättade alltsammans för Otto, som blev förfärad, att denna plågsamma scen möjligen skulle avkyla Filippas kärlek.

Filippa kunde ej tala med Otto om sitt samvete denna stund. Han tänkte blott på deras lycka. Men han lämnade Filippa tid, han väntade tills den moraliska oron i hennes sinne stillats av, då sade han allt, ban hade att säga:

— Jag älskar henne ej. Jag kan ej gottgöra med en kärlek, som inte finns. Jag älskar dig, Filippa,

Han låg på knä vid hennes huvudgärd. Han kände sig ovärdig... evigt ovärdig... Men omlian också var ovärdig, skulle han dock bli sådan, att hon till slut skulle se, att uslingen i honom var död... Denna änglahärlighet, detta Guds mästerverk var hans hustru. (Ordet hade blivit hans idol, därför att alla andra ord syntes honom smutsade, förbrukade.) Nu, när det var sin hustru, han ville famna, skulle då det förgångna komma med hämnd och röva henne ifrån honom? Om Filippa skulle han kunna kämpa med hela världen till sitt sista andetagi Och med Gud och djävul och henne själv 1 Henne var det han fruktade mest! Om hon inte ville veta av honom, vad skulle han då göra? Då var han en förlorad man!

Filippa låg och grubblade i samvetsnöd. Borde hon gå ur vägen för fru Grothén? Hade hon rättighet över Otto? Var hon egentligen hans maka? När man ej anser vigseln vara det utslagsgivande, vad är det då som avgör plikter och rättigheter? Finns det band, som aldrig erkänts och ändå binder? Mitt eländiga samvete! Varför plågar det mig utan att säga, vad jag ska göra? Nej, jag kan inte lämna Otto. Han är inte min med något band, men han är inte heller fru Grothéns! År det en synvilla? Eller tycker jag mig skymta som en ljus hägring, att friheten är den rätte ledaren? Att den stund i människornas liv, som kallas ”ägandets” — vilken profanering! — mer än alla andra skall vara den fria viljans stund!ltl

Hon vände sitt huvud mot Otto. De såg in i varandras ögon. Intet blev talat.

Filippa flyttade sitt huvud på kudden, så att hennes kind kom intill hans.

— Jag vill glömma allt hos dig, viskade hon.

De reste till Paris och Kom. Snart kunde Filippa utantill, vad hotell, teatrar och lyxbu-tiker kan ge av sensation. Det var ett oavbrutet njutande av allt vad pengar kan skaffa. Hon presenterades som friherrinnan von Pohlhei-mer.

— Vem som helst, sade Otto, kan kalla sig för friherrinna utomlands. Och jag har inte lust att förklara för var portier, att vi inte är vigda.

Otto köpte lienne smycken, mera än hon ville ha. Hon tänkte på prinsessan, som sålde sina smycken för att lindra andras nöd.

De tillbringade vintern i Neapel, Taormina och Egypten. När de sedan drog mot norden, var babyn på väg. I Ottos föreställning var barnet en son. Han ägnade honom stort intresse. Han påstod, att han gått och väntat på att få något allvarligt att ägna sig åt. Nu hade det kommit, det var barnet. Filippa tänkte även på den lille Sigurd. Och andra, som möjligen också fanns? Var? Hur?

Otto Filip kom till världen i det rum på Åminneberg, där Pohlheimarna brukade se da-m

gen. Men rummet var nyinrett, allting fräscht och efter Filippas smak. Gossens första ljud var ett långt oartikulerat o-o-o-o-o, därför fick han genast namnet lille O. Pastor Ullgren döpte honom till en kristen och god sportsman (undei’-förstått) och fru Lindskiöld var omvartannat strålande förtjust och sörjande. Barnet var ju makalöst. Men ej den rätte arvingen 1

— Ni borde ej låta honom växa upp på Å minneberg, sade hon en dag. Det är grymt att låta honom fästa sig vid

stället, när han ändå ska fördrivas härifrån.

— Fördrivas? Min son? Aldrig i livet, utropade Otto.

Han smålog som en tjuvpojke, som utspekulerat en bragd, som ska slå omgivningen med häpnad. Och så kom planen fram, som han burit i bakfickan. Han ämnade avskaffa fideikommissinstitutionen.

Filippa såg öveimaskad på honom, fru Lindskiöld log tvivlande.

— Det går inte, sade den senare. Tror du inte, att den tanken föresvävat mig många gånger? Men den andra grenen går aldrig in på det! Din kära släkt har mäktiga försänkningar. Mot deras protester förmår du ingenting.

— Du missfförstår mig, tant Eva. Att försöka enbart med Åminneberg har aldrig fallit mig in. Nej, det ska bli storpolitik. Hela instu-tionen ska bort. Riksdagen ska göra det.— Genom dig? inföll Filippa. Ska du bli riksdagsman?

— Bevara mig väl, log Otto. De usla liberalerna, fortsatte han av gammal vana, det hade varit deras skyldighet att skaffa undan skräpet långt för detta. Men dom gör då aldrig, vad dom ska. Därför får jag göra det själv.

— Det är bra nog samhällsomstörtande, sade fru Lindskiöld betänksamt. Men hjälper det lille O till arvet är jag i alla fall med på saken.

— Första kammaren borde höra er, skämtade Filippa. — Hur ska det gå till?

— Jag vill naturligtvis inte framträda oeh tala i egen sak. Men mina pängar ska få arbeta i det t5rsta. Jag har tänkt be Per sköta trådarna. Han kan nog tänka ut, hur en kampanj bäst ska arrangeras och manövreras.

deikomisserna rörde upp åtskilligt med damm. Det började osa hett, man märkte i tidningarna, att den gamla institutionen stod på lerfötter.

TlÅ -Pf«rla nlnfcl i r«n ctrömlrnnfrino* TT.n

Det blev en stor affär. Agitationen mot fi-fande. Det var första tecknet till att motståndare i andra lägret började visa tänderna på allvar.

— Det är något kreatur, som släkten mutat, sade Otto om den anonyma artikeln.

— Det var det infamaste jag hört, sade old-frun. Jag kan vittna, att Filippa är oskyldig som ett lam. Ska jag skriva?

— Man kan inte byta ord med en anonym fähund, sade Otto.

Artikeln fick efterföljare, det började dyka upp litet varstans anfall på Filippa. Otto fick journalister att skriva kraftiga gensagor, men utan synbar verkan. Lögnen och förtalet frodades ocli spreds oavbrutet. En dag fick Filippa följande hotelsebrev:

Fröken Sherman, Åminneberg.

Era intriger äro ieke längre någon hemlighet. Ni är girig på er oäkta sons vägnar, ni vill skaffa honom Åminnebergs fideikommiss och allt vad därtill hörer. Vi råda er att sluta med ert snikna intrigspel, annars går ni icke säker, varken ni eller barnet.

Vän av lag och rätt.

Otto överlämnade brevet till polisen, som emellertid forskade förgäves efter avsändaren.

— Min älskliga släkt vill nu mörda min son, liksom den en gång ville mörda mig, sade Otto. Jag får anställa skyddsvakt åt dig och lille O,—- Du har för mycket pengar, inföll Filippa. Om du bara vore måttligt rik, hade du alltid fått vara i fred. Men nu väcker du en så oerhörd avund!

— Hos vilka? Hos några stycken djävlar, som fått den fixa idén, att dom ska ha det som är mitt! Dom tycker inte, det är för mycket — om det blir deras!

Det blev än värre. Det skrevs en häftesro-man, som spriddes i massupplaga med genomskinlig, vidrig anspelan på Filippas förhållande till Otto. De utmålades båda som degenererade individer, han var dock mera ett beskedligt kräk, men hon var en listig och fräck kvinna, som bjudit ut sig åt baronen för att nå sitt mål: fideikommissets millioner. Romanen hette: ”Ou est la femme? (Var är kvinnan?)”

— Uppge striden, Otto! bad Filippa.

— Det vore orätt mot lille O, sade Otto. Jag är skyldig att kämpa för hans rätt. Och vem skulle vinna på att jag slutade? Släkten! Enbart släkten! Folket här skulle förlora. Dom får över sig en buse av värsta släg.

Han kysste henne tröstande.

— Var inte ledsen, Filippa. Det blir vi, som segrar! Sen gifter vi oss och lille O får sin lagliga rätt Ha bara tålamod! Motionen ska snart behandlas. Den går igenom.

Motionen föll.—• Det blir att återkomma. Nästa gång går det. Det måste gå.

Otto var år efter år i ett segervisst stridshu-mör. Men förföljelsen mot Filippa tycktes bli en institution även den.

—Jag har blifvit så smutskastad, så jag kan aldrig bli ren mera, sade bon nedstämd. Om jag åtminstone hade den trösten, att jag säkert visste, det skulle bli lille O till lycka. Men det tror jag inte.

— Han ska bli som min far, sade Otto, och allt det jag inte blivit. Lille O är naturligtvis begåvad — doktor Grotkén har nog rätt i sin teori, den har du väl hört? Att energien hoppar över ett led. Lille O blir en stor man. Dä behöver han makt Det får han inte utan pengar.

Äktenskapet hade ej fullkomligt blivit, vad Filippa tänkt sig. Hon hade trott, att ensamheten upphörde, när man fick den, man älskade.

Erfarenheten lärde henne, att själarna, även de älskade själarna, är vildfåglar, som flyger fritt under himlens fäste. De har inga bestämda banor, de är de enda himlakroppar, som irrar planlöst i det oändliga. Ån är de nära tillsammans — så de tror, de smultit samman — än är de tusentals mil fjärran.

Men lycka hade hon i sitt hjärta, en lidelsefull lycka. Molnen på dess firmament betydde föga, hon visste, att solen fanns. Otto älskade henne, endast henne. Hon var honom nog.Att söka rentvå Filippa blev för Otto en hederssak. Han led obeskrivligt av att bon för stora massor av folk var en brännmärkt kvinna.

— Om jag kunde visa hela världen, hur jag beundrar dig, sade han. Om jag kunde hedra dig på något sätt, som syntes över landet!

Det yppade sig ett tillfälle.VIL

Funderande på vad han skulle göra för att krya upp Filippa, som blivit medtagen av de två sista årens ledsamheter, fick Otto vid ett besök i Stockholm av en händelse höra, att Solvik var att hyra.

Han hyrde det ögonblickligen. När han kom hem motiverade han sitt handlingssätt med att Filippa behövde luftombyte. Det skulle verka upplivande på henne att återse det ställe, hon var så fäst vid alltifrån barndomstiden. Filippa blev röd av sinnesrörelse. Otto hade gissat rätt, hon blev mycket glad.

Solvik, som stått obebott sedan prinsessans död, var en smula förfallet, dock ej värre än att det hann sättas i stånd före sommaren.

Det enda som skulle kommit Filippa att tveka var en djup pietet för stället. Kunde det anstå vanliga dödliga att residera som herrar i ett helgons bostad?

Otto skämtade med hennes vördnad för kungligheten, men Filippa upplyste honom, att han tog fel. Det var ej för att prinsessan Caroline varit prinsessa, som hon kände sig ovärdigatt disponera hennes villa. Vilket kungligt lustslott som helst skulle hon gladeligen taga i besittning, om det behagade henne och bjöds henne. Nej, det var för att prinsessan var den människa hon var, utan like i människokärlek! Först Ottos anmärkning, att Solvik antagligen skulle få mindre hänsynsfulla hyresgäster än Filippa, om hon drog sig undan, gjorde slut på all tvekan.

Den gamla staden med medeltidsruiner, en mil från Solvik, hade mäktigt tilltalat både Filippas och Bertas fantasi redan när de var små flickor. Där hade de svärmat och lekt så som Filippa lekte med Per i gångarna under det gamla prästkvarteret.

När Filippa nu åter en morgon åkte genom norra porten i stadsmuren på väg från Stock-holmsbåten till Solvik, tryckte hon Ottos hand i ett sorts svärmiskt rus. Berta var också med, lika minnesrusig som Filippa.

Berta hade kommit från Paris, på inbjudan från Filippa, och hade med sig sin lille son Felix och sköterska. Hon hade blivit en fullständig pariserska till det yttre, men i sätt och sinne var hon på pricken samma gamla Berta, trogen, rättfram och glad.

De båda vännerna gingo hand i hand till alla platser, som påminde dem om gångna tider. Det blev ej så litet vemod i återseendet.

I grindstugan bodde ännu det gamla vaktar-paret, men den bruna hunden Fidele, som alltid brukade skälla, var borta. I stallen saknades hästarna, — de stora, svarta! Vad blev deras öde? — Där stod i stället automobiler. Ekonomihuset var tomt, där som en hel befolkning en gång bott! Hovmästare, lakejer, kuskar, trädgårdsmästare, kammarjungfrur, linne- och sil-verbevarerskor, aumöniérer, hushållerskor, kök-sor, tvätterskor, springpojkar och så vidare, hela den stab, utan vilken 1'aneien régime ej kunde existera, var sin kos.

Berta påminde Filippa, hur rädda de varit för många av tjänarna, som varit deras odygdiga ålders bekymmer och skräck. Där hade funnits legio av vassa ögon, som sörjde för att allt drogs fram och intet glömdes, att av myggor blev kameler.

Otto hade ämnat resa till Solvik med passande följe, som grand seigneur, Filippa skulle ju spela rollen av prinsessan! Världen skulle döma hans aktning och kärlek efter hur mycket han kostade på henne! Filippa hade mera lust att blygsamt försvinna i skymundan, än att ytterligare dra på sig mängdens blickar. Man enades om, att ej flera tjänare skulle tagas med än som behövdes, blott så blev det den bästa vilan. Filippa gav som vanligt efter — och fick som vanligt som hon ville.

Det kändes för både Filippa och Berta som om rummen sörjde prinsessan. Hur kommerdet sig, att när en älskad ägare uppger andan, atmosfären i hans hem förändras, där blir ej mera så levande som förr, där blir en stämning, som ej kan förklaras. Det måste ju vara inbillning! Men ändå ...

I spänning och hjärtklappning hade de gått in i prinsessans egna rum. Redan i vaktrummet hade de känt igen vart föremål. I prinsessans skrivrum låg portföljen och böckerna som förr. Berta kände igen den bokpress hon själv målat på en sten från stranden, den hade samma plats, den en gång fick av prinsessans egen hand. Det samma var fallet med en penntor-kare, Filippa broderat. Vid fönstret stod bordet med färglådan.

En trappa upp, i biblioteket, hade ungdomen brukat hålla till, när det regnade. Där stod skåpen med de franska böckerna. Där hängde på väggarna de franska pastellporträtten av barnen Beauharnais, de sköna unga damerna och herrarna i stela dräkter och med stora bruna ögon, som följde Berta och Filippa, vart de gick i rummet, och som hos dem väckt svärmiska drömmar.

Intill biblioteket låg det rum, Bertas mor begagnat. Det var där den lilla Berta klättrat upp på en byrå för att ställa sig med utbredda armar framför en tavla, föreställande Kristus på korset. När modern kom in, hade hon ut-202

tröttad hoppat ned under utropet: O, vad det är tröttsamt att vara Jesus!

— Jag känner det ännu, sade Berta.

— Och jag, inföll Filippa, skulle kunna utropa: O, vad det är tröttsamt att vara prinsessan! — om jag som hon skulle tänka på andra från morgon till kväll!

Åt andra sidan fanns det rum, där farfar hott. På schäslongen låg alltjämt kudden och pläden, han begagnat, när han sov middag. Filippa strök med handen över sidenet, en smekning, där det var slitet efter hans kära huvud. Hon kunde ej hålla tårarna tillbaka.

Midsommarafton stod för dörren. Till den skulle vänner komma, tant Agga, Per och några av dem, som varit på Solvik fordom. Den musikaliske kammarherrn, som alltid tyckt om Filippa, skrev ett humoristiskt brev och bjöd sig själv. Han var badgäst i staden, där han hört om ”den nya prinsessan”. Han skyndade sig att ”erbjuda sin tjänst åt det nya hovet”. Han blev mottagen med öppna armar.

Den gamle hovmarskalken var död, annars hade han 110g säkert kommit. Han längtade alltid till sina rum med den härliga utsikten över havet.

Det blev beslutat, att midsommaraftonen skulle firas som förr. Berta och Filippa mindes varje detalj, ingenting blev glömt.Vaktrummet förvandlades till en depot för presenter. Där lackades oell skrevs verser som till själva julafton. Prinsessan hade själv brukat skriva namnet till varenda mottagare.

På stora sandplanen, där så många krocket-spel blivit utslitna, ställdes den utvalda björken, som föreställde julgran och pryddes därefter. På ömse sidor dukades hord med förfrisk-ningar.

Ur sorgen att ej kunna bereda sina barn-hemsbarn en rolig julafton, hade fötts denna idé hos prinsessan att fira jul med dem vid midsommartid. Men sedan prinsessan var borta, hade det ej varit någon fest för dem på Solvik. Glädjedagarna i sjukhem och ålderdomshem var likaledes försvunna. Filippa längtade, att diskret, utan pretention, kunna i en om ock ringa mån ersätta den bortgångna, få sprida en smula sol i hennes spår. Hon hade ju pengar. Ännu mera pengar än prinsessan. Den tanken var nästa ofattbar.

På den bestämda tiden gjorde barnliemsbar-nen sin entré. De tågade upp kring björken med prästfamiljen, sina lärare och lärarinnor. De sjöng sånger och hörde prästen tala, allt var som förr. Därpå kom presenterna och trakteringen och till slut började lekarna. Filippa kände som om prinsessans ande varit med. Hon tyckte sig se glädjetårarna, som lätt började skimra i de mörka, vackra ögonen.— Nu är det hölekens tur! ropade Berta.

Hon hade låtit föra nyslaget hö till gräsplanen på andra sidan villan. Där hade barnen alltid brukat få begrava prinsessan. Att få rasa och leka med henne i stormande yra var barnens förtjusning. Hon skulle ensam försvara sig mot hela femtiotalet småttingar, som tjöt och hurrade, när till slut även hennes huvud försvann under gräset.

— Du ska begravas, Filippa! fortsatte Berta ivrigt, du ska ha törnerna också, inte bara rosorna, annars duger du inte till prinsessa!

Och hon fick törnerna i form av gräs, som kastades över henne från alla håll. På så sätt tvingades hon att spela prinsessa.

Hur det var, sommaren ordnade sig nästan av sig själv i gamla hjulspår. Man tog sig för det, man gjort på Solvik som barn, man åkte till öns gamla kyrkor, besökte ruinerna i staden, ordnade ridpartier, njöt av musik och annan konst. Filippa avskiljde mycken tid åt prinsessans skyddslingar, som inte hade haft någon förströelse, sedan deras höga hjärtevän gick ifrån dem.

Det kom ej ett enda anonymt brev till Filippa på hela sommaren.

Vintern därpå fortsatte Ottos kampanj, men blott med förarbeten till höstens val. Först våren efter nyvalen skulle åter en motion förasfram om fideikommissinstitutionens avskaffande.

Sommaren före valen var familjen Pohlhei-mer åter på Solvik med ungefär samma gäster, som föregående år. Denna gång kom även Bertas man och för att göra Per förnöjd hade Filippa också inbjudit fröken Aina Erling. Hon fick modellera lille O. Aina bidrog talangfullt till trevnaden och sällskapligheten, Otto var road av henne. Men hon var ej nog vacker för att han skulle kunna bli förälskad i henne, förklarade han skämtsamt för Filippa i det han nöp henne i kinden.

— Det är det egendomliga med din man och min, sade Berta, att när dom älskar, behöver dom ingen flirt. Dom är ovanliga karar. Ragnar byter aldrig ögonkast med en uppasserska, vad jag har märkt, och aldrig har han nå’n så’n där på-kant-kurtis med cigarrfröknar som alla andra.

— Jag har aldrig tänkt på att se efter, sade Filippa.

Lille O var stora gossen, nära fyra år, ett i alla avseenden vällyckat barn. Han hade fin-fjuniga, ljusa lockar och sin mammas blåa ögon. Otto ville ha lockarna bortklippta, eom om detta kunde påskynda den sonens manliga storhetstid, fadern gick och drömde om. Men han skyllde på, att håret var i vägen vid badningen.En gång, när Otto lindat en av de ringlande hårlänkarna om sitt finger, hörde Filippa honom säga, i en egendomlig tankekombination: Sumatra.

— Varför säger du så? frågade lille O.

— För dom har så svart hår där borta, svarade hans far.

Hans tankar kretsade ständigt omkring underverket, att han blivit frisk. Han glömde aldrig sin pånyttfödelse.

Men lille O gav fadern ett frågande ögonkast. Då pysen ej förstod, och det ej intresserade honom, sprang han bort och lekte.

Gossens käraste tillhåll på Solvik var stranden, just den bit av stranden, där Filippa en gång lekt skeppsbrott och därigenom framkallat prinsessans vrede — och där han själv skulle omkomma! Hade människan förkänsla av, var hon och hennes käraste skulle möta döden — vilket flyende det skulle bli på jorden!

Filippa och Berta satt i en liten grotta, som av någon okänd anledning kallades Silvergrottan. Den var ingrävd i första terrassen, som höjde sig från stranden. Den hade skydd för alla vindar och öppnade sig blott åt havet och var en omtyckt läsplats. Därifrån var ej avståndet längre till badplatsen än att man kunde urskilja de badande.

Otto vandrade ut från badhuset med lille O, som satt gränsle på hans nacke. Filippa såg,hur hennes gosse vände sig om och viftade med armarna åt det håll, där han visste modern fanns, stolt och förtjust att visa, hur han kunde sitta utan att hålla i sig. Filippa tog sin näsduk och viftade tillbaka. Det var det sista dem emellan.

Felix brukade också bada där med sin pappa, och hade denna dag gråtit för att pappa var upptagen med sin målning. Så blev de räddade.

En fiskare gick på stranden till sin båt med nät på armen. Han stannade och höll handen för ögonen. Vattenytan föreföll honom egendomlig längst bort. I närheten var det alldeles lugnt, nästan speglande blankt. Luften var orörlig. Det hade varit storm i flera dagar, som efterträtts av kvav stillhet, varmfuktig som i en bastu.

Det fiskaren spejade efter var ett mörkt streck längs hela vattenytan. Filippa såg det också, det föreföll som en jämn, hög dyning, som bildade en avsats över den annars släta ytan. Var det en synvilla, beroende på molnskuggning?

Plötsligt störtade sig Filippa med ett skri springande längs den branta sluttningen, följd av Berta. Ett bra stycke ut i vattnet hade Otto förlorat fotfästet. Lille O gled ifrån honom och försvann. Otto reste sig för att ta fatt i gossen, men det var som om något gång203

på gång slagit undan benen på honom. Då kastade han sig framåt, dykande efter sonen. Han måtte sökt honom länge under vattnet — tills han själv blev kvävd.

Fiskaren band om sig en lina, gjorde fast dess andra ända i en av badhusets yttersta pålar och sprang ut till olycksplatsen, men där syntes de drunknade ej längre.

Filippa låg framstupa i sanden... som förstenad... ffanns det ingen barmhärtighet!

Hela vattenytan började i ett nu gunga som rörd av en jättekraft på djupet och långa svallvågor rullade upp på stranden, men drog sig ännu längre tillbaka i sitt återflöde, lämnande botten fri. Det var vad traktens befolkning kallade sugvågor. Stundom, efter storm brukade de komma, dessa långa vågor, under ytan, vilka ej förrådde sig och sin kraft förrän i sista ögonblicket, överrumplande sina offer.

De följande dygnen var viken full av draggande båtar, som dock ej lyckades finna liken. Bövaren havet gav frivilligt åter sitt ena byte, Ottos kropp låg en morgon i vattenbrynet, vid Solviksbuktens andra sida. Att döma efter avståndet från där han försvann och där han kom åter, hade han varit långt ute på djupet. Där stannade den

lille O.

Jordfästningen blev en stor högtidlighet på Åminneberg. Folket tog ej blott farväl av en209

ägare, som trots allt varit älskad, utan av en avhållen släktgren, som skulle ersättas av individer, man misstrodde ocli fruktade.

Otto fick en praktfull kista, rikt skulpterad i stil med sina ättefäders. Han sattes in bland dem under kyrkans golv. Det var som en konstexposition där nere i det grönaktiga ljuset från fönstren längs marken, mästerliga kistor i alla storlekar, från de största till de minsta, kela släkten, den trehundraåriga gren, som nu var avhuggen.

För Filippa visades ett oskrymtat deltagande. Åminnebergsborna hade aldrig trott på förtalet, de var en sort för sig, som ej blåste med alla vindar.

Redan en vecka efter begravningen kom ett juridiskt ombud från den nye fideikommissa-rien och slog sig ned på slottet. Han skulle begynna den vidlyftiga bouppteckningen. Han uppvaktade blott fru Lindskiöld, talade om Filippa som fröken Sherman och lät underrätta henne, att baron Fredrik beviljade henne eh månad till avflyttning. Samtidigt sades ifrån, att inga reseffekter fick borttransporteras utan att först kontrolleras, på det att intet av fideikommissnatur skulle försvinna.

Filippa var då i ett sinnestillstånd av komplett likgiltighet för ägodelar. Hon skulle behövt någon vid sin sida., som bevakat hennes

14 — Fillppas öden.210

intressen. Per skulle varit den närmaste kärtill, men Per var ej längre i Sverge.

En olycka kommer sällan ensam. Eller också är det så, att när olyckan kominer, visar det sig, att den hjälp man trott sig kunna påräkna just då, av någon anledning ej står till buds. Det var fallet för Filippa genom Pers flyttning till London.

Några månader innan Filippa krossades, hade även Per tagit knäcken. Den brytning, som hans vänner förutsett förr eller senare måste komma mellan honom och Aina hade inträffat. Sedan ville Per bort från Stockholm. Han lyckades få plats som chef för ett nybildat anglo-skandinaviskt bankbolag i London. Det var i och för sig ett uppsving för Per, men han var bruten. Ej ens Filippas förlust gick honom till hjärtat. Han tyckte inte längre han hade någon känsla. Han brydde sig till och med icke om pengar.

Hade han varit kvar i hemlandet — och lycklig som förut — skulle han varit Filippa till stor hjälp och vinning. Han skulle packat ned åt henne både juveler och annat och ålagt baron Fredriks ombud bevisskykligheten, att det ej var personliga gåvor till Filippa. Ombudet var en hal och fräek lång man, som såg ned på folk i allmänhet, därför att folk i allmänhet var medellösa personer. Han ansåg rubb och stubb av fideikommissnatur, så att Fi-lippa lämnade sin Ottos rika slott i det- närmaste lika anspråkslöst utrustad som. när kon kom.

Men när ombudet i sin maktfullkomlighet även ville lägga beslag på prinsessans spegel och falskeligen inrangera den i förteckningen över lösöret, sade Filippa nej. Det fick gå till process, om han så fordrade. (Själv skulle hon dö och behövde ingenting. Men Berta skulle ha prinsessans spegel.) Spegeln fick fri passage.

Till att börja med brydde hon sig ej om, att hon blev skymfad, hon var förslöad för allt omkring henne. Men efter en tid måste hon åter börja tänka över yttervärlden och märka vad som skedde, det är så naturens gång. Då skulle det varit henne en lindring, om hon blivit behandlad som Ottos aktade änka och ej sjunkit ned till den föraktade ställningen av en f. d. älskarinna. Det var hennes gamla vedersakare, som fortsatte sitt nidskriveri. De fröjdades över, att hennes planer korsats, att försynen avklippt den listiga intrigantskans beräkningar. Det var också andra, som sårade henne. Hon fick lära känna människors osjälvständighet och feghet. Vissa personer vågade ej ta hennes parti, när hon ej längre hade en rik mans skyddande arm omkring sig. Tyvärr avslöjade sig fru Lindskiöld som en av dessa räddhågade naturer. Fru Lindskiöld, som visste allt, skulle kunnat vara hennes bästa för-

svarare! Avskedet från tant Eva blev bittert Oldfrun hade hopp om att få bo kvar.

Vänner som hållit till godo med Filippas gästfrihet på Solvik, såg bort när de mötte henne i Stockholm. Filippa förstod det ej. Hon var ju ej förändrad? Om de betraktat henne som Ottos hustru då, borde de väl betrakta henne som hans änka nu? Var det, att Otto levat i hennes närhet, som hedrat henne? Var det hans pengar, som urskuldat hennes kärlek?

Tant Agga sände en jurist till Åminnebergs kontor vid Strandvägen för att lyfta Filippas i testamentet utlovade årsränta. Han blev mottagen med ett hånskratt. En sådan galenskap kunde ej diskuteras.

— Det är ingen galenskap, sade juristen kallt. Den efterlämnade makan till landets rikaste magnat bör väl ej leva i villkor, som gör kontrasten allt för stor?

— Det finns ingen efterlämnad maka, kom det fräna svaret. Om fröken Sherman varit ett hyggligt fruntimmer, skulle baron Fredrik givit henne en rimlig pension, kanske strukit nollan och beviljat henne fem tusen. Men hon har uppfört sig skamligt, sökt beröva honom hans arvsrätt. Hon får ej ett öre.

— Tror ni på lögner, som ni själva satt ihop? frågade juristen.Han blev handgripligen utförd. Under vidare överläggning med tant Agga, trodde han det skulle löna sig att processa — det gör ju oftast jurister — man kan ju aldrig veta? — Men han svarade naturligtvis inte för utgången.

Filippa ryste vid tanken på att åter flyga kring land och rike som den giriga intrigma-kerskan. Hellre fattigdom, ja hellre nöd än process som förloras!

Bertas mor träffade tant Agga i en syförening och de talade om olyckan.

— Där ser man, sade fru van Niethen, faran av att inlåta sig i osäkra förhållanden. En kvinna, som förbigår vigseln, har satt sig utanför. Det måste vara så.

Tant Agga böjde huvudet, hon insåg, att det var sant. Men man måste göra ett undantag för Filippa, där var så mycket förmildrande omständigheter. Hon själv, tant Agga, hade ju trott, testamentet var att lita på.

Filippa gruvade sig inte alls att flytta till de gamla ämbetsmannaänkorna och tant Agga. Det var som en grav, det passade henne. För tant Aggas skull kallade de henne fru Pohl-heimer.

Det var blott två människor, som inte alls kritiserade henne, det var Berta och Per. Men Berta var i Paris och Per var i London. Själv var hon gömd och glömd i Sigtuna. Måtte livet snart taga slut! Så länge det räcker, ford-21 i

rar det att uppehållas. Hon fick några musikelever.

Egentligen var Filippa ieke fattig, hon ägde alltjämt sin farfars porträttsamling. Den låg fortfarande i sitt brandfria valv och väntade på cn köpare. Men ingen hördes av, fast den var anmäld på alla ställen, där dylika samlingar kan tänkas möta intresse.

Ibland under sin välmaktstid hade Filippa varit frestad att skänka samlingen till Kungliga Biblio.teket. Detta hade emellertid ej blivit av, hon hade haft svårt att skiljas från sin farfars verk. Nu skattade hon sig lycklig, att hon ej hörsammat sina generösa impulser och avhänt sig sin enda egendom. Låt vara att någon köpare aldrig infinner sig — hon skulle dock ångrat en frikostig gest, som föga passade hennes i verkligheten medellösa belägenhet. Det hade varit skryt och enfald, om hon också avsett motsatsen.

Och farfar skulle sörjt, om han vetat hur sakerna stod.

Det anspråkslösa pensionatet i Sigtuna var ingen kurort för Filippa, för att återvinna livsmod och krafter. Hon hade alltid varit van vid förfining. Hon var bortskämd, skulle kanske några säga, och det var möjligt. Men hon var till sitt väsen en anspråkslös kvinna, som aldrig glömde, att hon var en enkel prästdotter.

Det finns två slags enkelhet, en med ren-lighet, bildning och estetisk smak, det är den dyra enkelheten. Det finns en annan med tarvlighet, orenlighet och obildning, det är den billiga. Den är en tortyr för även ieke bortskämda människor. Tant Agga kämpade heroiskt att hålla pensionatet uppe, men det snuddade esomoftast vid den billiga enkelheten. Solkiga servetter, fläckiga dukar, oreparerade rum, ut-schasade jungfrur — med ett ord en miljö,

vilkens kontrastverkan mot Sol vik och Åminne-berg höll det tillskott av glädje och skönhet fjärran, som Filippa skulle behövt för att få livsmod på nytt.VIII.

En av Filippas elever hade sänt återbud, men sa i sista stund, att Filippa redan var klädd för att gå. Hon beslöt att taga en promenad längs den strandväg, hon tyckte om.

Hon valde gärna att gå längs vatten, av en sorglig anledning. Det lockade henne till självmordstankar och däri fann hon en säregen njutning. Att överlämna sig åt dödsfantasier hade blivit hennes hemliga nöje. Hon visste, att det var en inbillningens lek. På allvar tänkte hon ej döda sig.

I fantasien låtsade hon emellertid, att det var allvar. Hon sjönk hän i en stämning av förintelse så som man försjunker i musik. Intensivt, illusoriskt föreställde hon sig, att hon dog.

Hon brukade gå och spana vilken plats som skulle vara häst för drunkning. Hon beräknade helt lugnt fördelar och nackdelar på olika ställen, grundens beskaffenhet, strömdraget, djupet. Hon ville, att hennes kropp skulle stanna på botten, hon avskydde tanken att flyta upp eller drivas omkring. Några andra sätt attdö än genom drunkning kom aldrig till övervägande inom lienne. Hennes föräldrar hade drunknat, hennes man och son hade drunknat, varför skulle inte hon också drunkna? Dessutom hade hon hört att det var en så lätt död.

På ett ställe vid vägen sköt ut en udde och bildade en vik, där några björkar halvlåg över vattnet. På den grövsta av deras stammar brukade hon klättra ut och sätta sig, den erbjöd en förträfflig sittplats, som ej syntes från vägen. Där kunde hon ostörd drömma. Och där behövde hon blott låta sig falla — liksom av en olyckshändelse, i sömn eller svimning — så

skulle allt vara slut.

/

Varför dröjde hon kvar i livet? Varför hade hon levat? Varför hade hon gått igenom sina skiftande öden? Om det ej var någon mening med det hela, varför skulle hela mänskligheten och var individ ständigt fråga efter en mening? Varför hade man hittat på detta om meningen? Dessa två frågor: Vad är meningen? Vad är rätt? var det bara en outrotlig idiotism?

Kanske somliga människor var botade därifrån eller aldrig lidit därav? Kanske hennes oroliga samvete var ett sjukligt symptom, att det var något fel med henne? Var hon känsligare än hon borde vara? Hon hade sett den stora orättvisan i allting, långt innan den gick ut över henne själv. Andra såg den också, menhur många led därav1? Det predikades, att män-niskoanden bör bli rättfärdig och god, inen minskades den stora orättvisan det minsta århundrade från århundrade?

Allt det hon dragit fördel av under sin livstid var en del av den stora orättvisan, religionen, kungligheten, aristokratien, kapitalismen. Hon hade profiterat, fast hon aldrig gillat, hon var ej det minsta bättre än andra. Men hon hade aldrig vetat, hur hon skulle handlat annorlunda än hon gjort vid alla tillfällen i sitt liv. Ingen hade sagt henne det, ingen skulle kunnat säga det. Hon hade seglat utan kompass, mest efter tradition. Hon hade också trevat och sökt på egen hand en väg. Om Gud finns, vet han allt detta lika bra som hon. Och om han inte finns — förändrar det ingenting!

Hon hade blivit dömd till vanäran att vara en äventyrerska, som misslyckats. Varför hade hon gjort orätt i att älska Otto? Hon hade ej gjort orätt däri. Ingen ansåg det i sin djupaste övertygelse. Och ändå? Ingen tog hennes försvar! Den fega tystnaden, den fega falskheten smyger omkring överallt, som efter en mened, och låter lögnen ostraffat sitta vid domarebordet. Livet är ett avskyvärt sammalsurium! Var redbar människa borde visa sitt förakt och gå! Den som dessutom är krossad av sorg efter sina älskade, har alla skäl att dö och intet att leva.

Hon lade sig till rätta mot stammen och slötögonen. Nu ville lion somna. Om hon sedan föll i vattnet, var clet ej ett självmord, det var en olyckshändelse.

Då kom hon att tänka på, att hon ännu ej skrivit ned, vad det vid hennes död skulle bli av hennes två dyrbarheter.

Innan detta var gjort, fick hon ej försvinna. Per skulle ha farfars samling och Berta prinsessans spegel.

Långsamt och tungt, som mot sin vilja, rätade hon på sig och skakade av sig sina fantasier. Hon ville gå hem och skriva sitt testamente. Om hon också ej dog i dag eller i morgon — så skulle det dock en dag hända.

Plötsligt hejdade hon sig och lyssnade orörlig. På vägen hördes en grov stämma, som skrek och grälade i ursinne. Det var en storväxt kvinna i ett utbrott av raseri. Hon hade med sig en liten pojkbyting, som hon knuffade, slog ocli sparkade, under det hon släpade honom med sig framåt vägen. Gossen var tydligen hennes son, han skrek han också och använde ordet mor. Filippa blev rädd. Var kvinnan vansinnig eller arg och drucken? I nästa ögonblick hade denna brutala mor med stor kraft slungat barnet över en halvt kullfallen gärdesgård in på ängsmarken på andra sidan diket. Därpå avlägsnade hen sig under de vildaste förbannelser och försvann bakom vägkröken.220

Filippa gick in på ängen till gossen. Han grät och hade plågor längs ena sidan. Det var dock ej värre än att han kunde ta Filippa i hand och med henne vandra till stan. Där tog hon in honom i en brödbutik och gav honom mjölk och bullar. Något fulare och mera vanvårdat än denne pojke, som väl kunde vara en fem, sex år, hade hon aldrig sett. Han hette Emil, hade åtta syskon, fadern var luffare och modern drack.

Filippa greps av ett stort medlidande med Emil. Här var ett exempel på den stora orättvisan, mer ömmande än hennes eget. Under vilka olika förhållanden hade ej bon fått växa upp? Det var till och med ett större avstånd från denne lille stackare och till henne själv, än från henne till prinsessan Caroline. Emil stod utanför begreppet kärlek.

Hon fick lust att göra Emils bekantskap. Hon bjöd honom till sig nästa dag. För att han skulle bli mera tillgänglig, skulle han få ta med sig sin lilla syster Anna. Pensionatet hade en vagnsbod som ej begagnades, där skulle hon språka med barnen och söka roa dem en stund.

När Filippa trädde genom pensionatets grind, kom brevbäraren och räckte henne ett brev med Frankrikes märke och Bertas stil. Det var alltid kärt att höra från Berta, hon skrev ofta och uppmuntrande glatt.

221

Det var blott några hastigt nedkastade rader.

Kära Filippa!

Ett par ord på stående fot, mera i morgon. Jag kar just skilts från en person som köper din samling! Hurra! En rik pamp, pariserfinne. I början, när Ragnar och jag talade med honom, tvivlade han storligen, men nu begriper han, att kopparstick är något fint. Han ämnar skänka samlingen till biblioteket i Helsingfors och bli berömd på kuppen. Om några dagar reser han till S ver ge, då får du höra av honom. Hälsa tant Agga! Jag skriver i en kiosk på Rue Royale, har just skilts från matadoren, som bjöd på lunch. Han heter Rikander(H).

Din Berta.

Slagen av häpnad och nästan yr i huvudet av något, som liknade glädje, stod Filippa stilla på trappstegen till pensionatet. En köpare till samlingen? Tant Agga och hon skulle få det litet bättre? Berta gick där borta i Paris och arbetade för henne-------

Så fort hon kom in i sitt rum märkte hon ett telegram på skrivbordet. Det var från herr Kikander. Han bad om ett samtal hos honom på Grand Hotel i Stockholm i början av nästa vecka.

Filippa skrev genast och föreslog tisdag förmiddag klockan ett. Hon gick själv på posten222

med brevet. Under • vägen tänkte hon på-sig själv de föregående timmarna som en helt annan person. Tänk om hon dränkt sig just som Berta lyckats hjälpa henne med samlingen! Vilken sorg det skulle varit för den kära Berta! Filippa gjorde en snusförnuftig anmärkning, att människan bör aldrig taga sitt liv. Dét oförutsedda, som är livets nerv, kan nästa ögonblick bringa lindring i smärtan. Men hon hade ju aldrig menat riktigt allvar, urskuldade hon sig. Samtidigt erkände hon, att hon lekt en farlig lek. Tillfälligheter kunde givit henne den lilla

stöt, som fordrats för att det skulle blivit allvar och hon fallit — låtit sig falla —

Ocli hur dåraktigt! Hennes död skulle givetvis fått namn av självförvållad. Hennes förföljare skulle skrivit: ”Den njutningslystna kvinnan kunde ej leva i små förhållanden, hon föredrog att förkorta sitt liv”, eller något sådant. Därmed skulle hon vanhedrat farfars minne. Ett självmord var brott och skam för farfar och hans anhängare. Hur olycklig hon än i framtiden skulle känna sig, ville hon dock söka undvika fantasierna om självmord, ej blott för sina kära dödas minne utan också för de levandes skull, Bertas, Pers, tant Aggas. — I stället för att ömka sig själv, skulle hon roa Emil och lilla Anna. Nu fick hon kanske litet mera resurser.

Glädjen hade gjort Filippa friskare.Mötet med lien* Rikander blev ingen missräkning. I sällskap med några kännare, som var förtrogna med den Shermanska samlingen, gick de till källarvalvet, där skatten låg. Herr Rikander blev mest förvånad över dess kvantitativa storlek. Men femtiotusen blad tar plats. Affären gjordes upp med en check i en bank, där summan fick innestå.

— Vad fick du, frågade tant Agga.

— Något mera än vad farfar lagt ut, sade Filippa.

— Men räntorna då? utropade tant Agga. De många årens räntor?

— Var glad nu, tant Agga! bad Filippa. Jag var tacksam för vad han ville ge. Det var ju en sällsynt tur —

De båda kvinnorna fick efter den dagen en något komfortablare tillvaro. Tant Agga fick äntligen ro från hushållsbestyren. Filippa for: drade att få betala hennes pension, så att hon hädanefter kunde vila sig efter sitt sextioåriga släp och slit.

Under mera än sex månader var Emil och Anna en nyttig distraktion för Filippa. Hon vande sig vid deras fulhet och tyckte dem till" slut vara nästan söta. Hon tvättade och klädde UPP dem och kammade dem fria från ohyra. Den sistnämnda processen tedde sig i början avskräckande nog, hon visste ej, hur hon skulle göra, man kan ju ej kamma i blödande sår, omockså lössen krälar. En diakonissa fick ge råd, lion rekommenderade en salva, som läkte och dödade.

Barnen kände ej ordet prinsessa, men när de såg på Filippa hade de en tillbedjan i sin blick, som påminde Filippa om ögon, hon sett vända mot prinsessan Caroline. Allt beror till sist på de inbördes proportionerna 1 Vagnsboden blev så småningom ett litet museum för vad man kan hitta på för att roa fattiga barn, som ingenting äger.

Men dessa stunder med barnen blev ett tve-äggat svärd för Filippas hjärta. De rev upp saknadens sår, fast de förjagade dödsfantasi-erna. Hennes trånad efter Otto och lille O var förtvivlad. På kvällen inbillade hon sig, att deras själar kunde sova tillsammans. Hennes själ tryckte sig intill Otlos och de hade lille Os själ i sin gemensamma famn. En minut innan hon somnade kände hon då sällhet — hon hade dem hos sig. Hon tog omkring kudden ...

Emils och Annas ohyggliga mor gjorde slut på idyllen i vagnsboden. Hon började taga för vana att pressa Filippa på pengar genom hot att annars pantsätta de kläder, barnen fick av Filippa. Det fanns ingen annan råd än att söka barnen ett trevligt och bra hem på landet långt från Sigtuna, dit ej ens den luffande fadern skulle hitta vägen. Dit räddades de små, Filippas liv skulle åter bli tomt som förut.225

Men det visar sig merendels vara så, att där medlidande finns, där blir det taget i anspråk. Det har tillräckligt med efterfrågan bland människorna. Medlidande tycktes vara allt, som var kvar av Filippa, bottensatsen sedan allt annat blivit förtärt.

Det var hennes vänner Berta och Per, som nu behövde deltagande. Yad Berta angår märktes det först på att hon skrev mera sällan. Bekymrens tid hade kommit även för henne. Ragnars tavlor, som hittills varit i ropet, blev plötsligt omoderna. En ny riktning kastade de äldre ur konkurrensen. Lille Felix hade dessutom fått en liten syster, när inkomsterna minskade. Berta fick upphöra med sin egen målning, som var på väg att ta fart, och bli familjens tjänarinna.

Filippa skrev så ofta hon hann, glada, tröstande brev, som blev Bertas bästa medicin till tålamod och hopp.

Det var först på femte året av Filippas sorg, som Per något mera utförligt ägnade sig åt brevväxling med kusinen. Dessförinnan hade han då och då skickat kort med några hastiga rader, hur han hade det. Till jular och födelsedagar hade han sänt pengar med anhållan att de skulle köpa konfekt. Det hade blivit mycket konfekt, om de tagit honom på orden.

15 — Filippas öden.kris. Den likgiltighet och kyla, som därunder brett sig som ett skal omkring honom alltsedan hans hjärta — som han trodde — brast, visade tecken att falla av.

"Snart", skrev han, ”kan jag kanske besöka Stockholm. När jag är i stånd att möta h enne, utan att bli en stackare.”

En annan gång: ”Mitt liv är förstört liksom ditt. Jag återvänder till mina barndomsminnen, det är det bästa, jag har. Ibland längtar jag efter dig och tant Agga, så det är besvärligt."

Han blev mer och mer öppenhjärtig. "En gång sa jag till dig, att cn bror talar inte gärna med sin syster, om det som rör honom närmast. Men nu har du kommit så långt ifrån mig, du är inte min syster längre, bara en lidande kvinna, som jag händelsevis var vän med för evigheter sedan. Du vet yrecis som jag, att det är ett fysiskt lidande. Ödet tar en kniv och skär i hjärtat en skåra, se’n sliter det hjärtat isär från ovan till nedan. Det gör sa ont, sa man blir galen. Och så fort det växer en smula samman, slits det itu yå nytt."

Per kunde Filippa ej trösta, hon försökte ej ens. Sådana lidanden tröstar man icke. Men hon skrev låuga epistlar för att prata bort en stund åt honom. Mest om hur det var, när de var små. Men även om Aina. Det föll en gångnågra klandrande ord om henne, som gjort Per så olycklig.

"Jag vill helst inte höra något mot henne”, svarade kan då. ”Hon hade ingen skyldighet alt göra mig lycklig. Hon är alltjämt den underbaraste och mest storartade kvinna, jag kan länka mig. Hon hade inte den dygd, som prisas hos kvinnor som något non plus ultra — neutralitet mot det sinnliga ruset — men vad betyder det för kärleken! — Den som är ”dyg-dig” för att bli älskad, har räknat miste! Dygden är sin egen belöning, liksom kärleken. De äro två storheter, som går parallella mot sina egna mål,

Ainas uppriktighet var redan den en charme, som sällan finns hos kvinnor. Hos mannen sökte hon berusning. Hon gick till dén som, hon hoppades av... Men hon älskade som en kvinna, allt var tjusning över henne...

När hon såg min sorg, sade hon, att hon aldrig stötte mig bort, hon ville vara min iröstare. Men jag ville ej ha några allmosor.

Genom Aina hörde jag om Asta, Hon läste hennes böcker. Men Aina lärde ingenting av Asta, hon lärde av ingen. Asta var en teoretiker och moralist, Aina var en le v are och skapare. Men hon varken skapade eller älskade som en man, Hon f ö d d e sina konstverk efter en kärleksnatt, Jag talar om henne, som228

om hon vore död. För mig är hon död. Hon var en kvinna ,som upptäckt sig själv, sin makt, sin frihet. Hur blir det för oss män, om mängden kvinnor skulle upptäcka friheten och be gära sinnesruset? Vi hade inte rätt att klaga! När sökte vi annat än vört egetf Om kvinnornas lycka kommit med på köpet, har det varit en slump.

Minns du Shakespears ord:

Vem dör,

Som ej i graven med sig bär En dödsstöt av en vän?

Jag har fått hugget, det förde mig in i en helt annan slags tillvaro. Jag sökte hålla till godo med den torra filosofi, som är lika grund som oduglig — att kvinnorna ska man roa sig med, inte fästa sig vid. Jag praktiserade den. Men aldrig har jag varit fäst vid kvinnorna förrän nu. Jag är ej längre fientlig mot kvinnan som väsen, idé, konkurrent, vad som helst... Det är dödshuggets förtjänst, därför att. det kom från en vän... Hon hade rätt alt hugga till. Det har nu gått upp för mig, att det är även en kvinnas rätt, att vara sig själv närmast.”

Vanligen kom breven från Berta och Per omväxlande var annan gång. Filippa kände tacksamhet och rörelse, att till den grad få vara deras förtrogna som hon fick. Hon hoppades229

på snarare ljusning för Berta än för Per och hennes hopp besannades. Snart nog skrev Berta: ”Kan du tänka dig, chére Philippine, att vinden vänder sig! En kritiker i Le Journal har sagt om Ragnar, att han är den förnämsta exponenten för Nord-Europas lyriska suggestions-konst. Välsignade smörja! Vi stiger/”

Tant Agga visade sin glädje medels ett kort med lyckönskan till Berta. Hon påstod att det var just vad hon tyckt, när hon sett Ragnars tavlor! Hon älskade Berta alltsedan hennes nitälskan om samlingen.

Per skulle komma hem till Sverge! Vilken händelse för de två i Sigtuna!

Men en av anledningarna, varför han kom, gjorde Filippa mycket nedstämd. Hon skulle bli tvungen, att göra honom ledsen. Han kom för att hämta henne med sig till London. Så långt var allt gott och väl. Filippa hade ej absolut något emot att bo i London. Hon kunde gått in på förslaget — om Per ej samtidigt bett henne gifta sig med honom! Det var ju rent fantastiskt! Och nu kunde det ej bli något av med resan till London ...Filippa skulle möta Per på kyrkogården vid den gröna bänken, en bit från Anna Marias gravvård.

Hon kom för tidigt, bennes klocka gick etter Sigtu natid.

Kyrktornets ur visade, att det ännu fattades några minuter, innan Per infann sig, om han var precis. Utan att vidare tänka däröver, började Filippa helt automatiskt vandra den kända vägen till sitt gamla hem. Men hon bade ej hunnit till kyrkogårdens gräns, innan döt slog henne, att en stor förändring ägt rum. Hon fortsatte framåt, pulsarna bultade ...

Hela det gamla prästkvarteret var försvunnet!

Hon visste att det skulle bort, det hade hon hört redan när farfar dog. Men åren hade gått, och alltjämt hade de åldriga små husen ined sina gavlar, murar och trädgårdar stått orörda kvar. Kyrkorådet hade inväntat köpet av en närgränsande tomt — och ännu en gammal prästmans död — för att ta itu med den stora förändringen. Nu var alltsammans slopat påen gång. Ett stol palats skulle resa sig på området.

Timmen kade slagit för det minnesrika kvarteret, som motstått århundradens slitningar. Nu var det ej blott jämnat med jorden, det var uppryckt med rötterna, Djupa hålor gapade i marken. Där nere gick arkeologer, journalister och pojkar och tittade pa det blad medeltid, som plötsligt vänts i dagen.

Per hade sett Filippa och gått fatt henne, där hon stod lutad mot räcket kring grävningarna.

— Å, Per, viskade liou, att vi skulle mötas vid detta!

— På det förgångnas ruiner!

Hennes hand visade på ett stycke dörrvalv med tomma gångjärn:

— Ser du? Där var dörren i vedkällaren!

Synen av förödelsen gjorde dem tysta.

— Vid en sådan här anblick, sade Per därpå, får man litet starkare än i vardagslag förnimmelsen av, hur underligt livet är. En otrolig strävan mot — förintelse! — Men låt oss behålla intrycket av det gamla kvarteret som en idyll! Låt oss gå härifrån, innan förstörelsen satt sig ohjälpligt fast på våra näthinnor!

De återvände till kyrkogården och satte sig på bänken med ryggen åt det skövlade kvarteret. Men stämningen vilade tryckande över Filippa.

— Våra minnen ... Våra lekar ... Vår barndom och nngdom ... Det föreföll mig som om det legat utbrett som skräp i en lumphandlares fönster!

— Det är ju skräp allting, när det är förbi. Allt har sin tid.

— Såg du resterna av den underjordiska gången? Vår gångi Där ska inga riddare och nunnor mera spöka! Så

roligt vi hade den tiden, vi lekte tillsammans!

— Vi hade roligare än jag då begrep. Efter jag minns det så tydligt ännu!

— Snart är det som om det aldrig varitl Oeh vi själva också. Den tanken gör mig mest beklämd, när jag tänker på farfar. Hur mycket lever han ännu kvar, han som satte in en sådan intensitet i sin livsgärning? Han kämpade för en evighetstro, 'en salighetssak och gjorde tusenden lyckliga. Vad återstår? Ingenting. Pietismen, var är den? Försvunnen. Utplånad som platsen, där de sista troende möttes oeh bad. Deras böner är spridda för vinden som de själva oeh deras tro! — Oeh alla de som lika glödande trott oeh bedit här — till andra gudar — innan prästkvarteret fanns? Innan Stockholm fanns? Innan Sverge fanns? Vilken massa tro, vilken massa hopp, som gäckats! Det är en gräslig lott att vara människa!

— Låt oss göra den så dräglig vi kan, föreslog Per.— Det är endast människokärleken, som breder något försonande över eländet. Prinsessan tyckte om att upprepa: ”Tron, hoppet och kärleken, men främst bland dem är kärleken”! Hittills har kärleken varit det sista! Till och med hos troende, med hjärtan sådana som prinsessan och farfar, har kärleken dock kommit efter tron och hoppet. Jag önskar, att mänskligheten en gång ska tro mindre, och hoppas mindre, men älska mera. Kanske den stora orättvisan då försvinner?

Hon tystnade plötsligt. Hon hade talat häftigt och varmt, i sinnesrörelse över prästkvarterets ödeläggelse och över att åter ha Per i sin närhet.

Per var rörd.

— Du vet, varför jag kommit, sade han. För att vi två inte mera ska skiljas. Jag tycker att våra erfarenheter pekar mot att vi borde hålla ihop?

— Men hur?

Hon skakade leende på huvudet som om de tankar Per hade i huvudet var omöjliga. Han log också helt godmodigt. Stämningen lättade. De granskade varandra.

— Du är inte ännu gammal och ful som jag, sade ban skämtsamt.

— Du? Du ser bättre ut än någonsin. Och du ser ut som en allvarlig man, det gjorde dualdrig förr. — Men det är ändå den gamle Per! Välkommen, skulle jag väl säga!

Hon räckte honom sin hand. Han behöll den en stund i sin.

— Hur tänker du dig framtiden 1 frågade han. Du kan omöjligt stanna i den lilla hålan Sigtuna.

— Varför inte? undrade Filippa. Sigtuna är lagom stort för mina förhållanden.

— Men din musik — för att bara nämna en sak —

— Min musik ? Den ska ju dö som allt unna -

-— Du är väl inte en indisk änka, som är

dömd att i förtid upphöra att leva?

Orden var ingenting att gråta åt, men Filippa fick ett gråtanfall. Där var så mycket samlat, som aldrig fått komma fram inför barndomsvännen Per. I breven hade hon endast avhandlat Pers lidanden, ej sina egna.

Han tröstade henne så gott han kunde, han smekte hennes hand. Hon torkade sina ögon.

— Jag kan aldrig glömma, viskade hon.

— Det vet du att jag inte heller kan, inföll Per. Därför kunde vi minnas tillsammans! Om jag fick ditt sällskap, vore jag så glad!

Hon såg på honom, han talade så mycket anspråkslösare än förr, men ändå manligare.

— Bli inte ledsen på mig, fortsatte han, du känner mig ju, jag vill sannerligen inte såra dig. Jag vet att du

genomgått en stor, en för-m

farlig sorg. Jag har också gjort det, jag blev också knäckt, det vet du. Men nu, Filippa, nu •jj" det — efter passionerna. Vi har vår lidelsefulla lycka och olycka bakom oss. Låt oss gå in i ett nytt skede, då man tänker på att rädda, vad räddas kan. Låt oss bli lyckliga en gång till, på vad som finns kvar av våra hjärtan.

Filippa gjorde en hejdande rörelse, hon ville ej höra mera.

— Det är inte otrohet mot det som varit, sade Per övertygande. Både du och jag har ett innersta rum i hjärtat, där ingen annan kommer in än den som en gång fick det till sin boning. Men vi är unga, vi kan inte bara leva på minnen1? Du ska inte föreställa dig, att du kan det. Du kan det inte! Du behöver ömhet och sällskap lika väl som jag. Om vi två ser oss omkring, vilka har vi mera. än varandra? Vi kan skapa ett lyckligt, gemensamt hem, låt oss göra det?

— Ja, men inte gifta oss, sade Filippa.

— Du och Otto var man och hustru, men ni var inte gifta. Vi kan gifta oss, du och jag, utan att bli man och hustru?

Filippa genomskådade honom, hon kände tacksam rörelse över hans ridderlighet. Han ville ge henne trygghet, en aktad ställning. Han ville göra, vad han kunde för henne. Om hon gifte sig med Per, skulle hon få många fördelar. Det är bekvämt och bra att ha en anseddmake. Det är plågsamt och förödmjukande att vara en ogift änka. En man, det är mycket. Det är skyddet mot världen, den starka armen, respekten kos medsystrarna. Kom kon kem till pensionatet förlovad med Per, skulle damerna där bekandla kenne kelt annorlunda.

— Käre, käre Per... det är det, att jag inte kan ingå ett resonemangsäktenskap!

— Kan du inte! Men det kan du lära dig. Det behövs bara lite god vilja. Jag ska lära dig, det är så enkelt, det är rakt ingenting.

Filippa måste le åt hans ton, plötsligt så pojkaktigt densamma som förr.

— Men tro inte, jag tänker övertala dig, fortsatte kan vänligt. Låt oss nu gå och äta middag! Se’n följer jag dig till Sigtuna, jag längtar att få hälsa på tant Agga.

De spisade på Royal bland eleganta människor. För en timme var Filippa förflyttad tillbaka till den värld, där kon förr hörde hemma.

— Jag kar fått känna på omväxling, sade hon leende utan minsta bitterhet. Än kunglig förnämitet, än millionlyx i slottsgemak, än pensionatknussel för pauvres honteux.

— Tack för dina brev, sade Per ock förde handen mot bröstfickan.

— Bär du dem på dig? frågade Filippa förvånad.— Alltid. Jag läser i dem ibland som i en andaktsbok. — Där finns inte minsta sorg över de förlorade millionerna'?

— Min personliga sorg blev så överväldigande, svarade Filippa enkelt, den dominerade allt.

— Det är för att du är den du är!

Han satt en stund tyst och såg på henne.

— Dn ser på mig?

— Vet du att du är ändå mera förtjusande än förr?

Hans ton hade blivit mycket varm.

Hon rodnade av tillfredsställelse.

— Det är bra att det finns män — så får man liöra, att man har förtjänster! utbrast hon skämtsamt, litet förlägen. Hon var ovan att liöra artigheter.

— Förälskade män, utfyllde Per. Du tillåter mig att vara förälskad i dig?

— Nej, det förbjuder jag, svarade hon ännu mera rodnande.

— Vet du vad som en gång fastnade i min tjuriga pojkskalle där hemma i prästhuset, när morfar läste aftonbön: ”Köttets begärelse, ögonens begärelse och ett högfärdigt leverne”. Det tyckte jag lät så trevligt, det skulle bli min paroll. Ja, det är det på sätt och vis ännu, jag är ingen asket. — Men nog är det underligt, att inte var ny barngeneration blir ännu mera sinnesförvirrad än den verkligen är, när den238

träder ut i livet — så som allt sammansvärjer sig- att göra en kollrig i huvudet? Min utveckling blev försenad genom den myckna religionen. Men nu har blodet tagit ut sin rätt, de ärvda anlagen, menar jag.

— Hur menar du? Jag förstår inte riktigt?

— Du blir kanske förvånad, om jag säger dig, att jag märkt, att jag är morfars dotterson. Jag har någonting... jag vet inte vad jag ska kalla det... någonting inre, som lever sitt liv för sig.

— Du? Är det ett oroligt samvete, du menar? frågade hon med livlig sympati.

— Det också. Allt möjligt i den vägen. Till min egen stora häpnad bröt det ut en dag. Det är inte morfar, som går igen, jag är egentligen inte alls lik honom. Men det är så mycket, att jag känner, vi liör till samma stam. Det är något i märgen, i själva substansen, som är religiöst. Men utan religion. Jag överraskar mig med att bedja — utan att be om någonting — utan att tänka mig någon Gud. Det är stunder, då jag sjunker in i ett sorts andligt liv. Då kan jag känna ”en frid som övergår allt, förstånd”. Den gamla frasen ler jag inte läng-åt. Sådana stunder vet jag inte, vad som äger rum i min själ. Men det är en utväxling av förnimmelser, som gör mig starkare, mera oberoende av prövningar och dagens trivialiteter. Det måste vara en nedärvd disposition. Jagtänker emellertid inte ägna mig åt någon förkunnelse. Jag berättar det bara, för att förklara, hur morfar blivit mig mera förståelig, än han någonsin var, när han levde. Av intresse har jag börjat läsa ett och annat av vad han skrivit, särskilt hans ungdomsdikter. Där talar han om sina drömmar och önskningar. Kommer du ihåg?

— Ja. Men ingenting utantill — tyvärr!

— En liten hit har jag i minnet, sade Per och läste:

”Och sist jag ville i den stund jag rycktes Ur kärlekens och huslighetens famn,

Att mina brustna ögon sammantrycktes Av barn, som ärvt min själ, ej blott mitt namn.”

- Jag önskar, jag hade något av hans själ, sade Filippa hängivet. Fast jag ej *trodde* på honom, älskar jag honom och vill vara lik honom. De bästa människor man känt, kan ha använt sitt liv att säga saker, som varit falska - och ändå tänker man på dem, som de *bästa*. Är det för att sanningens betydelse också är underordnat något annat, något högre? — Men jag är nog inte lik farfar... — Det ser jag, att du är, påstod Per. Ingen kan se likheten tydligare än jag. Vi känner igen oss själva i honom och i varandra. Vi har samma blod och samma arv.Kaffet var drucket, de slocknande cigarret terna virvlade sina sista hieroglyfer. Kyparen hade bockat sig, den angenäma middagen med Per var slut. Filippa skulle minnas den som en oas i livets öken.

På tåget fick de en bra hörna för sig själva och fortsatte sitt samtal. Det föll sig så naturligt för dem att ge varandra förtroenden. De hade ju vuxit i samma jordmån. Skott av samma träd, skulle ej deras tankar gå samma banor!

— Jo, instämde hon, min melankoli har jag nog från farfar. Jag brukar aldrig lägga drömmar på minnet, men den dröm, jag en gång hade på Solvik, sitter så ihärdigt fast. Det är för att den blivit symbol för min melankoli: En tung vagn, som jag alltid skulle draga med mig. På vagnen stod ett avgudatempel — jag skulle aldrig få reda på, vad det innehöll.

— Låt oss kalla det för livsgåtan, inföll Per, den hänger ju så gärna samman med melankoli?

— Det har du så rätt i! Dem känner man oftast av tillsammans!

Hon måste noga se på Per. Han var densamme, det var ingen omvändelse med honom, men han hade blivit rikare, han hade fått en djupare själ. Hon drogs mot honom som ald rig förr.

— Men vad har du gjort för att driva melankolien på flykten, frågade Per deltagande.— Jag har tänkt på prinsessan! Minnet av henne har varit mig till stor hjälp. Ett högre och uppbyggligare exempel kunde jag ju inte ha. När jag tänkte på, att ett så varmt hjärta som prinsessans aldrig fick känna personlig lycka... Hon tryckte aldrig man och barn till sitt bröst, men av själva tomheten och saknaden blev hon rik. Av sin fattigdom gjorde hon en slösande kärlek, som värmde hundrade oeh hundrade...

För att komma från järnvägsstationen till Sigtuna hade de att företaga en tur i bil. Belysningen i den var skum, dunklet gjorde stämningen ännu förtroligare.

Per fick ord för sina innerligaste känslor, lians stora längtan efter Filippa.

— Låt det få bli som jag ber! Låt mig få skydda dig som min hustru!

— Käre Per ... Hur ska jag kunna förklara för dig... Vet du, ordet hustru, det är inte längre för mig någon talisman. Jag har lidit för mycket för att det skulle kunna bli mig någon lindring.

— Men jag har blivit så rädd om dig, fortsatte Per. Och världen är så grym i sin humbug och fräckhet!

— Därför har jag föga lust att böja mig för världen. Det är inte utan att jag har agg mot själva ordet hustru. Männen drar åt sig kvin-

16 — Filippas öden.norna som sin egendom, De aktar blott sin egendom. Och kvinnorna aktar blott — männens egendom! Jag förstår och uppskattar din nobless. Du vill sträcka en skyddande vinge över den lilla misshandlade kycklingen... Men är inte, eller blir inte även denna vinge ett led i den stora orättvisan? Den ensamma kvinnan får ingen rättvisa, så länge samhället blott är nådigt mot den som står under en mans beskydd.

— Vart enda ord, du säger, bar resonans hos mig! Jag har genomskådat hyckleriet — oförrätten mot kvinnan — föraktet för kärleken. Men du missförstår mig. Det är inte för din skull... Om jag vill leva för dig så är det för att det är en ny sällhetsdröm för mig, att ha dig att leva för. Det är så fattigt att vara ensam, utan dig. Jag vill ha dig till medelpunkt, till centrum, till skatt att vårda. Jag känner, att du hör till hos mig. Men jag känner också, att jag hör till hos dig! Hur gärna bleve jag inte din egendom! Om egendomen är bådas ömsesidiga egendom, blir det inte så upprörande? skämtade han ömt.

— Det där är bara en lek med ord, sade bon, en bestickande lek med ord, som fängslar var ny generation med de gamla kedjorna.

— Men nog känner du i alla fall, att vi hör samman! upprepade han allvarligt.Filippa kunde ej ärligt svara nej. Hon kände verkligen, att de båda hörde samman. Hon teg.

Per lade armen om henne, och då hon ej gjorde motstånd, kysste han henne.

Hennes huvud vilade mot Pers axel, hon kände sig som hemma. Hon kunde aldrig mera skiljas från Per.

Han strök håret över hennes öra.

— Älskade lilla huvud, viskade han, det ska inte få ångra, att det tog stöd mot min skuldra! Att det höll till godo med min rockkrage! Om det beror på mig? — Jag är enig med dig i allt, bara du inte lämnar mig. Nu äntligen känner jag, att jag har fått en uppgift — jag ska dra den tunga vagnen åt dig!

En vek tacksamhet och ömhet fyllde Filippas bröst. Kanske . . . att deras . . . var det möjligt? . . . att deras samvaro *icke* blev ett resonemangsparti . . .